

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΘ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1992

ΑΡΙΘ. 17

“ΚΑΘΑΡΣΙΣ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ,”

Στις κριτικές παρατηρήσεις μας για την αντιμετώπιση από τους Ρωμαιοκαθολικούς των πανορθόδοξων αντιδράσεων για τις επιδιώξεις του Βατικανού ή της «Αγίας Έδρας» στην Ανατολική Ευρώπη, ως προστεθούν στο παρόν άρθρο τὰ ἑξῆς:

6) Ὁ Πάπας Παῦλος - Ἰωάννης Β' κατὰ τὴν θρονηκὴ ἑορτὴ στὴ Ρώμη (29 Ἰουνίου 1992), προσφωνώντας τὸν —ἐκπρόσωπο τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου— Σεβασμιότατον Ἀρχιεπίσκοπο Γέροντα Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβο, εὐστόχως ὑπεγράμμισεν, ὅτι πρὸς ἀποκατάστασι τῶν προϋποθέσεων τοῦ διαλόγου τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Ὁρθοδόξων «... μετὰ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἀπαιτεῖται εἰλικρινὴς κάθαρσις τῆς μνήμης, καθὼς ἐπίσης ἓνα μεγαλύτερο αἶσθημα χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ ἀμοιβαίας συγγνώμης. Οἱ σχέσεις τῶν Χριστιανῶν ὀφείλου πάντοτε νὰ ὀδηγοῦνται ἀπὸ αὐτό, πὺ μᾶς διδάσκει ὁ Ἀπ. Παῦλος στὴν Α' ἐπιστολὴ του πρὸς Κορινθίους: “Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται..., οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει (Α' Κορ. ιγ' 4-7)”... Μία ἀτμόσφαιρα ἀμοιβαίου σεβασμοῦ θὰ ἐξασφαλίση, ὥστε οἱ λόγοι καὶ οἱ

ἐνέργειες νὰ μὴ ἐρμηνεύονται κακῶς ἢ νὰ παρεξηγοῦνται, ἀλλὰ νὰ κατανοοῦνται στὸ φῶς τῶν σχέσεων, πὺ βασίζονται σὲ πνεῦμα ἀνοίγματος καὶ ἐμπιστοσύνης...»¹⁰⁴.

Παρομοίως ὁ Προκαθήμενος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας παλαιότερον τὴν 5ῃ Ἰουνίου 1991, κατὰ τὴ διάρκειά τῆς οἰκουμενικῆς συγκεντρώσεως στὸν Ὁρθόδοξο Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῆς πόλεως Bialystok τῆς Πολωνίας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐτόνισε: «Δὲν μπορούμε παρὰ νὰ παραδεχθῶμε ταπεινά, ὅτι οἱ παρελθούσες σχέσεις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν μας δὲν χαρακτηρίζονται πάντοτε ἀπὸ πνεῦμα εὐαγγελικῆς ἀδελφωσύνης. Θλιβερὲς ἐμπειρίες ἐξακολούθησεν νὰ ζοῦν στὴ μνήμη ὄλων μας. Οἱ βαθεῖς ρίζες μᾶς δυσπιστίας, πὺ δὲν ξεπεράσθη ἀκόμη τελείως, ἔχουν ἐδῶ τὴν πηγὴ τους. Ὅλοι μας φέρομε τὸ βάρος τῶν ἱστορικῶν λαθῶν, ὅλοι μας ἔχομε κάμει λάθη... Ὅπουδήποτε διαπράχθηκε μὴ ἀδικία, ἀνεξαρτήτως τοῦ ποιὸς τὴ διέπραξε, πρέπει αὐτὴ νὰ ξεπερασθῇ μετὰ τὴν ὁμολογία τῆς ἐνοχῆς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τὴ συγγνώμη... Μέσα σ' ἓνα πνεῦμα ἀμοιβαίας καταλλαγῆς, ὡς συγχωρήσωμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο γιὰ τὰ κακά, πὺ ἐπράξαμε ὁ ἓνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου κατὰ τὸ παρελθόν, γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ διαμορφώσωμε τὶς σχέσεις μας κατὰ νέον,

104. Πρβλ. «Ἐνοριακὲς Καμπάνες — Ἐφημερίδα τῶν Καθολικῶν Ἐνοριῶν τῆς Σύρου», ἀρ. 339, 18 Σεπτεμβρίου 1992, σ. 1.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 595 τοῦ ὑπ' ἀρ. 16 τεύχους.

αὐθεντικῶς εὐαγγελικὸ τρόπο καὶ νὰ κρίσωμε ἔτσι ἓνα καλύτερο μέλλον γιὰ τὶς συμφιλωμένες πιά Ἐκκλησίες μας»¹⁰⁵. Κατὰ παρόμοιον φιλειρηνικὸ καὶ συμφιλωτικὸ τρόπο ὁ Πάπας Παῦλος - Ἰωάννης Β΄ ἔχει ἐκφρασθῆ σὲ πολλὰ Γράμματα καὶ ὁμιλίες του γιὰ τὶς διεκκλησιαστικὲς σχέσεις.

Οἱ παπικοί αὐτοὶ λόγοι, —τοὺς ὁποίους κάθε Χριστιανὸς θὰ ἔπρεπε νὰ υἰοθετήσῃ καὶ μεταβάλλῃ σὲ ἰδικές του διακηρύξεις—, γιὰ νὰ μὴ εἶναι κενές περιεχομένου καὶ χωρὶς πρακτικὸ ἀντίκρουσμα διπλωματικὲς διατυπώσεις, ποὺ λέγονται ἀπλῶς πρὸς ἐκτόνωσι τῆς δημιουργηθείσης ἐντάσεως καὶ κρίσεως, πρέπει νὰ συνοδεύονται —ἄς ἐλπίσωμε ὅτι θὰ συνοδευθοῦν— ἀπὸ ἀπτες ἀποδείξεις, ὅτι ὑπάρχει ὀριστικὴ καὶ σταθερὰ βούλησις τόσον περὶ ἐπανορθώσεως τῶν συνεπειῶν ἐκ πράξεων καὶ ἐνεργειῶν, ποὺ ἀναμφιβόλως ἦσαν ἐχθρικές καὶ ἐστεροῦντο εἰλικρινείας, ὅσον καὶ περὶ ὀριστικῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ μέλλον μεθόδων ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς, ποὺ γενικῶς σήμερον καταδικάζονται. Ἄλλ' ἄρα γε ὑπάρχουν τέτοιες ἀποδείξεις, ὅταν λ.χ. ὀφθαλμοφανῶς σήμερον συνεχίζεται *de facto* ὄχι ἀπλῶς ἡ ἀνοχή, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνίσχυσις τοῦ Οὐνιτισμοῦ; Μὲ ἀπογοήτευσί ὁ γράφων ἄκουσε ἀπὸ τὸ στόμα διακεκριμένου φίλου του ξένου Ρωμαιοκαθολικοῦ νὰ διατυπώνεται ἡ γνώμη, ὅτι οἱ ἀποφάσεις τοῦ Freising καὶ τῆς Ariccia, μὲ τὶς ὁποῖες καὶ διαπρεπεῖς Ρωμαιοκαθολικοὶ ἀποκηρύττουν τὸν Οὐνιτισμὸ ὡς μέθοδο ἐνώσεως καὶ ὡς ἐνωτικὸ «μοντέλο», θεωροῦνται ἀπὸ ὀρισμένους κύκλους τῆς «Ἀγίας Ἐδρας» ὡς «μαχαιριὰ στὸ στήθος τοῦ Βατικανοῦ». Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καταβάλλεται προσπάθεια νὰ ἀποδυναμωθοῦν οἱ ἀποφάσεις αὐτές, τὶς ὁποῖες, ὅπως ἔχομε ἐπισημάνει, ἔχει ἀντιπαρέλθει ἐν σιγῇ καὶ αὐτὸ τὸ ἐπίσημο δημο-

σιογραφικὸ ὄργανο τοῦ Βατικανοῦ («L' Osservatore Romano»).

7) Ἡ εἰλικρινὴς κάθαρισις τῆς μνήμης τοῦ παρελθόντος, γιὰ τὴν ὁποία κάθαρισι ὠμίλησε στὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβο ὁ ἰκανώτατος Ἀρχηγὸς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, προϋποθέτει ἐκατέρωθεν ὄχι στρουθοκαμηλικὴ στάσι ἢ λήθη, ἀλλὰ ἀναζωπύρησι τῆς μνήμης τῶν ὀδυνηρῶν ἐμπειριῶν τοῦ παρελθόντος πρὸς δημιουργία κινήτρων γιὰ μελλοντικὴ ἀποφυγὴ παρομοίων ἐμπειριῶν, γιὰ ἀληθινὴ μετάνοια, γιὰ εἰλικρινῆ αἴτησι ἢ παροχὴ συγγνώμης, γιὰ τὴν μετὰ θυσιῶν λήψι ἀποφάσεων πρὸς ἀποφυγὴ τῶν ἐκουσίων ἢ ἀκουσίων σφαλμάτων καὶ ἀδικιῶν τοῦ παρελθόντος, γιὰ πραγματικὴ ἀλλαγὴ πλευσεως, γιὰ ἐξυγιάνσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς καὶ γιὰ ἐπικράτησι ὑγιοῦς οἰκουμενικοῦ πνεύματος.

Ἡ ἐκδήλωσις τῆς μετανοίας καὶ ἡ αἴτησις συγγνώμης δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀόριστος καὶ νὰ γίνεται μέσα σὲ «κολλεκτιβιστικὰ» πλαίσια, γιὰ νὰ εἶναι ἀνώδυνη γιὰ τοὺς μὴ μνημονευομένους πραγματικοὺς ἐνόχους, ἀλλὰ πρέπει μὲ εἰλικρινῆ λύπη νὰ ἀναφέρεται σὲ συγκεκριμένα ἀδικήματα ἢ καὶ ἐγκλήματα, ποὺ διαπράχθηκαν εἰς βάρος ἐτεροδόξων σὲ ὀρισμένον τόπο καὶ χρόνον. Αὐτὸ τονίζεται συχνὰ ἀπὸ τὸν πολὺ γνωστὸ στὴν Ἑλλάδα διακεκριμένο φιλέλληνα Σεβ. Ἐπίσκοπον Μπάτσκας (Novi Sad) καὶ Καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου κ. Εἰρηναῖο Βυλονίτς, ὁ ὁποῖος τὴν 11η Ἰουνίου 1991 ἔκαμε βαρυσήμαντη εἰσήγησι στὸ 63ο Συμπόσιο τοῦ Ἰδρύματος Pro Oriente, ποὺ ἦταν ἀφιερωμένο στὸ θέμα: «Εἶναι δυνατὴ ἡ οἰκουμενικὴ προσέγγισις μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν στὴν Γιουγκοσλαβία;». Ὁ Σεβασμιώτατος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἀναφέρθηκε στὶς γενοκτονίες, ποὺ ἔχουν γίνει στὸ παρελθὸν ἐναντίον τῶν Ὁρθοδόξων Σέρβων στὴν Κροατία τουλάχιστον μὲ τὴν ἀνοχή τῆς τότε Κροατικῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἡγεσίας καὶ ζήτησε ὡς πρῶτο βῆμα «τὴν σαφῆ κα-

105. Rencontre oecuménique avec les représentants de l'Église Orthodoxe de Pologne à Bialystok, le 5 juin 1991, ἐν: Service d'Information, ἀφ. 77, 1991 (II), Cité du Vatican, σ. 42. Παβλ. Episkepsis, ἀφ. 465, 15 Ἰουλίου 1991, σ. 7.

ταδίκη ἐκ μέρους τῶν (Ρωμαιο)Καθολικῶν ἀδελφῶν μας, κυρίως τῶν ἐξ αὐτῶν κατεχόντων τὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα, τῶν κακουργημάτων, τὰ ὁποῖα διεπράχθησαν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου ἀπὸ τὸ φασιστικὸ καθεστῶς τῶν Ustashi ἐναντίον τῶν Σέρβων. Τοῦτο θὰ μᾶς βοηθήσῃ», εἶπε, «νὰ δημιουργήσωμε ἓνα εὐνοϊκὸ πνευματικὸ κλίμα γιὰ ἓνα ὁμαλὸν διάλογο»¹⁰⁶. Ἀληθῶς, ἡ ὁμολογία τῶν συγκεκριμένων σφαλμάτων καὶ ἀδικημάτων καὶ ἡ αἴτησις συγχωρήσεως αὐτῶν ἔχει τεραστία λαοψυχολογικὴ σημασία γιὰ τὴν καταλλαγὴν. Ὁ συνεισηγητὴς στὸ ἴδιο Συμπόσιο Ρωμαιοκαθολικὸς Ἐπίσκοπος τῆς Banja - Luka (Βοσνίας - Ἑρζεγοβίνης) κ. Franjo Komarica ἐσχολίασε τὴν εἰσήγησι τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου κ. Εἰρηναίου Bulovic μὲ τοὺς ἐξῆς λόγους: «Θὰ ἤθελα νὰ τονίσω, ὅτι ὑποστηρίζω καὶ συνυπογράφω τὶς συγκλονιστικὲς βαθυστόχαστες ἀνακοινώσεις τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἐπισκόπου Εἰρηναίου ἀπὸ τὸ Novi Sad»¹⁰⁷.

8) Ἡ ὀρθὴ ἐφαρμογὴ τῆς παπικῆς ὑποδείξεως γιὰ τὴν εἰλικρινὴ κάθαρσι τῆς μνήμης μας μὲ μετάνοια καὶ αἴτησι συγγνώμης δὲν πρέπει νὰ περιορίζῃ τὴ μελέτη τοῦ Οὐνιτισμοῦ στὰ ὀλίγα χρόνια τῶν σταλινικῶν διωγμῶν, μὲ σκοπὸν νὰ ὑπερτονίζεται ὅτι σήμερον στὶς πρώην κομμουνιστικὲς χώρες οἱ Οὐνίτες δὲν ἔχουν στὴ διάθεσί τους τὰ ἀγαθὰ, ποὺ εἶχαν πρὸ πενήντα ἐτῶν. Ἡ σημερινὴ πραγματικότης στὶς χώρες αὐτὲς ἔχει ἀρκετὰ μεταβληθῆ. Ὡς ἐπισημαίνει ὁ ρωμαιοκαθολικὸς Καθηγητὴς στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης Ernst Ch. Suttner, ἡ ὑποσυνείδητη νοσταλγία τῆς ἐπιστροφῆς Οὐνιτῶν στὴν Ὁρθοδοξία, οἱ μετακινήσεις Οὐνιτῶν, ὅπως καὶ Ὁρθοδόξων,

ἐντὸς τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως ἕως τὴ Σιβηρία, τὸ γεγονὸς τῆς βαπτίσεως καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς δευτέρας γενεᾶς τῶν πρώην Οὐνιτῶν κατὰ τὸ πλεῖστον σὲ ὀρθόδοξες ἐνορίες, ἢ συνειδητὴ ἔνταξις πολλῶν ἐξ αὐτῶν στὴν Ὁρθοδοξία τῶν παλαιῶν προγόνων τους καὶ ἡ ἀνάμιξις Ὁρθοδόξων καὶ Οὐνιτῶν συγγενῶν καὶ φίλων συνετέλεσαν, ὥστε «νὰ μὴ μπορῆ κανεὶς νὰ πῆ κάτι ἀσφαλὲς γιὰ τὸν ἀριθμὸς τῶν Οὐνιτῶν στὶς πρώην σταλινικὲς περιοχὲς. Ἐπομένως, ὡς συμπεραίνει ὁ Καθηγητὴς Suttner, «θὰ ἦταν ὀλέθριο, ἐὰν παρέβλεπε κανεὶς αὐτὸ κατὰ τὸ ξεκαθάρισμα τῆς νομικῆς (κανονικῆς) καταστάσεως»¹⁰⁸. Ὁρθοδόξων καὶ Οὐνιτῶν στὶς πρώην σταλινικὲς περιοχὲς.

9) Ἐάν, παραθεωροῦντες τὸ διαμορφωμένο σήμερον ἱστορικὸ status, ἐπικαλούμεθα ἐπιλεκτικῶς τὰ πρὸ πεντηκονταετίας ἱστορικὰ δεδομένα πρὸς ἀμνήστευσι τῶν παρεκτροπῶν τῶν Οὐνιτῶν τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, τότε διατὶ νὰ μὴ στρέψωμε τὸ βλέμμα καὶ στὴν διὰ τῆς Κρατικῆς ἐξουσίας ἐπιβολὴ τῆς Οὐνίας σὲ παλαιότερες ἐποχάς; Ἡ χρῆσις τῆς ἱστορικῆς γενετικῆς μεθόδου πρὸς ἐξιχνίασι καὶ ἐπισημανσι τῶν γενεσιουργῶν αἰτίων ἱστορικῶν φαινομένων δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται μόνον στοὺς τελευταίους σχετικῶς κρίκους τῆς ἀλυσίδος τῶν αἰτιατῶν συναρτήσεων καὶ συσχετισμῶν, ἀλλὰ πρέπει νὰ φθάνη ἕως τοὺς πρώτους κρίκους καὶ τὴν πρωταρχικὴ ἀφετηρία τῆς ἱστορικῆς ἀλληλουχίας τῶν γεγονότων. Αὐτὸ ἰσχύει γιὰ τὸ φαινόμενο τῆς Οὐνίας, ποὺ στὶς πρώην σταλινικὲς περιοχὲς εἶχεν ἐπαβληθῆ μὲ τὴ βία. Στὸν μνημονευθέντα ἤδη τόμο, ποὺ ἐκδόθηκε ἀπὸ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς Albert Rauch καὶ Paul Imhof, παρατίθεται μελέτη

106. Περ. Episkopsis, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 10. Πρβλ. τὸ ὑπὸ ἔκδοσι γερμανικὸ κείμενο, ποὺ διανέμεται ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα Pro Oriente, σ. 4.

107. «Ich möchte betonen, dass ich hinter tiefgreifenden tiefgesinnten Mitteilungen von meinem Mitbruder Bischof Irenej aus Novi Sad dahinter stehe und dass auch unterschreibe». (Ἀπὸ τὸ ὑπὸ ἔκδοσι γερμανικὸ κείμενο, ποὺ διανέμεται ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα Pro Oriente, σ. 22).

108. «Auch über ihre Zahl vermag niemand etwas Sicheres zu sagen... Es wäre fatal, wenn man dies bei der Bereinigung der Rechtslage übersähe»: Ernst Ch. Suttner, Die stalinische Unterdrückung der Unierten Kirche in Galizien und im Karpatengebiet, ἐν Erich Renhard Andreas Schneider, Sursum Corda — Für Philipp Harnoncourt zum 60. Geburtstag, Graz 1991, σ. 436.

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 3825

Διεκπ. 1540

Ἀθήνησι τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1992

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2540

Π ρ ὶ ς

Τὸς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
 τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΘΕΜΑ: Συναριθμησις τοῖς Ἁγίοις τῆς Ἐκκλησίας τῶν
 ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Παντοκράτορος (Νταοῦ Πεντέλης)
 Πεντέλης) ἀναιρεθέντων Πατέρων.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατόπιν σχετικῆς προτάσεως τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἠτήσατο παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Με-

γάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὡς κανονικῶς ἀρμοδίας, τὴν διὰ Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως συναριθμησιν τοῖς Ἁγίοις τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν τῶν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Παντοκράτορος (Νταοῦ Πεντέλης) θεοφιλῶς καὶ δόσιως βιωσάντων καὶ μαρτυρῶν τελειωθέντων τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα τοῦ ἔτους 1690, Πατέρων αὐτῆς.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ τῆς ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1992 καὶ μῆνα Αὐγούστου (ιδ) ἐπινεμήσεως ΙΕ' Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως, ἐθέσπισε καὶ διωρίσατο ὅπως ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα οἱ προειρημένοι καλλίνικοι ὄσιοι καὶ μάρτυρες συναριθμῶνται τοῖς δόσις καὶ ἁγίοις τῆς Ἐκκλησίας, τιμῶμενοι παρὰ τῶν πιστῶν καὶ ὕμνοις ἐγκωμίων γεραίρομενοι τῇ 10ῃ Ἀπριλίου ἐκάστου ἔτους, τῆς ἐορτίου ἀκολουθίας αὐτῶν ψαλλομένης τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ ἢ Ἀντίπασχα.

Ὅθεν, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἐν δοξολογία πολλῇ πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν ἀνακοινοῦσα ὑμῖν ταῦτα,

τοῦ ρώσου ἱερέως Michael Turtschin (Βιέννη), στὴν ὁποία ὑπενθυμίζεται, ὅτι ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία «χρησιμοποίησε πολιτικὴ δύναμι, γιὰ νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν κυριαρχία της στὸν κόσμον. Ποῖος θὰ ἤμποροῦσε ἀκόμη νὰ ἀξιολογήσῃ θετικῶς τὶς Σταυροφορίες, ὅταν ἡ ἰδέα τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Γάφου τοῦ Κυρίου, ἡ ἰδέα τῆς γεμάτης ἀπὸ θυσία διακονίας πρὸς τὸν πλησίον ἐκφυλίσθηκε σὲ ληστρικὴ ἀρπαγὴ καὶ στὴ βιαία καθυπόταξι τῆς Ἀνατολῆς ὑπὸ τὸν Ἐπίσκοπο καὶ Πάπα Ρώμης;! Ποῖος μπορεῖ νὰ δικαιώσῃ τὸν ἀναγκαστικὸ ἐκλατινισμὸ τῶν Οὐκρανῶν καὶ τῶν Λευκορρώσων ἀπὸ τοὺς Πολωνούς, ὅταν τριάντα ἔτη πρὶν ἀπὸ τὴ Σύνοδο τῆς Βρέστης ὁ Πρίγκιψ Wischnewetzkij στὸ Sejm προστὰ στὸν βασιλέα τῆς Πολωνίας ἐν ὀνόματι τῶν Ὁρθοδόξων ἐκφωνοῦσε τὴν ἀποτρεπτικὴν παρὰκλήσι: "... Εἴμεθα ἄνθρωποι μὲ πίστι διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν ἰδική σας· ἡ πίστις μας εἶναι ἡ ἑλληνικὴ (ὀρθόδοξος). Παρακαλοῦμεν, νὰ μὴ μᾶς ταπεινώσετε ἐξ αἰτίας τῆς πίστεώς μας καὶ κανένα νὰ μὴ ἐξαναγκάσετε

νὰ δεχθῆ ἄλλην πίστι";¹⁰⁹. "Ὅταν τὸν Ἐξαρχὸ Κωνσταντινουπόλεως, Πρωτοσύγκελλο Νικηφόρο, ποὺ ἀντιτάχθηκε στὴν ὑπογραφή τῆς Ὑπὸ τῆς Βρέστης, τὸν ἄφησαν νὰ πεθάνῃ ἀπὸ πείνα στὴ φυλακή; "Ὅταν ἔπειτα ἐξ αἰτίας τῆς ἀναγκαστικῆς αὐτῆς ἐνώσεως σὲ ὁλόκληρη τὴν Οὐκρανία ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐμαίνετο αἱματηρὸς ἐθνικὸς ἀγὼν, μόλις ὁ Hetman Bogdan Chmelnitzkij ἔκαμε τὸ προσκλητήριο: "... Ἄς ἐγερωθῶμεν πρὸς χάριν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως! "Ἄς συντρίψωμεν τὴν Ὑπὸ καὶ τὴν ὅλην ἐκ Πολωνίας συμφοράν!";¹¹⁰.

Τὸ ζήτημα λοιπὸν τῆς εἰλικρινοῦς καθάρσεως τῆς μνήμης εἶναι ἀρκετὰ πολύπλοκο καὶ ἀπαιτεῖ εὐρύτητα ἱστορικοῦ ὀρίζοντος.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότ. Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

109. Denkmäler des russischen Altertums, Die Cholmer Rus', St. Petersburg 1885, σ. 164.

110. Michael Turtschin, Die Einheit der Kirche Christi und die Probleme der Unio, ἐν Albert Raueh-Paul Imhof, μν. ξ., σ. 345.

παρακαλεῖ, ὅπως δι' ἐγκυκλίου ὑμῶν ἀναγγεῖλητε τῷ εὐσεβεῖ Κλήρῳ καὶ τῷ Χριστεπωνύμῳ λαῷ τῆς καθ' ἡμᾶς Θεοσώστου Παροικίας τὴν τοιαύτην συναριθμησιν ὑπὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, εἰς τὴν χορείαν τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Παντοκράτορος ἀναιρεθέντων Πατέρων, προτρέψητε δὲ τοὺς πιστοὺς, ἵνα κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς μνήμης αὐτῶν κατακλύζωσι τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ἀναπέμποντες δεήσεις πρὸς τὸν Ὑψιστον, ἐπικαλούμενοι δ' ἅμα τὴν πρεσβείαν αὐτῶν πρὸς ἁγιασμόν ψυχῆς τε καὶ σώματος.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, πρόεδρος
- † Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμῖνος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
- † Ὁ Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ
- † Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
- † Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων ΚΛΕΟΠΑΣ
- † Ὁ Παροναξίας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ
- † Ὁ Νέας Σμύρνης ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ
- † Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
- † Ὁ Καστορίας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
- † Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ
- † Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρесьιάδος ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ
- † Ὁ Μυτιλήνης, Ἐρεσσῶ καὶ Πλωμαρίου ΙΑΚΩΒΟΣ
- † Ὁ Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ὁ Ἀρχιεραμματοεὺς
Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 3826

Διεκπ. 1543

Ἀθήνησι τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1992

Ε Γ Κ Υ Κ Λ Ι Ο Σ 2541

Π ρ ὶ ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΘΕΜΑ: Συναριθμήσεις τοῖς Ἁγίοις τῆς Ἐκκλησίας
τῶν ἐνδόξων νεομαρτύρων Χριστοδούλου καὶ
Ἀναστασίας τῶν ἐν Ἀχαΐᾳ μαρτυρησάντων.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατόπιν σχετικῆς προτάσεως τοῦ Σεβασμιωτά-

του Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου, ἠτήσατο παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὡς κανονικῶς ἀρμοδίας, τὴν διὰ Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως συναριθμήσιν τοῖς Ἁγίοις τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν τῶν καλλινίκων νεομαρτύρων Χριστοδούλου καὶ Ἀναστασίας, τῶν θεοφιλῶς διωσάντων καὶ μαρτυρικῶς τελειωθέντων τῇ Τρίτῃ τῆς Διακαινησίμου τοῦ ἔτους 1821.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ τῆς ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1992 καὶ μῆνα Αὐγούστου (ιδ) ἐπινεμήσεως ΙΕ' Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως, ἐθέσπισε καὶ διωρίσατο ὅπως ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα οἱ προειρημένοι καλλινικοί μάρτυρες Χριστόδουλος καὶ Ἀναστασία, οἱ ἐν Ἀχαΐᾳ μαρτυρήσαντες, συναριθμῶνται τοῖς ὁσίοις καὶ ἁγίοις τῆς Ἐκκλησίας, τιμῶμενοι παρὰ τῶν πιστῶν καὶ ὕμνοις ἐγκωμίων γεραίρόμενοι τῇ Τρίτῃ τῆς Διακαινησίμου ἐκάστου ἔτους, ἡμέρα τοῦ μαρτυρίου αὐτῶν.

Ὅθεν, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἐν δοξολογίᾳ πολλῇ πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν ἀνακοινοῦσα ὑμῖν ταῦτα, παρακαλεῖ, ὅπως δι' ἐγκυκλίου ὑμῶν ἀναγγεῖλητε τῷ εὐσεβεῖ Κλήρῳ καὶ τῷ Χριστεπωνύμῳ λαῷ τῆς καθ' ἡμᾶς Θεοσώστου Παροικίας τὴν τοιαύτην συναριθμήσιν ὑπὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, εἰς τὴν χορείαν τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἐνδόξων καλλινίκων νεομαρτύρων Χριστοδούλου καὶ Ἀναστασίας τῶν ἐν Ἀχαΐᾳ μαρτυρησάντων, προτρέψητε δὲ τοὺς πιστοὺς, ἵνα κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς μνήμης αὐτῶν κατακλύζωσι τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς ἀναπέμποντες δεήσεις πρὸς τὸν Ὑψιστον, ἐπικαλούμενοι δ' ἅμα τὴν πρεσβείαν αὐτῶν πρὸς ἁγιασμόν ψυχῆς τε καὶ σώματος.

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος
- † Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμῖνος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
- † Ὁ Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ
- † Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
- † Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων ΚΛΕΟΠΑΣ
- † Ὁ Παροναξίας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ
- † Ὁ Νέας Σμύρνης ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ
- † Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
- † Ὁ Καστορίας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
- † Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ
- † Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρесьιάδος ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ
- † Ὁ Μυτιλήνης, Ἐρεσσῶ καὶ Πλωμαρίου ΙΑΚΩΒΟΣ
- † Ὁ Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ὁ Ἀρχιεραμματοεὺς
Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 3827

Διεκπ. 1544

Ἀθήνησι τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1992

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2542

Π ρ ό ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἙλλάδοςΘΕΜΑ: Συναριθμησις τοῖς Ἁγίοις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ
Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀνθίμου τοῦ ἐν τῇ νή-
σῳ Χίῳ ἀσκήσαντος.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλ-
λάδος, κατόπιν σχετικῆς προτάσεως τοῦ Σεβασμιωτά-
του Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἴνουσσῶν κ. Διο-
νυσίου, συμφώνῳ δὲ γνώμῃ τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς
Δογματικῶν καὶ Νομοκανονικῶν Ζητημάτων, ἠτήσατο
παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ
Ἐκκλησίας, ὡς κανονικῶς ἀρμοδίας, τὴν διὰ Πατριαρ-
χικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως συναριθμησὶν τοῖς Ἁ-
γίοις τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Πατρᾶσι, τοῦ αἰοιδίμου Ἱε-
ρομονάχου Ἀνθίμου (Βαγιάνου), θεοφιλῶς βιώσαντος
καὶ ὁσιακῶς κοιμηθέντος τῇ 15ῃ Φεβρουαρίου τοῦ ἔ-
τους 1960 ἐν τῇ εὐάνδρῳ νήσῳ Χίῳ.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ τῆς ἐν ἔτει
σωτηρίῳ 1992 καὶ μῆνα Αὐγούστου (ιδ) ἐπινεμῆσεως
ΙΕ' Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως, ἐθέσπισε
καὶ διωρίσατο ὅπως ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ
εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ὁ προειρημένος ἀείμνηστος Γέ-
ρων Ἀνθιμος, ὁ ἐν Χίῳ ἀσκήσας, ἰδρυτῆς γενόμενος
τῆς κατὰ τὴν μυροδόλον νήσον Χίον Ἱεράς Μονῆς
Παναγίας Βοηθείας, καὶ αὐτόθι τελειωθείς, συναρι-
θμηθῆται τοῖς ὁσίοις καὶ ἁγίοις τῆς Ἐκκλησίας, τιμῶμι-
νος παρὰ τῶν πιστῶν καὶ ὕμνοις ἐγκωμίων γεραιρόμι-
νος τῇ 15ῃ τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου ἐκάστου ἔτους, ἡ-
μέρα τῆς ὁσιακῆς κοιμήσεως αὐτοῦ.

Ὅθεν, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἐν δοξολογία πολ-
λῇ πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν ἀνακονοῦσα ὑμῖν ταῦτα,
παρακαλεῖ, ὅπως δι' ἐγκυκλίου ὑμῶν ἀναγγείλητε τῷ
εὐσεβεῖ Κλήρῳ καὶ τῷ Χριστεπωνύμῳ λαῷ τῆς καθ'
ὑμᾶς Θεοσώστου Παροικίας τὴν τοιαύτην συναριθμη-
σιν ὑπὸ τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, εἰς τὴν
χορείαν τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας Ἀνδρῶν τοῦ ὁσίου
Ἀνθίμου τοῦ ἐν Χίῳ, προτρέψητε δὲ τοὺς πιστοὺς, ἵνα
κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς μνήμης αὐτοῦ κατακλύζωσι
τοὺς Ἱερούς Ναοὺς ἀναπέμποντες δεήσεις πρὸς τὸν

Ἵψιστον, ἐπικαλούμενοι δ' ἅμα τὴν πρεσβεῖαν αὐτοῦ
πρὸς ἁγιασμὸν ψυχῆς τε καὶ σώματος.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

† Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμῖνος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

† Ὁ Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων ΚΛΕΟΠΑΣ

† Ὁ Παροναξίας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

† Ὁ Νέας Σμύρνης ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας ΧΡΥΣΟΣΤΟ-
ΜΟΣ

† Ὁ Καστορίας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

† Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

† Ὁ Μυτιλήνης, Ἐρεσσοῦ καὶ Πλωμαρίου ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ὁ Ἀρχιεραμματαεὺς

Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 2137

Διεκπ. 1184

Ἀθήνησι τῇ 31ῃ Αὐγούστου 1992

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Π ρ ό ς

Τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν καὶ τὰς

Ἱ. Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Κατόπιν τοῦ ἀπὸ 16ης παρῖπευσαντος μηνὸς Ἰου-
νίου τηλεγραφήματος τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ
Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ.κ. Ἀλεξίου,
γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας
τῆς Ρωσίας διὰ τὰ εἰς ἃ ὑπέπεσον εἰς θάρος τῆς ἐκ-
κλησιαστικῆς αὐτῶν ἀρχῆς, τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ
ἐν γένει τῆς Ἐκκλησίας κανονικὰ παραπτώματα, κα-
ταφρονήσαντες τοὺς Ἱερούς τῆς Ἐκκλησίας Κανόνες
καὶ τὰς ἐπιταγὰς τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ὁρ-
θοδόξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, καθυπεβλήθησαν εἰς τὴν
ἐσχάτην ποινὴν τῆς ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς ἀρχιερωσύ-
νης ἀξιώματος καθαιρέσεως καὶ ἐπαναφορᾶς εἰς τὰς
τάξεις τῶν λαϊκῶν οἱ ἐκ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ρωσικῆς
Ἐκκλησίας: Μητροπολίτης Κιέβου καὶ πάσης Οὐκρα-
νίας Φιλάρετος καὶ Ἐπίσκοπος Ποτσάεφ Ἰάκωβος.

Τὴν κανονικὴν ταύτην ἀπόφασιν τῆς κατὰ Ρωσίαν

Η ΦΥΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

Γ) Η ΣΚΟΠΙΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΕΓΚΛΗΜΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΠΛΑΤΟΥΣ.

Ἄλλ' ἢ εἰς θάνατον καταδικαστικὴ ἀπόφασις τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου, ἄνευ τῆς συναίνεσεως καὶ ἐπικυρώσεως τῆς ἐκδοθείσης ἀποφάσεως ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου ἐπιτρόπου Πιλάτου (26-36 μ.Χ.)³³ κατ' ἀρχὴν ἦτο παράνομος, ἀλλὰ καὶ ἄκρως παρακεκινδυνευμένη, διότι παρόμοια παραδείγματα προγενέστερα ἀλλὰ καὶ μεταγενέστερα τρανῶς ἀπέδειξαν τὸ ἀπαραίτητον καὶ ἀναγκάσιον τῆς ἐπικυρώσεως πάσης ἀποφάσεως τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου, ἐπὶ βαρέων

ἰδίᾳ ἀδικημάτων, ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου Ἐπιτρόπου. Τοιαῦται περιπτώσεις συνέβησαν εἰς τὸν ἀρχιερέα Ἄνναν (6-15 μ.Χ.), τὸν πενθερὸν τοῦ Καϊάφα, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὡσαύτως Ἄνναν (62-67 ἢ 68 μ.Χ.)³⁴.

Ὁ πατὴρ Ἄννας ἀπώλεσε τὸ ὑπουργεῖμα αὐτοῦ πρὸ 15 ἐτῶν διὰ τὴν αὐτὴν ὡς καὶ ὁ υἱὸς του αἰτίαν³⁵.

34) Βλ. H. B. Workmann, ἐνθ' ἄν., σελ. 27. Ἐνθα παρέχει πληροφορίαν περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰακώβου, διὰ δὲ τὴν ἀνωμαλίαν ταύτην ἀπελύθη ὑπὸ τοῦ Ἀγρίππα Β' (50-100 μ.Χ.) (Ἰωσήπου, Ἰουδ. Ἀρχ. 20,9,1).

35) Ὁ ἀρχιερεὺς Ἄννας ἀπελύθη ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἀρχιερέως τὸ ἔτος 15 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Valerius Gratus (Ἰωσήπου, Ἰουδ. Ἀρχ. 18,2,2). Ὁ Ἄννας ὁ πρεσβύτερος καὶ μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀξιώματός του, διετήρησε τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐπιτροπὴν ἐν τῷ ἀνωτάτῳ Συνεδρίῳ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν τῷ Ἰουδαϊκῷ Ἔθνει, διότι αὐτὸς ἠτύχησε νὰ ἴδῃ διοριζομένους ὡς ἀρχιερεῖς πέντε υἱοὺς του καὶ ἓνα ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρόν, τὸν Καϊάφαν. Ὁ Ἰωσήπος λέγει περὶ αὐτοῦ, ἀλεγόμενος εὐτυχέστατος γενέσθαι: πέντε γὰρ ἔσχε παῖδας, καὶ τοῦτους πάντας συνέβη ἀρχιερατεῦσαι τῷ Θεῷ, αὐτὸς καὶ πρότερον τῆς τιμῆς ἐπὶ πλείστον ἀπολαύσας, ὅπερ οὐδενὶ συνέβη, τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων». (Ἰωσήπου, Ἰουδ. Ἀρχ. 20,9,1). Ὁ Ἄννας ὁ νεώτερος, υἱὸς τοῦ προηγουμένου, διωρίσθη ἀρχιερεὺς τὸ 62 μ.Χ., διακριθεὶς ὑπὲρ πάντας διὰ τὴν ὠμότητά

(*1) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 600 τοῦ ὑπ' ἀρ. 16 τεύχους.

33) Βλ. Ἰωάννου Ἀγαπίδη, ἐνθ' ἄν., σελ. 101. «Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου σφοδραὶ διεξήχθησαν κατὰ καιροὺς συζητήσεις μεταξύ νομομαθῶν καὶ ἄλλων ἐρμηνευτῶν, τῶν μὲν ὑποστηρίζαντων ὅτι τὸ Συνέδριον — τεσσαράκοντα ἔτη πρὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ Ναοῦ — εἶχε παύσει ἐκδίδον θανατικὰς ἀποφάσεις, τῶν δὲ ὅτι ἐξέδιδε μὲν τοιαύτας, πλὴν ὅμως δὲν ἐξετελούντο αὐταὶ ἄνευ ἐπικυρώσεώς των, ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου διοικητοῦ».

ἀδελφῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀνακοινούμενοι ὑμῖν ἐν συγγνώμῃ μετὰ τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου, παρακαλοῦμεν ὅπως οὐδεμίαν ἐπικοινωνίαν ἔχητε μετὰ τῶν ἐν τοῖς ὑπερθεῖν διαλαμβανομένων ὡς γεγυμνωμένων πάσης ἀρχιερατικῆς χάριτος καὶ ἐνεργείας.

Ἐντολῇ καὶ ἐξουσιοδοτήσῃ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἄριθμ. Πρωτ. 3357

Διεκπ. 1353

Ἀθήνησι τῇ 7ῃ Ὀκτωβρίου 1992

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Π ρ ὸ ς

Τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν καὶ τὰς Ἱ. Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Θ έ μ α: «Ἀντικατάστασις Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων».

Ἐκ Συνοδικῆς ἀποφάσεως, ληφθείσης ἐν τῇ Συνε-

δρίᾳ τῆς Δ.Ι.Σ. τῆς 6ης ὁδεύοντος μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐ.ξ., ὑπομιμνήσκωμεν ὑμῖν ὅτι, συμφώνως ταῖς διατάξεσι τῆς παραγρ. 6 τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 8) 1979 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐνοριῶν», ἡ θητεία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων τυγχάνει τριετῆς.

Ἐκπνεούσης ἤδη τὴν 31.12.1992 τῆς τριετοῦς θητείας τῶν ὑφισταμένων σήμερον Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων, παρακαλοῦμεν, ὅπως προβῆτε εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας πρὸς ἀντικατάστασιν τούτων, συνωδᾶ ταῖς πρὸς τοῦτο διατάξεσι τοῦ ὑπ' ἀριθ. 8) 1979 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐνοριῶν».

Πρὸς δὲ τούτοις, συριστάται ὑμῖν ἡ μὴ ἐπαναποθέτησις τῶν ἰδίων προσώπων ὡς μελῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων, ὅπου θεαίως τοῦτο καθίσταται ἐφικτόν, ὡσάκις ἡ θητεία αὐτῶν ἔχει ὑπερβῆ ταῖς δύο τριετίας, καὶ τοῦτο ἐπὶ τῷ τέλει ἵνα ἐναλλάσσονται τὰ μέλη τῆς ἐνορίας εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς, καλουμένων νέων στελεχῶν, ἅτινα διὰ ζήλου θέλωσι ἐργασθῆ μετὰ συνεπειᾶς εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς ἀνατεθείσης αὐτοῖς διακονίας.

Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης

Ὁ Procurator Πιλάτος δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐνδίδουν εἰς τὰς Ἰουδαϊκὰς ἀξιώσεις. Ὅθεν, οἱ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραὴλ ὄφειλον παντὶ σθένει νὰ ἐπιτύχωσι τὴν ἐκ μέρους τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας ἐπικύρωσιν τῆς θανατικῆς καταδίκης τοῦ Ἰησοῦ. Ἄλλ' οἱ καταχθόνιοι καὶ δόλιοι ἐκεῖνοι κατήγοροι τοῦ Κυρίου φέροντες τὴν ὄλην ὑπόθεσιν ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου ἀπεφάσισαν νὰ μεταβάλουν τὴν κατ' Αὐτοῦ κατηγορίαν τῆς βλασφημίας³⁶ εἰς κατηγορίαν πολιτικὴν, ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἐνοχος ἐσχάτης προδοσίας, ὡς στρεφόμενος κατὰ τοῦ Καίσαρος καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Πολιτείας (Dolo malo contra imperatorem vel Rempublicam molitur = δολίως ἐναντίον τοῦ αὐτοκράτορος ἢ τῆς δημοκρατίας σκέπτεται), διότι δῆθεν συνιστᾷ νὰ μὴ πληρώῃ ὁ λαὸς τοὺς ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας διατεταγμένους φόρους.

Ἡ κατηγορία αὕτη πιστοποιεῖται οὐ μόνον ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐπιγραφῆς «Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων»³⁷, ἣτις προσεπιμαρτυρεῖται ὑφ' ὄλων τῶν ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν διὰ τῆς χαρακτηριστικῆς φράσεως «καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφή τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη»³⁸ καὶ ἡ ὁποία δὲν ἦτο παρὰ ρωμαϊκὴ νομικὴ λεπτολογία, ἀποτελοῦσα περίληψιν τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου διατυπωθεῖσαν κατηγορίαν «τοῦτον εὗρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι διδόναι, καὶ λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι»³⁹.

Ἐὰν — ὡς ἄλλωστε ἀφηγοῦνται οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελισταὶ τῆς διαδικασίας ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου προ-

καὶ θρασύτητά του. Πλεῖστοι ἐφρονεῦθησαν ὑπ' αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰάκωβος, ὁ δίκαιος, λιθοβοληθεὶς περὶ τὸ 62 μ.Χ. Κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ Ἰουδαίου πολέμου κατὰ τῶν Ρωμαίων ἐφρονεῦθη ὑπὸ τῶν στασιαστῶν Ζηλωτῶν.

36) Ματθαίου, 26,65. Μάρκου, 14,63,64. Λουκᾶ, 22,71. Ἡ θρησκευτικὴ κατηγορία τῆς βλασφημίας τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τοῦ Ἱεροῦ, ἣτις κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον ἐνεῖχε τὴν ἑνωίαν βλασφημίας κατ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ «καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λάλησον καὶ ἔρεις πρὸς αὐτούς· ἄνθρωπος ὃς ἐὰν καταράσῃται Θεόν, ἁμαρτίαν λήψεται.» (Λευϊτικόν, 24,15), ξένη πρὸς τὸ τότε Ρωμαϊκὸν Δίκαιον, ἀσφαλῶς θὰ εὕρισκον ἀδιάφορον τὸν Πιλάτον, διὸ καὶ ἀντικατεστάθη διὰ τῆς πολιτικῆς τοιαύτης. Ἡ βλασφημία ἐν τῷ Ἰουδαϊκῷ Νόμῳ ἐνέκλειεν ἀπόπειραν ἀντικατεστάσεως τοῦ νόμου. (A. Taylor Innes, The Trial of Jesus Christ (1899), σελ. 44-46. Ἡ βλασφημία ἦτο πράγματι θεοκρατικὴ ὑψηλὴ προδοσία ἢ crimen laesae majestatis divinae. Βλ. H. B. Workman, ἐνθ' ἄν., σελ. 101. Ἰωάννου Ἀγαπίδη, ἐνθ' ἄν., σελ. 67 ἐξ.

37) Ἰωάννου, 19,19. Μάρκου, 15,26. Ματθαίου, 27,37. Λουκᾶ, 23,38.

38) Μάρκου, 15,26. Πρβλ. Ματθαίου, 27,37. Λουκᾶ, 23,37. Ἰωάννου, 19,19.

39) Λουκᾶ, 23,2. Οἱ Ἰουδαῖοι κατηγόρησαν τὸν Ἰησοῦν ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου ὅτι διαστρέφει τὸ ἔθνος, ὅτι ἐμποδίζει τοὺς Ἑβραίους νὰ καταβάλλουν φόρον εἰς τὸν Καίσαρα καὶ ὅτι ὀνομάζει ἑαυτὸν Χριστὸν Βασιλέα. Αἱ κατηγορίαι αὗται διετυπώθησαν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων κοκοβούλων καὶ ἐν γνώσει τῆς ἀναληθείας των. Διὰ πλείονα βλ. Ἰωάννου Ἀγαπίδη, ἐνθ' ἄν., σελ. 79-80, ἐνθα ὑπὸ τῶν συγγραφῶν ἀνασκευάζονται αἱ Ἰουδαϊκαὶ κατηγορίαι. Πρβλ. Πράξεις, 24,5 κ. ἐξ. ἐνθα ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ὁμιλεῖ περὶ τῆς, εἰς βάρος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἐξυφανθείσης κατηγορίας, δι' ἧς ὁ Παῦλος ἐκηρύσσεται ἐνοχος ἐσχάτης προδοσίας.

ηγῆθη ἡ ἐνώπιον τοῦ Ἰουδαϊκοῦ δικαστηρίου διαδικασία, βάσιν τῆς ὁποίας ἀπετέλεσεν οὐχὶ τὸ ἀδίκημα τοῦτο τῆς ἐσχάτης προδοσίας, ἀλλὰ τὸ ἀδίκημα τῆς ἀσεβείας ἧτοι τῆς ὕβρεως τῆς θρησκείας⁴⁰, ὡς ἐκ τῆς διατυπωθείσης κατηγορίας τῆς βλασφημίας τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ἣτις ἀπεδόθη εἰς τὴν ὁμολογίαν τοῦ Ἰησοῦ ὅτι εἶναι υἱὸς Αὐτοῦ — οἱ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραὴλ, δι᾽ ἐπιθυμίας, ὅτι βάσει τῆς κατηγορίας τῆς βλασφημίας κατεδικάσθη ὁ Ἰησοῦς εἰς θάνατον ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου, ὁ Πιλάτος θὰ ἐπεκύρου τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀνωτάτου Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου τυπικῶς καὶ προχειρῶς, διότι σύνολος ἡ ὑπόθεσις τοῦ Ἰησοῦ ἦτο θέμα καθαρῶς θρησκευτικῶν, ἀφορῶν ὡς τοιοῦτον τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν καὶ οὐχὶ τὸ τότε Ρωμαϊκὸν Δίκαιον⁴¹, θὰ εὕρισκε δὲ τὸν ἐκπρόσωπον τῆς Ρώμης ἀδιάφορον.

Ἡ εἰς θάνατον καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου θὰ ἐξετελεῖτο διὰ λιθοβολισμοῦ, ὡς ρητῶς διέτασεν ὁ Ἰουδαϊκὸς Νόμος⁴², καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ σταυροῦ⁴³ ὡς ἐξετελοῦντο οἱ κακοῦργοι καὶ

40) Ἡ ἀπαγγελία τῆς κατηγορίας τῆς βλασφημίας ὑπὸ τοῦ Καϊάφα κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ἐστηρίζετο εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Κατηγορούμενος ἐποίησεν ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἐναντίον τῆς ρητῆς διατάξεως τοῦ Λευϊτικοῦ: «ὃ ὀνομάζων τὸ ὄνομα Κυρίου, θανάτω θανατούσθω· λίθος λιθοβολείσθω αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγὴ Ἰσραὴλ» (Λευϊτικόν, 24,16).

41) Mommsen, Römische Strafrecht σελ. 579 ἐξ.

42) Ἐξόδος, 19,13. Δευτερονόμιον 17,5. Οἱ διὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου χρησιμοποιηθέντες μάρτυρες ἔρριπτον πρῶτοι κατὰ τοῦ καταδίκου λίθους, ποιούμενοι, οὕτως εἰπεῖν, ἑναρξιν τοῦ ἔργου τοῦ δημίου, ὅπερ συνεπλήρωσε πᾶς ὁ λαὸς (Δευτερονόμιον, 17,7). Περὶ λιθοβολισμοῦ ὁμιλεῖ καὶ ἡ Μισνά, ἣτις, μάλιστα, καθορίζει διὰ σειρᾶς διατάξεων τὴν διαδικασίαν ἐκτελέσεως τοῦ κατηγορουμένου (Μισνά, Συνέδριον VI. 1,2,3,4). Ὁ λιθοβολισμὸς, ὡς τρόπος ἐκτελέσεως θανατικῆς ποινῆς, ἦτο ἐν ἰσχύει παρ' Ἑβραίους καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ γνωστοῦ περιστατικοῦ τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου, θανατωθέντος διὰ λιθοβολισμοῦ (Πράξεις, 7,58-59), ἀσχετῶς τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας ὅτι ἡ θανατικὴ καταδίκη ἦτο παράνομος, ὡς γενομένη ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ρωμαϊκῶν ἀρχῶν.

43) Ἡ σταύρωσις ὡς τρόπος ἐκτελέσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς, ἦτο ἀγνωστος παρ' Ἰουδαίους, εἰσῆχθη δὲ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων μετὰ τὴν κατάκτησιν ὑπ' αὐτῶν τῆς Ἰουδαίας. Τὸ ἐπικρεμᾶν ἐπὶ ξύλου, περὶ οὗ γίνεται μείλια ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Δευτερονομίου (21,22) καὶ ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ (8,29. 10,26) ἦτο πρόσθετος κατὰ τὸ πᾶματος τοῦ θανατωθέντος ἀτιμωτικὴ ποινή. Ὡς συνάγεται ἐκ τῆς διατυπώσεως τοῦ νόμου, ἐπὶ ξύλου ἐκρεμᾶτο ὁ νεκρὸς τοῦ δι' ἄλλου τρόπου θανατωθέντος ἤδη καταδίκου, δηλαδὴ ἐλάμβανε χώραν, τρόπον τινὰ, ἀπαγχονισμοῦ τοῦ καταδίκου μετὰ θάνατον. Βλ. πλείονα Ἰωάννου Ἀγαπίδη, Τὸ Ἀρχαῖον Ἑβραϊκὸν Δίκαιον ἢ τὸ Δίκαιον τῆς Πεντατεύχου, Θεσσαλονίκη 1960, σελ. 136. Τὸ κρεμᾶν ἐπὶ ξύλου, ὡς ἀτιμωτικὴ ποινή, ἦτο γνωστὴ καὶ εἰς ἄλλους τῆς ἀρχαιότητος λαοὺς, ὡς εἰς τοὺς Αἰγυπτίους (Γένεσις, 40,19) καὶ εἰς τοὺς Πέρσας (Ἑσθήθ, 7,9-10). Ὁ ἡμέτερος ἱστορικὸς Κωνστ. Παπαρηγόπουλος, ἐν τῇ ἀφηγήσει τῶν μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχῃν (479 π.Χ.), γράφει ὅτι ὁ Παισαυρίας (†467 π.Χ.) μετ' ἀγανακτικῆς ἀπέκρουσε τὴν τοῦ Αἰγινήτου Λάμπωνος (Στ' καὶ Ε' π.Χ. αἰών) πρότασιν νὰ ἀποκεφαλίσθῃ ὁ νεκρὸς τοῦ Μαρδονίου (†479 π.Χ.) καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀνασταυρωθῇ τὸ ἀκέφαλον σῶμα πρὸς ἐκδίκησιν τῆς γενομένης πρὸς τὸν Λεωνίδα (†480 π.Χ.) ἐν Ερμιόπολιν ὕβρεως — τοῦ ὁποίου ὁ νεκρὸς ἀποκεφαλίσθεις, ἀνεσταυρώθη ὑπὸ τοῦ Ξέρξου (†465 π.Χ.) —, εἰπὼν τὴν περίπτωσιν

οἱ δοῦλοι, ὁ δὲ θάνατος οὗτος, ἄκρως ἐπενειδίστος καὶ ἀτιμωτικός, θὰ συνέτριβε καὶ θὰ ἐξουθένει, κατὰ τὰς ἀντιλήψεις τῶν ἐχθρῶν Του, μετὰ πολλῶν σκωμμάτων καὶ μυκτηρισμῶν τὰς μεσσιανικὰς Του ἀξιώσεις. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος (354-407) περὶ τοῦ διὰ τοῦ σταυροῦ θανάτου, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀσυγκρίτως σκληρότερος καὶ φρικωδέστερος τοῦ διὰ λιθοβολισμοῦ τοιοῦτου, λέγει τὰ ἑξῆς: «Ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ τοῦ νόμου παραγαγόντες ἐγκλήματα, οὐδὲν ὄνησαν, κηκούργως ἐπὶ τοὺς ἔξω τρέπονται νόμους... Καὶ τί δὴποτε οὕτως ἀνελεῖν αὐτὸν ἐπεχείρουν; Ἐπενείδιστος οὗτος ὁ θάνατος ἦν»⁴⁴.

Ὅθεν τίς ἢ σχέσις τῶν κατηγοριῶν, ὥστε ἀπὸ τὴν ἐπ' ἀσεβείᾳ κατηγορίαν νὰ ἐμφιλοχωρήσῃ ἢ πολιτικὴ τοιαύτη, βάσει καὶ τῆς ὁποίας κατεδικάσθη ὁ Ἰησοῦς;

Μεταξὺ τῶν νομομαθῶν καὶ ἄλλων ἐρμηνευτῶν κατὰ καιροὺς σφοδρὰ διεξήχθησαν συζητήσεις ἐπὶ τοῦ κεφαλαίουδους σημασίας καὶ σπουδαιότητος θέματος, ἐὰν δηλαδὴ τὸ Συνέδριον εἶχε δικαιοδοσίαν νὰ ἐπιληφθῇ τῆς ἐκδικάσεως κατηγορίας, ἀφορώσης εἰς ἀδίκημα βλασφημίας τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ συνεπαγόμενον τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, οἷα ἦτο ἢ διατυπωθεῖσα κατὰ τοῦ Χριστοῦ κατηγορία.

Αἱ γινώμαι τῶν εἰδικῶς ἀσχοληθέντων ἐπὶ τῆς ἀρμοδιότητος ἢ μὴ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου ὅπως ἐπιληφθῇ ὑποθέσεως συνεπαγομένης τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου ἐδικάσθησαν, τῶν μὲν ὑποστηρίζαντων ὅτι τὸ Συνέδριον — τεσσαράκοντα ἔτη πρὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ Ναοῦ (70 μ.Χ.) — εἶχε παύσει ἐκδίδον θανατικὰς ἀποφάσεις, τῶν δὲ ὅτι ἐξέδιδε μὲν τοιαύτας, πλὴν ὅμως δὲν ἐξετελοῦντο αὐταὶ ἄνευ ἐπικυρώσεως τῶν ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου Διοικητοῦ. Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην τὸ Μέγα Συνέδριον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰησοῦ, εἶχεν ἀπωλέσει τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως θανατικῶν ἀποφάσεων, ἐπειδὴ δὲ ἢ κατὰ τοῦ Χριστοῦ κατηγορία ἀνεφέρετο εἰς τὸ ἀδίκημα τῆς ἀσεβείας, ἥτις συνεπήγετο τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, τὸ Ἰουδαϊκὸν Δικαστήριον ἦτο ἀναρμόδιον νὰ ἀποφασίσῃ ἐπ' αὐτῆς⁴⁵.

Ἐνταῦθα, νομίζομεν, ἀξίζει νὰ ἀναφερθῶσιν αἱ ἀντίθετοι γινώμαι δύο ἐπιφανῶν συγγραφέων: τοῦ Ἰουδαϊκῆς καταγωγῆς K. Salvador καὶ τοῦ Γαλλικῆς καταγωγῆς διαπρεποῦς Δικαστοῦ καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ André Dupin (1783-1865). Καὶ ὁ μὲν K. Salvador ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Ἱστορία τῆς θεσμοθεσίας τοῦ Μωυσέως καὶ τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ», ὑποστηρίζει ὅτι, ὁ Χριστὸς δικαίως κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Δικαστηρίου, κατ' ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων τοῦ Νόμου τοῦ Δευτερονομίου,

διότι ἀπλοῦς πολίτης ὢν, ἐβεβήλωσε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, σφετεριζόμενος τοῦτο, ὅτι ἡ δίκη διεξήχθη τόσον νομοτύπως, ὅσον ἦτο δικαία κατ' οὐσίαν, καὶ ὅτι τὸ Συνέδριον εἶχε τὴν ἐξουσίαν ὅπως ἐπιβάλλῃ θανατικὴν ποινὴν εἰς κατηγορούμενον διὰ παράβασιν τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου⁴⁶. Ὁ δὲ André Dupin, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Jésus devant Caïphe et Pilate», Paris 1855, ἀντικρούων τὰς ἀπόψεις τοῦ Salvador, ὑποστηρίζει, ὅτι, ἢ κατὰ τοῦ Χριστοῦ κατηγορία ὑποκινήθη ὑπὸ τοῦ μίσους τῶν ἱερέων καὶ τῶν Φαρισαίων, παρεστάθη ὑπὸ τούτων κατ' ἀρχὰς ὡς ἱεροσυλία, μεταβληθεῖσα μετὰ ταῦτα εἰς πολιτικὸν ἔγκλημα στρεφόμενον κατὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Πολιτείας, ἐκβιασθέντος οὕτω δι' ἀπειλῶν τοῦ Ρωμαίου διοικητοῦ πρὸς ἐκδοσιν καταδικαστικῆς κατὰ τὸν κατηγορούμενον ἀποφάσεως, καὶ ὅτι τὸ Συνέδριον τῶν Ἰουδαίων δὲν εἶχε δικαιοδοσίαν νὰ ἐκδίδῃ θανατικὰς ἀποφάσεις, τοῦ δικαιοῦματος τούτου ἀνήκοντος μόνον εἰς τὸν Ρωμαῖον διοικητὴν. Τοῦτο διδάσκεται σαφῶς ὑπὸ τῆς ἀμερολήπτου ἱστορίας. Ἡ Ρώμη συνδεθεῖσα μετὰ τῶν διαφόρων λαῶν, εἴτε διὰ προνομίων καὶ συμμετοχῆς τῶν εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς, εἴτε δι' ἐγκαταστάσεως ἄλλων ὡς ἀποίκων, εἴτε δι' ἐλευθέρων συνθηκῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐγούστου (63 π.Χ.-14 μ.Χ.) καὶ τοῦ Τιβερίου (42 π.Χ.-37 μ.Χ.), εἶχεν ὡς κτήσεις, ὀνομαζόμενας ἐπαρχίας (Provinciae), ὀλόκληρον τὸν τότε γνωστὸν κόσμον.

Αἱ κτήσεις αὗται διηροῦντο: 1) εἰς τὰς λεγομένας συγκλητικὰς (Provinciae Senatoriales), ἐν αἷς λόγῳ τοῦ εἰρηνικοῦ τῶν χαρακτῆρος οὐδεμία ἴστατο δύναμις καὶ εἰς ἃς οἱ διοικηταὶ ἀπεστέλλοντο ἐκ μέρους τῆς συγκλήτου καὶ 2) εἰς Καισαρικὰς ἢ Ἡγεμονικὰς τοιαύτας (Caesaris Principis), ἐνθα λόγῳ τοῦ κρατοῦντος ἐπαναστατικοῦ πνεύματος καὶ ἀνυποτάκτου χαρακτῆρος αὐτῶν ἴσαντο αἱ λεγεῶνες καὶ εἰς ἃς οἱ διοικηταὶ αὐτῶν (Procuratores καλούμενοι), ἀπεστέλλοντο ἐκ μέρους τοῦ ἡγεμόνος. Ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν δὲ τέλος αὐτῶν, γνωρίζομεν ὅτι οἱ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ διοικητῶν τούτων ἐκδιδόμενοι ἐπαρχιακοὶ νόμοι ἐκανόνιζον τὰς σχέσεις, τὰς ἀφορώσας τὴν διοίκησιν ταύτην, ἥτις εἰρήσθω δὲν ἦτο καὶ ὁμοίομορφος, ἀλλὰ ἐποικίλει ἀναλόγως τῶν πρὸς τὴν Ρώμην σχέσεων αὐτῶν.

Καὶ ἄλλων μὲν ἢ διοικήσεις ἐκανόνιζετο ὑπὸ τῆς Ρώμης ὑπὸ τὸν τύπον τῆς Civium coloniae Romanorum, ἄλλαι δέ, συνήθως αἱ δι' ἰδιαιτέρας ἰδιωτικῆς συνθήκης ἐκουσίως ὑποτασσόμεναι, καθιστάμεναι φόρου ὑποτελεῖς, διετήρουν τὴν ἐλευθερίαν των, ἐκέκτηντο δὲ πλήρη αὐτονομίαν, ἦτοι διοικητικὴν, νομοθετικὴν καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν.

Μία τῶν Καισαρικῶν τούτων ἐπαρχιῶν ἦτο καὶ ἡ Ἰουδαία. Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι δὲν ἐφηρμόζετο ὁ ρωμαϊκὸς νόμος, ἀλλ' ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι αὐτοδιοικήσεως ἀπολαύοντες ἐτέλουν ὑπὸ τὸ κανονικὸν δίκαιον, τὸ ὁποῖον εὗρίσκετο ἀποκρυσταλλωμένον

φράσιν αὐτὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάρους ποιέειν ἢ περ Ἑλληνισμῶν. Βλ. Κωνστ. Παπαρηγοπούλου, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἐκδόσεις Ἐλευθερουδάκη 1925, τόμος Α', Μέρος Β', σελ. 115.

44) Ἰωάννου Χρυσοστόμου MPG, 59,457.

45) Βλ. Κ. Σαλβατόρ, Ἱστορία τῆς θεσμοθεσίας τοῦ Μωυσέως καὶ τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ.

46) Δευτερονόμιον, 13,6. 18,20.

έν τῇ Πεντατεύχῳ. Ἐκ τοῦ ὅτι ὁμως οἱ Ρωμαῖοι εἶχον καὶ τὸ ποινικὸν τῶν δικαίων, τὸ ἀπόλυτον δικαίωμα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου ἐπὶ τῶν κατοίκων τῶν ἐπαρχιῶν (*Jus maescis sine provocazione*) κατ' ἐξαίρεσιν, ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων, ἅτινα συνεπήγοντο τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, εἶχον κρατήσει ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ δικαίωμα τοῦ κυριαρχικῶς δικάζειν τὰς δίκας ταύτας διὰ τῶν προκουρατόρων των.

Τοῦτο προσεπιμαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν Ἁγίων Εὐαγγελιστῶν διὰ τῆς ρήσεως «λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν»⁴⁷, δι' ἧς ὁ Πιλάτος ἐννέει, ὅτι τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἰησοῦ θὰ ἠδύνατο νὰ πραγματευθῇ τὸ Ἰουδαϊκὸν δικαστήριον ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι τοῦτο δὲν θὰ ἐπέβαλε ποινὴν θανάτου. Τὴν ἐννοίαν ὁμως τῶν λόγων του τούτων ἐνόησαντες ἀκριβῶς οἱ Ἰουδαῖοι, διὰ τῆς ρήσεως «ἡμῖν οὐκ ἐξεστὶν ἀποκτεῖναι οὐδένα»⁴⁸ κατέστησαν εἰς αὐτὸν φανερόν ἐκεῖνον τὸ ὅποιον παρ' αὐτοῦ ἐζήτουν, ἥτοι τὴν ἠν ἠδύνατον νὰ ἐπιβάλλωσι θανατικὴν καταδίκην τοῦ Ἰησοῦ.

Καὶ εἶναι ἀληθές ὅτι τὰ χωρία ταῦτα τῶν Εὐαγγελιστῶν φαινομενικῶς συγκρούονται μὲ ἕτερα χωρία ὡς καὶ μετὰ τὴν κατὰ τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου δίκην δι' ἣν μαρτυροῦσιν ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι κατεδίκασαν αὐτὸν εἰς θάνατον διὰ λιθοβολισμοῦ ἄνευ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Ρωμαίου δικαστοῦ. Ταῦτα ὁμως δὲν δύναται νὰ κλονίσουν τὴν ἀνωτέρω ἐκδοχὴν, διότι τὰ μὲν χωρία ἐκεῖνα ὀμιλοῦν ἀορίστως περὶ ποινῶν, ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν κατὰ Στεφάνου δίκην, ἥτις προφανῶς ἐμφανίζεται ὡς λιτσαρισμὸς, δὲν πρέπει νὰ λησμονώμεν ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὴν ἐπιτύχῳ τὸς σκοποῦς των, ὅτε ἠδύνατο, κατεδικάζον εἰς θάνατον κρυφίως καὶ ἄνευ ἐπεμβάσεως τοῦ Ρωμαίου ἡγεμόνος. Παράδειγμα ἄλλωστε τούτου ἔχομεν οὐ μόνον τὴν κατὰ τοῦ Παύλου ἀπόπειραν, ἀφ' ἧς οὗτος ἐσώθη διὰ τῆς τυχαίας ἐπεμβάσεως τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν⁴⁹, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἰουδαίου ιστοριογράφου Ἰωσήπου ἱστορούμενον διὰ τὸν ἀρχιερέα Ἄννανον (62-67/68 μ.Χ.), ὅστις ἐπωφελήθει τῆς ἀπουσίας τοῦ Ρωμαίου ἄρχοντος Ἀλβίνου (62-64 μ.Χ.), ἐκάλυψε τὸ Συνέδριον καὶ παρέδωσε τινὰς δι' αὐτοῦ ἵνα λιθοβολιθῶσι, διὰ τὸν λόγον δὲ ἀκριβῶς τοῦτον καὶ ἀπεβλήθη ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος ἀπὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος.

Εἰς τὴν προκειμένην λοιπὸν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ δίκην, τὸ Ἰουδαϊκὸν δικαστήριον ἦτο ἀναρμόδιον νὰ ἀποφασίσῃ. Σκοπὸς ὅθεν τῆς συγκλήσεως τοῦ Ἰουδαϊκοῦ δικαστηρίου δὲν ἦτο ἡ ὑπὸ τούτου καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ διὰ τὴν πρᾶξιν τῆς ἀσεβείας, ἀλλὰ ἡ ἐναντι τοῦ λαοῦ ἀπόδειξις τῆς βασιμότητος τῆς κατηγορίας ταύτης, ἵνα δι' αὐτῆς πεισθῇ αὐτός ὅτι εὐρίσκειτο πρὸ καταλυτοῦ τῆς καθεστῶσης θρησκείας, ὥστε ὄχι μόνον νὰ ἐφησυχάσῃ διὰ τὴν τυχὸν εἰς θά-

νατον καταδίκην του, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιζητήσῃ ταύτην⁵⁰.

Οὕτως ὁ Πιλάτος, εὐρεθείς ἐνώπιον τῆς νέας ὑπὸ τῶν κατηγορῶν τοῦ Κυρίου χαλκευθείσης κατ' αὐτοῦ κατηγορίας τῆς ἐσχάτης προδοσίας, ὥφειλε νὰ ἐξετάσῃ τυπικῶς τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τοῦ Ἰησοῦ *de novo* (=ἐκ νέου) ἀνεξαρτήτως τῆς ἐνώπιον τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου γενομένης προλαβόντως ἀνεπίσημου προανακρίσεως.

Ἐπὶ τοῦ νόμου *Lex Julia* διὰ τὸ ἐγκλημα τῆς ἐσχάτης προδοσίας, τὸ ὑπαγόμενον εἰς τὰ *crimina laesae majestatis* ἢ *crimina imminutae majestatis*, διετάσσετο ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου καὶ θανάτου μάλιστα σταυρικοῦ, διότι ἡ προσβολὴ αὕτη ἐστρέφετο κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος⁵¹, ἡξιολογεῖτο δὲ θεωρητικῶς μετὰ τὴν ἱεροσυλίαν, ἐνῶ πρακτικῶς ἐθεωρεῖτο ἴση πρὸς ταύτην.

Εἰς προγενεστέραις ἐποχαῖς, *Majestas*, ὡς συνήθως, ἐκαλεῖτο ἡ παράβασις, περιελάμβανεν «ἐγκλημα τι στρεφόμενον ἐναντίον τοῦ ρωμαϊκοῦ λαοῦ ἢ ἐναντίον τῆς ἀσφαλείας αὐτοῦ». Πρὸς τοῦτο παραθέτομεν τὸν περιεκτικὸν ὀρισμὸν τοῦ μεγάλου Ρωμαίου νομομαθοῦς *Ulpian*⁵², ὡς π.χ. ἡ συνωμοσία, δι' ἧς παρέχεται βοήθεια εἰς τοὺς ἐχθρούς, ἢ δι' ἧς ἀποσκοπεῖται ἡ κατάργησις τῆς ὑπηρεσίας τοῦ βασιλέως.

Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Δημοκρατίας (29 π.Χ.) καὶ τὴν συγκέντρωσιν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν ἐξουσιῶν τῆς Πολιτείας, ὁ νόμος τῆς *Majestas*, κατέστη τὸ ἰσχυρότερον ὄργανον τῆς τυραννίας, τῆς ἀσφαλείας αὐτοῦ ὀφειλομένης εἰς τὴν περιεκτικότητά του.

Ἄνευλάβειά τις πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ αὐτοκράτορος ἢ τοῦ ἀγάλματος αὐτοῦ⁵³, συνεπήγετο ποινικὴν δίωξιν τοῦ παραβάτου.

Ἡ ἄρνησις παρὰ τῶν ὑπηρετῶν τῆς πληρωμῆς τῶν φόρων ἢ τοῦ φόρου ὑποτελείας εἰς τὸν Καίσαρα, ὡσαύτως συνεπήγετο ποινὴν. Αἱ ἐπιβαλλόμεναι ποιναι εἰς τοὺς παραβάτας, ὀριζόμεναι ὑπὸ τοῦ νόμου, ἦσαν ἐξορία ἢ θάνατος⁵⁴.

Ὅτε ὁ Ἰησοῦς, μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀνεπίσημου προανακρίσεως ἐνώπιον τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου, ἤχθη εἰς τὸν Ρωμαῖον ἐπίτροπον, οἱ Ἄρχοντες τοῦ Ἰσραὴλ προσεπάθησαν νὰ ἐπιτύχουν τὴν καταδίκην αὐτοῦ διὰ τινος γενικῆς καὶ ἀορίστου κατηγορίας. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἀσκήσῃ ποινικὴν δίωξιν ὁ Ρωμαῖος ἡγεμῶν, εἶδει νὰ ὑπάρχῃ συγκεκριμένη κατηγορία

50) Πρβλ. καὶ Ἰωάννην Ἀγαπίδην, Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῆς Ἰουδαϊκῆς καὶ Ρωμαϊκῆς Δικαιοσύνης, Θεσσαλονίκη, 1968, σελ. 102 κ. ἐξ.

51) Πρβλ. *Suetonius*, *Tib.* 58 καὶ 61. *Tacitus*, *Ann.* 3,38. 4,70. 6,18. (24).

52) *Digest Juris Civilis*, ἐκδοσις *Krueger* καὶ *Momm-* *sen* (Berlin 1889; vol. i) X/VIII 4,1.

53) *Digest Juris Civilis*, ἐνθ' ἀν., X/viii 4,5-6.

54) Διὰ τὸ ἐγκλημα τῆς *Majestas* Βλ. τὰ ποικίλα σχόλια τῶν Ρωμαίων νομικῶν ἐπὶ τοῦ *Lex Julia Majestatis* ἐν *Digest Juris Civilis* X/viii 4.

47) Ἰωάννου, 18,31.

48) Ἰωάννου, 18,31.

49) Πράξων, 23,23 κ. ἐξ.

70 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

(Ξερριζωμός και ὀρδόδοξη πίστη)*

Β'

Δὲν ἐσθῆσε, ὁμῶς, ὁ Ἑλληνισμός.

«Ὁ κόκκος τοῦ σταριοῦ ἀποκορυφώθηκε καὶ ἔδω-
σε καρπὸ, ὅταν ἡ γῆ ποὺ τὸν ἔθρεφε εἶχε πιά ἀπολε-
σθεῖ»¹¹.

Οἱ Ἑκκλησίες - Λυχνίες τῆς Ἀποκαλύψεως δὲ
σῶνται «μετακινούνται». Μετακινούνται ἀπὸ τὸ λυ-
χνοστάτη τῆς ἁγιομάννας Μικρασίας, γιὰ τὴν προαιώ-
νια μητροπολιτικὴ γῆ. Ἀφήνοντας πίσω τους «τὸ θεὸ
τῆς Ἀσίας, ἓνα θεὸ μὲ δυνατὰ ζυγωματικά, μὲ τὸ χαν-
τζάρι τῆς σφαγῆς στὸ σελάχι»¹², ἓνα θεὸ πολιτιστικῆς
παρακμῆς καὶ μιζέριας.

Ἡ νεότερη Ἑλλάδα (ἡ ὁποία μὲ τὸ δικασμὸ τῆς
ἐγίνε μιὰ ἀπὸ τὶς αἰτίες τοῦ Ξερριζωμοῦ) ἀναμφισβή-
τητα ὀφείλει πάρα πολλὰ καὶ σ' ἐκείνους ποὺ ἀπέμει-
ναν ἐκεῖ, λείψανα μιᾶς μακρῆς ἱστορίας, καὶ σ' ἐ-
κείνους ποὺ (ὄντες κρυπτοχριστιανοὶ) συνεχίζουν τὴ

σταυρωμένη ἱστορία τῆς Ρωμοσύνης στὶς ἀλχημόνητες
πατρίδες, ἀλλὰ καὶ σ' αὐτοὺς προπαντὸς ποὺ ἦρθαν
καὶ μᾶς ἔφεραν τὸ «θιὸς» τῆς καρδιάς τους...

Ὁ Ξερριζωμὸς λειτούργησε ὡς «μετακένωση» δυνα-
μιμοῦ καὶ δημιουργίας.

Ἐκείνη ἡ φρικτὴ καταστροφὴ αἰμοδότησε τὸ σῶ-
μα τῆς Μητροπολιτικῆς Ἑλλάδος μὲ νέο αἷμα, γεμάτο
πίστη στὴν παράδοση καὶ εὐσέβεια καὶ ἀλλή δημιουργ-
τικὴ. Ἀπὸ τὴ μιὰ ἢ συμφορὰ, ἀπὸ τὴν ἄλλη ἢ ἀνα-
νέωση.

«Τὸ προσφυγικὸ αἷμα ἔχει —φαίνεται— ἐξοχες
ιδιότητες»¹³.

Καὶ τὸ λέμε αὐτό, ἀναλογιζόμενοι τὸ πῶς ἦρθαν
οἱ πρόσφυγες καὶ τὸ τί δημιούργησαν.

Τὸ πῶς ἦρθαν οἱ πρόσφυγες (οἱ πατεράδες καὶ οἱ
παπποῦδες σας, ἴσως καὶ πολλοὶ ἀπὸ σᾶς), ἄς ἀφή-
σουμε νὰ μᾶς τὸ διαζωγραφίσει μιὰ λογοτεχνικὴ γρα-
φίδα:

«Ἐνάμισι ἑκατομμύριο ἀγωνίες καὶ οἰκονομικὰ προ-
βλήματα ξεμπάρκαραν στὸ φλοῦδι τῆς Ἑλλάδας, μὲ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 606 τοῦ ὑπ' ἀρ. 16 τεύχους.

11. Βλ. Ἰωάννης Πετροπούλου, «Ἡ πνευματικὴ ζωὴ στὴν
Καππαδοκίαν τοῦ 19ου αἰῶνα. Μία σκιαγράφηση», στὸ συλλογικὸ
τόμο «ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ», ἐκδ. ΑΔΑΜ, Ἀθήνα 1991, σ. 51.

12. Στρατὴ Μυριθήλη, «Ἡ Παναγία ἡ γοργόνα», στὴ Θεο-
σαλονίκη, ὅπ.π., σ. 5.

13. Βλ. Ἀριστείδη Πανώτη, «Μνήμη τῶν Δικαίων τῆς Μι-
κρᾶς Ἀσίας», ἀρθρο στὴν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», φ. 21,
16.8.1977, σ. 7.

διὰ πολιτικὸν ἀδίκημα⁵⁵. Διὰ τοῦτο ὅτε ὁ Πιλάτος
ἀπειποιήθη νὰ ἐπιληφθῆ ὑποθέσεως μὴ ἐρειδομένης
ἐπὶ σαφοῦς καὶ συγκεκριμένης κατηγορίας, οἱ κατή-
γοροι τοῦ Κυρίου ἐπενόησαν κατ' Αὐτοῦ κατηγορίαν
δ' ἀνύπαρκτον πολιτικὸν ἀδίκημα (ἀνύπαρκτον διότι
ὁ Κύριος οὐδέποτε ὑπέπεσεν εἰς τοιοῦτον ἀδίκημα),
ὅτε διὰ τῆς συγκεκριμένης πλέον καὶ εἰδικῆς κατ'
Αὐτοῦ κατηγορίας θὰ ἐπετύγγανον, ὅπως ἄλλωστε
καὶ ἐπέτυχον, θάνατον σκληρότερον καὶ φρικωδέ-
στερον τοῦ λιθοβολισμοῦ, τὴν σταύρωσιν, θὰ ἐπέρ-
ριπτον δὲ εἰς τὸν Πιλάτον τὸ μέγιστον μέρος τῆς

εὐθύνης των καὶ δὴ καὶ αὐτὴν τὴν πράξιν τῆς θανα-
τικῆς ἐκτελέσεως συμπαρασύροντες εἰς τὸ ἀνοσιούρ-
γημα τοῦτο καὶ τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν.

Ἐκ τῶν τριῶν κατηγοριῶν⁵⁶ τῶν ὑπὸ τῶν κα-
τηγόρων τοῦ Κυρίου χαλκευθεισῶν κατ' Αὐτοῦ:
«εὐρομεν τοῦτον διαστρέφοντα τὸ ἔθνος καὶ κωλύοντα
Καίσαρι φόρους διδόναι, λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν
Βασιλέα εἶναι»⁵⁷, ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν τοῦ ἀντι-
προσώπου τῆς Ρώμης Πιλάτου εἴλκυσεν ἡ τρίτη κα-
τηγορία, ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν σημαντικὴ: «...ἐὰν τοῦ-
τον ἀπολύσης, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος. Πᾶς ὁ
βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι»⁵⁸.

Ἐὰν ἡ κατηγορία αὕτη ἦτο ἀληθής, ἀσφαλῶς
ὁ Ρωμαῖος ἐκεῖνος ἐντεταλμένος, ἦγγοτο εἰς δεινὸν
ἀδιέξοδον, διότι ὡς προκουράτωρ ἢ αὐτοκρατορικὸς
ἐξάρχος ἐδεσμεύετο καὶ ὑπεχρεοῦτο ἐπισταμένως
νὰ ἐξετάσῃ τὴν ὑπόθεσιν.

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

55) Ὁ Πιλάτος λόγῳ τῆς μὴ διατυπώσεως σαφοῦς καὶ
συγκεκριμένης κατὰ τοῦ Ἰησοῦ κατηγορίας ὑπὸ τῶν Ἑβραίων,
ἐρωτᾷ αὐτούς: «Τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου
τούτου» (Ἰωάννου, 18,19). Ἡ ἐρώτησις αὕτη ἦτο ἀπολύτως
ἐπιβεβλημένη, διότι κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον δὲν ἦδύνατο
ὁ ἡγεμὼν νὰ χωρήσῃ εἰς ἀνακριτικὴν ἐνέργειαν ἢ διαδικασίαν
κατὰ τινος προσώπου, ἀν μὴ ἀπήγγελλον κατ' αὐτοῦ οἱ κατή-
γοροι συγκεκριμένην κατηγορίαν. (Cicero, Pro Rosc. Am.
20: «Nocens nisi accusatus fuerit condemnari non po-
test». Πρβλ. Πράξεις, 24,1 ἐξ. 25,14 ἐξ.), τοιαύτην δὲ κα-
τηγορίαν δὲν εἶχον ἀπαγγεῖλαι κατὰ τοῦ Ἰησοῦ οἱ Ἑβραῖοι,
ὡς συνάγεται καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τούτου σιωπῆς τῶν δύο συνο-
πιτικῶν. (Ματθαίου, 27,2. Μάρκου, 15,1).

56) Βλ. Λεωνίδου Φιλιππίδου, ἐνθ' ἄν., σελ. 544.

57) Λουκᾶ, 23,2.

58) Ἰωάννου, 19,12 ἐξ.

μία θλιβερή ταμπέλα κρεμασμένη στο στήθος: «Πρόσφυγες"! Ποῦ ν' ἀκουμπήσουν οἱ πρόσφυγες; Τί νά σκεφτοῦν; Τί νά ξεχάσουν; Τί νά πράξουν; Ποῦ νά δουλέψουν; Πῶς νά ζήσουν;

»Τρέμαν ἀκόμα ἀπ' τὸ φόβο. Τὰ μάτια τους ἦταν κόκκινα ἀπ' τὸ αἱμάτινο ποτάμι τῆς κόλασης ποῦ διάβηκαν. Καὶ σὰν πάτησαν σὲ στέρεο ἔδαφος, μετρήθηκαν νὰ δοῦν πόσοι φτάσανε καὶ πόσοι λείπουν. Κι οἱ ζωντανοὶ δὲν τὸ πιστεύανε, μόνο ἀπλωναν τὰ χέρια τους στὸ κορμί τους καὶ τὸ φάχνανε, γιὰ νὰ βεβαιωθοῦνε πῶς δὲν ἦταν θρυλόλακες.

»Καὶ φάχναν καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ τους, νὰ δοῦν ἂν ἦταν στὴ θέση της. Μ' αὐτὴ ἦταν ἄφαντη. Εἶχε μείνει πίσω στὴν πατρίδα, κοντὰ στοὺς ἀγαπημένους νεκροὺς καὶ στοὺς αἰχμάλωτους, κοντὰ στὰ σπιτάκια, στὰ χωράφια, στὶς δουλειές...»¹⁴.

Ἔτσι ἦρθαν ἐνάμισυ ἑκατομμύριο ψυχές, μὲ τὴν κρυφὴ ἐλπίδα καὶ μὲ τὸ ὄνειρο κάποιου, πῶς ἴσως κάποτε ξαναγυροῦσαν.

Ἄλλὰ «ἔσπειραν» κι ἐδῶ νέους κεκοιμημένους, καὶ ἀνάστησαν νέες ζωές, καὶ ρίζωσαν.

Ἄφησαν πίσω τους τὸ βίός τους, ὅτι ἀπέμεινε ἀπὸ τὴ μανία, καὶ ἔστησαν τὴ Νέα Σμύρνη καὶ τὴ Νίκαια, τὴ Νέα Φιλαδέλφεια καὶ τὸ Νέο Ἡράκλειο στὴν Ἄττικὴ, τὴ Νέα Ἰωνία στὸ Βόλο, τὴ Νεάπολη, τὰ Νέα Μουδανιά, τὴ Νέα Κρήνη στὴ Θεσσαλονίκη (στὴν πρωτεύουσα τῶν προσφύγων), τὴ Νέα Καρβάλη καὶ τὴ Νέα Ἡρακλείτσα στὴν Καβάλα, τὴ Νέα Μάκρη στὴν Ἀλεξανδρούπολη... μὲ δυὸ λόγια, ἔστησαν τὴ νέα ζωὴ τους καὶ συνάμα σφράγισαν μὴ νέα σελίδα στὴ νεοελληνικὴ ἱστορία.

Πάλι ἡ Ἐκκλησία μὲ πρόσφυγες κληρικούς, μὲ ἄγιους πνευματικούς πατέρες, στήριξε τὴν καινούρια ζωὴ τους.

Οἱ μικρασιάτες καὶ οἱ πόντιοι καὶ οἱ θρακιῶτες καὶ οἱ ἀνατολικορωμιλιῶτες πρόσφυγες κατόρθωσαν νὰ ἀναπνεύσουν καὶ νὰ ξαναδημιουργηθοῦν, μὲ τὸ δυναμισμό τὸν ἔθνικὸ καὶ τὸν ἐκκλησιαστικὸ ποῦ συναποκόμισαν ἀπὸ τὶς πατρογονικὲς τους ἐστίες.

Ἐγκατάσπαρατα σ' ὅλη τὴν ἑλληνικὴ ἐπικράτεια, τὰ ἱερά σεβάσματα τοῦ προσφυγικοῦ ἑλληνισμοῦ (ἱερά λείψανα καὶ ἄγιες εἰκόνες), φανερώουν τὸ ἦθος του, τὴν βαθεῖά του πίστη καὶ τὴν πεμπουσία τοῦ δυναμισμού του.

Σ' αὐτὸν τὸ δυναμισμό θὰ σταθοῦμε γιὰ λίγο, ἀνιχνεύοντας τὴν κυριότερη συνιστώσα του.

Κι αὐτὴ δὲν ἦταν ἡ μοιρολατρικὴ ἀποδοχὴ τῶν τετελεσμένων καὶ ἡ ἀνάγκη αὐτοσυντηρήσεως καὶ ἐπιβιώσεως στὶς νέες συνθήκες καὶ συγκυρίες. Δὲν ἦταν ἀπλῶς ἡ κληρονομημένη δημιουργικότητα τῶν προσφύγων, στὸν οἰκονομικὸ καὶ τὸν πολιτιστικὸ τομέα (μὴ δημιουργικότητα, ποῦ τὴν ἐπέβαλε ἡ ἀνάγκη τῆς ὀριοθετήσεως ἀπὸ τοὺς ἐπικυρίαρχους Ἀνατολίτες). Δὲν ἦταν ἀπλῶς αὐτά, διότι τότε θὰ εἴχαμε ἄλλου εἶδους ὀργάνωση τῶν προσφυγικῶν κοινοτήτων.

Πιστεύω ὅτι ἡ κυριότερη συνιστώσα τοῦ προσφυγικοῦ δυναμισμού ἦταν ἡ ὀρθόδοξη πίστη ὄχι ὡς ἰδεολογία, ἀλλὰ ὡς βίωμα καὶ πρακτικὴ ζωὴ, ὡς ἦθος καὶ βιοθεωρία, ὡς ἔθιμο καὶ κοινωνικὲς συνήθειες.

Καταρχήν, τὴ μνήμη τους ἀνάδευαν οἱ ἑκατόμβες τῶν ἔθνομαρτύρων, μὲ πρωτοστάτες τοὺς Ἱεράρχες καὶ τοὺς Ἱερεῖς. Οἱ ποιμένες τους εἶχαν προσυπογράψει μὲ τὸ αἷμα τῆς καρδιάς τους ἀμετάκλητα τὴ λαμπρὴ παράδοση τοῦ ἑλληνικοῦ ράσου, ποῦ αὐτοθυσιάζεται. Δὲν ἦταν μόνο Ἱεράρχες, ἀλλὰ καὶ Ἐθνάρχες, «προκινδυνεύοντες τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔθνους». «Παράδοσις τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου, ἀλλὰ καὶ καθήκον τοῦ καλοῦ ποιμένος εἶναι νὰ παραμείνη στὶς τραγικὲς στιγμὲς τοῦ ποιμνίου του κοντὰ του», δήλωνε κατηγορηματικὰ ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος¹⁵.

Οἱ πρόσφυγες, λοιπόν, διατήρησαν καὶ διατηροῦν ὀλοζώντανο τὸ παράδειγμα ἐκείνων τῶν ἱερῶν μαρτυρικῶν μορφῶν, ποῦ εἶχαν μείνει «πιστοὶ ἄχρι θανάτου». Εἶχαν παραδείγματα βιωμένης πίστεως. Γνώριζαν, μὲ ἄλλα λόγια, τί σημαίνει ὀρθόδοξη πίστη, ποιὰ εἶναι ἡ ἀξία καὶ ἡ μοναδικότητά της.

Γνώριζαν, γιὰτὶ γιὰ κείνους ἡ πίστη δὲ σήμαινε λίγες ὥρες ἐκκλησιασμοῦ τὶς μεγάλες μέρες ἦταν ἄξονας ζωῆς, ὑπόθεση καθημερινοῦ βίου.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς μεταφέρω διὰ λόγου τὸ παράδειγμα ἐνὸς ἀπὸ τοὺς σύγχρονους Ἀγίους, τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκη, ποῦ ἦταν ἡ ψυχὴ τοῦ Φαρασιώτικου Ἑλληνισμοῦ, ἐνὸς συγχροτήματος ἔξι ἑλληνικῶν χριστιανικῶν χωριῶν στὴν καρδιά τῆς Καππαδοκίας.

«Ἦταν περίπου εἰκοσιέξι ἐτῶν, τὸ 1866, ὅταν κοινοβίασε στὴν Ἱερὰ Μονὴ Φλαβιανῶν (Ζιν-τζι-Ντερὲ) ... Δυστυχῶς ὅμως δὲν χάρηκε πολὺ τὴν ἡσυχία του ὁ Ἀρσένιος, διότι ἐκείνη τὴν ἐποχὴ εἶχαν ἀνάγκη μεγάλῃ ἀπὸ δασκάλους, καὶ ὁ Μητροπολίτης Παῖσιος Β' τὸν χειροτόνησε Διάκο καὶ τὸν ἔστειλε στὰ Φάρασα, γιὰ νὰ μάθῃ γράμματα στὰ ἐγκαταλελειμμένα παιδιὰ!...

14. Διῶδες Σωτηρίου, «Οἱ νεκροὶ περιμένουν», στὴ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 8π.π., σ. 4.

15. Χρήστου Σολομωνίδη, Ὁμιλία ἐπὶ τῆς τεσσαρακονταετηρίδῃ ἀπὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, τοῦ Ἱακώβου Κλεομβρότου, 8π.π., σ. 119.

Μέχρι τὸ τριακοστὸ ἔτος τῆς ἡλικίας του δίδασκε σὰν Διάκος. Μετὰ χειροτονήθηκε στὴν Καισάρεια πρεσβύτερος... Ἄρχισε πιά ἡ πνευματικὴ του δράση νὰ γίνεται μεγαλύτερη καὶ νὰ ἀπλώνη. Χρειάσθηκε ἀκόμη νὰ κἀνῃ καὶ ἐράνους σὲ γειτονικά χωριά καὶ σὲ μακρινές πόλεις. Ὁ μεγαλύτερός του σκοπὸς μὲ τοὺς ἐράνους ἦταν νὰ ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς Ἕλληνας Χριστιανούς, ποὺ ζοῦσαν ἀνακατεμένοι σὲ χωριά μαζί μὲ τοὺς Τούρκους, καὶ νὰ τοὺς τονῶνῃ ἐκεῖνα τὰ δύσκολα χρόνια. Αὐτὸ ποὺ βοηθοῦσε δὲν ἦταν τὰ ἐνισχυτικά του λόγια μόνο, ἀλλὰ τὰ θαυμαστά ἔργα ποὺ ἔβλεπαν νὰ κἀνῃ ὁ π. Ἀρσένιος, διότι εἶχε ἀφθονη τὴν θεία Χάρι καὶ θεράπευε τὶς ψυχές καὶ τὰ σώματα τῶν πονεμένων ἀνθρώπων»¹⁶.

* * *

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ καὶ διακονία στὶς ἀληθινὰ πατριδὲς τρεφόταν ἀπὸ τὴν παράδοση τὴν Πατριαρχικὴν, τὴν Ὁρθόδοξην, αὐτὴν ποὺ κράτησε ἐπὶ αἰῶνες ἀδούλωτη τὴν ψυχὴ τοῦ γένους. Κι αὐτὸ ἦταν κάτι τὸ ἐντελῶς διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ κύμα ἐκπροτεσταντισμοῦ ποὺ ἔφερε εἰσαγόμενον ἡ Ὀθωμανικὴ ἀντιβασιλεία στὴν Ἑλλάδα, μὲ τὴν καταστροφὴ τῶν Μοναστηριῶν, τὴ διοικητικὴ ὑπαγωγή στὸν πολιτειακὸ ἄρχοντα, τὸ νόθο ἐκσυγχρονισμὸ καὶ τὴν ὑποτίμησιν πρὸς τὶς μορφές τῆς ὀρθόδοξης παραδοσιακῆς λαϊκῆς εὐσέβειας.

Γιὰ τὸν πρόσφυγα ὁ παπὰς ἦταν σύμβολο ἱερό· ἔτσι εἶχε μάθει ἀπὸ τὴν «πατρίδα». Τὸ ράσο ἦταν ὄρατὸ σημάδι τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, ποὺ νοημάτιζε τὶς ἁμαρτίες καὶ τὶς θλιθερές στιγμὲς τῆς οἰκογενειακῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς· ἀλλὰ ἦταν καὶ τὰ σπάρταγα τοῦ γένους.

Καὶ ἡ Ἐκκλησία ἦταν τὸ κέντρο ἀναφορᾶς, ὀργάνωσης, ἀναπτύξεως τῆς πολιτιστικῆς ζωῆς τοῦ Ἑλ-

16. Ὁ πατὴρ Ἀρσένιος ὁ Καππαδόκης, ἐκδ. γυναικείου ἱεροῦ Ἡσυχαστηρίου Ἁγίου Ἰωάννου ὁ Θεολόγος, Σουρωτὴ 1979, σσ. 33-35.

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Η

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς τῶν περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ», κάθε ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς τους νὰ τὴ γνωρίζουν ἀμέσως στὰ Γραφεῖα τῶν Περιοδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα, ἀναφέροντας ἀπαραίτητα καὶ τὴν παλαιὰ τους διεύθυνση, γιὰ νὰ γίνεται κανονικὰ ἡ ἀποστολὴ τῶν Περιοδικῶν. Τηλ. 7218.308.

ληγισμοῦ. Ἡ Ἐκκλησία ὄχι μόνο ὡς ἱερατεῖο, ἀλλὰ ὡς Σῶμα Χριστοῦ, κλῆρος καὶ λαός. Οἱ Ἐκκλησιαστικὲς γιορτές ἦταν συνάμα καὶ ἐθνικὲς γιορτές. Ἐκκλησία καὶ σχολὲς λειτουργοῦσαν συμπληρωματικὰ καὶ διέσωζαν τὰ ζώπυρα τοῦ ἔθνους.

Ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦσαν βιώματα, ἀντίληψη καὶ τρόπο ζωῆς. Ἀποτελοῦσαν τὴν ψυχὴ τῆς ψυχῆς τους. Δὲν μποροῦσαν, λοιπόν, οἱ πρόσφυγες παρὰ νὰ ὀργανωθοῦν καὶ πάλι σὲ σχέση καὶ ἀναφορὰ μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ, μὲ τὶς ἐκκλησιαστικὲς γιορτές, μὲ τὰ πατρογονικά σεβάσματα.

Ἦρθαν πτωχοί, σχεδὸν γυμνίτες. Τὸ μόνο ποὺ φρόντισαν ἀπαραίτητα νὰ φέρουν ἦταν ἡ ψυχὴ τῆς ψυχῆς τους: τὰ ἱερά καὶ τὰ ὄσια. Ὅσοι μποροῦσαν μετέφεραν ὅτιδήποτε κινητὸ ἀπὸ τὴν σκευὴ τῆς Ἐκκλησίας: τέμπλα, ἄμβωνες, δεσποτικά, στασίδια, εἰκόνες ἱερές, κανδήλες, ἀσημοχρυσωμένα δισκοπότηρα, Εὐαγγέλια, ὄλα ἔργα ἀμίμητης λεπτοτεχνουργίας, ἀξιωματικῆς πίστεως καὶ εὐλαθείας.

Καὶ προπάντων, τὰ ἱερά τῶν Ἁγίων λείψανα, Ἁγίων καὶ Μαρτύρων ποὺ εἶχαν διαποτίσει ἀνὰ τοὺς αἰῶνες μὲ τὸ αἷμα ἢ μὲ τὸ δάκρυ τὰ πατρογονικά ἐδάφη, καὶ τώρα πιά καθαγιάζουν μὲ τὰ ἅγια λείψανά τους τὴν νέα γῆ. Εἶναι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ρῶσος στὸ Νέο Προκόπι, ὁ ἅγιος Γεώργιος ἀπὸ τὴ Νεάπολη ὁ νεοϊερομάρτυρας στὸν Περισσό, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος στὴ Νέα Καρβάλη, οἱ ἅγιο Πέντε Μάρτυρες στὴν Καβάλα, ὁ ἅγιος Ἐλευθέριος στὴ Νέα Ἰωνία στὴν Ἀθήνα, καὶ πλήθος τμημάτων ἱερῶν λειψάνων ἄλλων Ἁγίων.

Ἦταν τὰ ἀπαραίτητα γιὰ νὰ θεμελιώσουν καινούριους Ναοὺς, καινούριες Ἐνορίες, καινούριες ἐκκλησιαστικὲς κοινότητες, ποὺ νὰ θυμίζουν ὅμως παλιές ἱερές στιγμὲς καὶ ἁμαρτία πανηγύρια καὶ γιορτές περιλάμπρες.

Γι' αὐτὸ καὶ τὰ νέα αὐτὰ προσκυνήματα γίνονται κέντρα ἀναφορᾶς καὶ πόλοι ἔλξεως τοῦ προσφυγικοῦ στοιχείου: ἡ Παναγία Σουμελᾶ στὴν Καστανιά, ἡ Ρευματοκρατοῦσα στὴ Γέφυρα, ἡ Φανερωμένη στὴ Νέα Μηχανιώνα (Θεσσαλονίκη), στὴ Νέα Ἀρτάκη (Εὐβοία) καὶ στὴ Νέα Ἡρακλείτσα (Καβάλα), ἡ Ἁγία Φωτεινὴ στὴ Νέα Σμύρνη, ἡ Εὐαγγελίστρια στὴ Νέα Ἰωνία Βόλου...

Ἄς ἀφήσουμε τοὺς ἴδιους τοὺς πρόσφυγες νὰ μᾶς ζωντανέψουν ἐκεῖνο τὸ ἱστορικὸ, μέσα ἀπὸ τὶς πονεμένες ἀναμνήσεις τους:

«Τίποτε πιά δικό μας δὲν εἶχαμε... Στὴν Ἐκκλησία μας, στὸν Ταξιάρχην μας —ἄλλη Ἐκκλησία σὰν

τὸν Ἐπιβλέποντάς μας δὲν ἦταν στὴν Ἀνατολή— κάναμε τὴν τελευταία μας Λειτουργία. Ἐπειτα ὅλοι μαζί, γυναῖκες, ἄντρες, παιδιά, τὴν ἐκκλησιά μας ἀδειάσαμε. Τὶς μεγάλες εἰκόνες τὶς κατέβασαν ἀπὸ ψηλά οἱ ἄνδρες. Τὶς μικρὲς εἰκόνες τὶς παίρναμε ἑμεῖς στὰ σπῖτια μας. Κάψαμε τὶς παλιὲς εἰκόνες, νὰ μὴ μείνουνε στὰ χέρια τῶν Τούρκων. Ἐπειτα μαυρίσαμε γύρω γύρω τὶς εἰκόνες ποὺ ἦταν ζωγραφισμένες στὰ ντουβάρια, νὰ μὴν τὶς ἀφήσουμε κι αὐτὲς στοὺς Τούρκους... Μόνο ψηλά, στὸ θόλο, ὁ Παντοκράτορας ἔμεινε καὶ μᾶς ἔδλεπε. Ἔτσι μαυρισμένη σὰν τὴν εἶδαμε τὴν ἐκκλησιά μας, ὅλοι κλαίγαμε. Ἡ μάνα μου τραβοῦσε τὰ μαλλιά της...

»Οἱ φτωχοὶ ἀπὸ μᾶς φύγανε πρώτοι, μὲ λεφτὰ τῆς ἐκκλησίας. Ἐμεῖς 15 Αὐγούστου —1924 ἦτανε— κωννήσαμε στὸ παπαδιὸ τὸ σπῖτι, δὲν εἶχαμε πιά ἐκκλησία, καὶ 17 Αὐγούστου βγήκαμε στὸ δρόμο...

»Ἀμάν, πολλὰ τραδηῖξαμε! Δὲν τὰ παίρνονε τὰ βιβλία σου!»¹⁷.

Τί σημαίνουν ὅλα αὐτά;

Ἐκκλησία ἦταν ἡ ζωὴ καὶ συνεκτικὴ δύναμη καὶ τὸ ἐνοποιὸ κέντρο ἀναφορᾶς τοῦ ξεριζωμένου Ἑλληνισμοῦ.

Καὶ ὅτι ὅλα αὐτά, ποὺ συνιστοῦσαν τὸ «βίος τῆς καρδιάς τους», ἦταν τὰ πρώτα —ἴσως καὶ τὰ μόνυ— ποὺ θέλησαν νὰ τὰ διασφαλίσουν καὶ νὰ τὰ συναποκομίσουν.

Ἡ πίστη ἢ ὀρθόδοξη τοὺς κράτησε Ἕλληνες, ἀκόμη κι ὅταν σὲ κάποιες περιοχὲς ἀναγκάστηκαν νὰ ἀλλάξουν τὴ γλῶσσα τους. Αὐτὴ ἢ πίστη τοῦ Χριστοῦ ἦταν τὸ καλύτερο κομμάτι ἀπὸ τὸ «εἶναί» τους, τὸ πιὸ αὐθεντικὸ καὶ ἀμόλυτο, τὸ κύριο συστατικὸ τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἰδιοσυστασίας τους. Καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ σεβάσματα τῆς θείας λατρείας καὶ τῆς σχέσεως μὲ τὴν Παναγία καὶ τοὺς Ἁγίους ἀποτελοῦσαν τὰ ὀρατὰ σημεῖα ὀργανικῆς συνδέσεως τοῦ προσφυγικοῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ τὸν Θεὸ τὸν ζῶντα, τὸν Θεὸ τῶν πατέρων του, τὸν Θεὸ τῶν Ἁγίων του. Ἀποτελοῦσαν τὰ πιστοποιητικὰ τῆς χριστιανικότητος καὶ τῆς ἑλληνικότητός τους.

* * *

Κι ὄχι μόνο αὐτό. Ἡ Ἐκκλησία τοὺς ἐνέπνεε τὴ βαθιὰ φιλαδελφία καὶ ἀλληλεγγύη σ' ἐκείνες τὶς δύσκολες ὥρες. Ὅπως προαναφέραμε, οἱ πιὸ φτωχοὶ μετα-

φέρονταν μὲ τὰ χρήματα τῆς Ἐνορίας, ἀπὸ τὸ κοινὸ —θὰ λέγαμε— ταμεῖο. Ἡ ἀνάγκη δὲν τοὺς σκλήρυνε τὴν καρδιά, γιατί εἶχαν ζυμωθεῖ μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀδελφότητα. Δὲ φρόντιζαν νὰ κρατήσουν οἰκονομίες γιὰ ἀτομικὴ χρῆση, μπροστὰ στὴν κοινὴ ἀνάγκη.

Θυμοῦμαι μὲ συγκίνηση ἕνα μακαριστὸ πιά ἱερέα, τὸν παπα - Ἰωακείμ τὸν Καρατζίδη, ἀπὸ τὴ Σεμένδρεια, ποὺ τὸν πρόλαβα στὴν Καβάλα, ὅταν ὑπηρετοῦσα ὡς ἱεροκλήρυκος. Αἰεὶ τότε, τὸ 1924, μὲ δικὸ του ἔξοδα φρόντισε γιὰ τὴ μεταφορὰ τῶν ἱερῶν λειψάνων τῶν ἁγίων Πέντε Μαρτύρων, καθὼς καὶ μιᾶς Μοναχῆς καὶ τῶν ἀδελφῶν τῆς ποὺ ἦταν προσμονάριοι στὴν ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Λουκίας. Κι ὅταν χρειάστηκε νὰ καταβληθοῦν χρήματα γιὰ κάποιους πτωχοτέρους, προθυμοποιήθηκε νὰ τὰ καταβάλει, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸ ἀτομικὸ συμφέρον.

Ἡ πίστη, πρέπει νὰ τὸ ποῦμε ἤδη, ἦταν ἡ μόνη παρηγοριά τους, ἡ μόνη ἔμση καὶ λυτρωτικὴ καὶ ἀναστάσιμη διέξοδος στὸ βαρῦτατο σταυρὸ τοῦ ξεριζωμοῦ καὶ τῶν ἀναριθμῶν ταλαιπωριῶν ποὺ αὐτὸς συνεπαγόταν.

Χρειαζόταν μεγάλη ὑπομονὴ καὶ ἐγκαρτέρηση, γιὰ νὰ παλέψουν μὲ τὴν ἀνέχεια καὶ τὴ δυστυχία, μὲ τὶς ἐπιδημίες καὶ τὸ θάνατο. Ἦσαν τὰ κύρια πρόσωπα τῆς τραγωδίας, καὶ ἡ δικαίωση δὲ φαινόταν πουθενά.

Ἄντὶ γιὰ ἔμση δικαίωση ἀναζητήσαν στὰ μύχια τῆς καρδιάς τους τὸ ψυχικὸ σθένος τῆς ἐγκαρτερήσεως καὶ τὴν ἀκατάβλητη δύναμη τῆς ὑπομονῆς, ποὺ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔθρεφε καὶ τὰ συντηροῦσε ἡ πίστη (ὡς βίωμα), ἡ Ἐκκλησία (ὡς κοινότητα μὲ τὸ Θεὸ καὶ τοὺς Ἁγίους), τὰ ἱερά κειμήλια (ὡς ἀπὸ δεῖγμα ὅτι μαζί τους ἦταν οἱ Λυχνίες, μαζί τους οἱ Ἁγιοί, μαζί τους ὁ Θεός)· γι' αὐτὸ καὶ προσδοκοῦσαν τὴν ἀνάσταση.

* * *

Σ' αὐτὸ συνείργησαν ἀποφασιστικὰ οἱ πρόσφυγες Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς.

Ὁ Πατάρων Μελέτιος π.χ., ἦταν γιὰ πολλὰ - πολλὰ χρόνια Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος στὴν περιοχή τῆς Νίκαιας καὶ τῶν ἄλλων προσφυγικῶν δυτικῶν προστασιῶν τῆς Ἀθήνας.

Ὁ ἀπὸ Τράλλων καὶ ἔπειτα Φιλαδελφείας Χρυσόστομος (ὁ μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν) ἔγινε πρῶτος Μητροπολίτης τῆς προσφυγοῦπολης Καβάλας.

Τότε ἰδρύθηκε (μεταξὺ 17 συνολικῶν Μητροπόλεων) καὶ ἡ Μητρόπολη Γαγγιτσῶν καὶ Γουμενίτζης.

17. Μαρτυρία Καλλιθένης Καλλίδου, στὴ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ὁπ.π., σ. 14.

μέ πρώτο Μητροπολίτη τόν από Ήλιουπόλεως Σμάρταγο Χατζηγεωθυμίου¹⁸.

Τόν πιό σπουδαίο, όμως, ποιμαντικό ρόλο διεδραμάτισαν άγιοι Πνευματικοί και Γεροντάδες, που φρόντισαν με στοργή και περίσσεια αγάπης τὸ ποιμνιό τους. Θά μνημονεύσω αξιοχρέως δυὸ - τρία ὀνόματα, που δὲν εἶναι και τὰ μόνα. Τόν άγιο Ἀρσένιο τόν Καππαδόκη, τόν Γέροντα Γερώνυμο τῆς Αἰγίνας ἀπό τὸ Γκέλδερι τῆς Καππαδοκίας και τόν μακάριο Γεώργιο Καρολίδη ἀπό τῆ Γεωργία.

Ὁ πρώτος ὑπῆρξε για μισόν αἰώνα με τὰ θαύματά του και με τῆν ποιμαντική φροντίδα κυριολεκτικά ἢ ψυχῆ και ἢ θαυματουργὸς ἄμυνα ἔξι ἑλληνικῶν χωριῶν, στὰ Φάρασα τῆς Καππαδοκίας¹⁹.

Ὁ δεύτερος μετέφερε τόν Καππαδοκικό άσκητισμό στήν Αἰγίνα, περιερχόταν στήν Ἀθήνα και τόν Πειραιά, φροντίζοντας τούς πρόσφυγες και, κυρίως, τούς πιό ἔγκαταλελειμμένους και ἀπελπισμένους, και ἔγινε για τούς περισσότερους ἰατρός ψυχῶν και σωμάτων, με τὸ διορατικό του χάρισμα και τῆ θαυματουργική δύναμη τῶν προσευχῶν του²⁰.

Ὁ τρίτος ὑπῆρξε ὁ φωτισμένος και ἁγιασμένος Γέροντας τοῦ προσφυγικοῦ κόσμου σ' ἔλη τῆν Ἀνατολικῆ Μακεδονία ἀπό τὸ 1930 μέχρι τὸ 1959²¹.

Για τόν πρώτο, που τὰ ἱερά του λείψανα ἀναπαύονται στὸ Ήσυχαστήριο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου στή Σουρωτή, ὑπάρχει εἰδικῆ ἀναφορά στὸ τεῦχος τοῦ περ. τῆς Μητροπόλεως μας «Ἐπαγγελία» που πρόκειται αὐτὲς τίς μέρες να κυκλοφορήσει. Ἦταν ἢ καρδιά τοῦ Φαρασιώτικου Ἑλληνισμοῦ. Εἶχε ἀποστολικῆ ἔξουσία θαυμάτων. Τί ἔκανε λοιπόν;

«Βάπτισε πρώτα ἔλα τὰ ἀβάπτιστα παιδιά... Μετὰ τὸ βάπτισμα τῶν παιδιῶν, ἔσκαθε μία εβδομάδα και ἔκρυβε τὰ Ἱερά Σκεύη, για να μὴ μολυνθοῦν ἀπό τούς Τούρκους· ἄλλα ἐντός τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ὀσιομαρτύρων Βαραχγίου και Ἰωῆ και ἄλλα στὸ Κοιμητήρι. Ἦταν φυσικά ἀδύνατο να μεταφερθοῦν ἔλα...

18. Βλ. «Ἐδέσσης και Πέλλης, Μητρόπολις», λήμμα στή Θ.Η.Ε., τ. 5, σ. 342: «Ἡ Μητρόπολις Γιαννιτσῶν και Γουμνίσσης ἢ Πέλλης εἶχεν ἰδρυθῆ, μετ' ἄλλων 16, τὸ 1924, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 4427 τῆς 6ης Νοεμβρίου Πράξεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχείου, πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας ἐμπεριστάτων ἱεραρχῶν (1922)».

19. Βλ. Ὁ πατήρ Ἀρσένιος ὁ Καππαδόκης, ὅ.π.π.

20. Βλ. Πέτρου Μπότση, Γέροντας Γερώνυμος ὁ Ἱσυχαστῆς τῆς Αἰγίνας, Ἀθήνα 1991.

21. Βλ. Μοναχοῦ Μουσεῶς Ἀγιορείτου, Ὁ μακάριος Γέροντας Γεώργιος Καρολίδης, ἔκδ. Ἱ. Μ. Ἀναλήψεως τοῦ Σωτήρος, Ταξιάρχαι Δράμας 1989.

Ἡ φυγή ἔγινε στίς 14 Αὐγούστου 1924, διότι οἱ Τούρκοι εἶχαν ἔρθει νωρίτερα και τούς ξεσπίτωσαν. Τῆς Παναγίας γιόρτασαν στὸ πρώτο χωριὸ που στάθμευαν, στίς Ἀχγιοβοῦδες... Ἀπό τίς Ἀχγιοβοῦδες ὁ Πατήρ γύρισε πάλι στὰ Φάρασα, ἔξήντα χιλιόμετρα ποδαρόδρομο, για να βγάλῃ και τὸ Ἱερό Λείψανο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσόστομου ἀπό τῆν Ἁγία Τράπεζα τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Βαραχγίου και Ἰωῆ, που εἶχε λησμονήσει, χωρίς να πάρῃ κανένα ἀπό τῆ συνοδεία του, για να μὴν τούς κουράσῃ, και ἐπέστρεψε στὸ ποιμνιό του, που τόν περίμενε με ἀγωνία... Ἦταν ὀγδόδα τριῶν ἔτων.

Ὁ πατήρ Ἀρσένιος δὲν ἔπαψε να τούς παρηγορῆ και στήν συνέχεια, διότι ἔπρεπε να τούς προετοιμάσῃ για να δεχθοῦν ἡρεμα, τόσο τὸ χωρισμὸ μεταξύ τους, ὅσο και τόν δικὸ του ἀποχωρισμὸ για τῆν ἄλλη ζωῆ. Τούς ὑπεθυμίζε ἔλα ὅσα τούς ἔλεγε στήν Πατρίδα: «ὅταν θά πάμε στήν Ἑλλάδα, τὸ χωριὸ μας θά σκορπίσῃ σὲ πολλὰ μέρη τῆς και θά γίνῃ "γαρμάν - τσορμάν" (φύρδην - μίγδην). Ἐπίσης τούς ἔλεγε: "σὴν Ἑλλάδα ὅταν θά πάμε, ἐγὼ θά ζήσω μόνο σαράντα ἡμέρες και θά πεθάνω σ' ἕνα Νησί"...»²².

Ἐκεῖνοι, ὅπως και ἄλλοι γεροντάδες, στάθηκαν νέοι «Μουσεῖς», και ὀδήγησαν πολὺ προσφυγικὸ λαό, ὥστε να μὴν ἀπολέσει τῆν ταυτότητά του (ἀλλοπαρμένος ἀπό τὰ θάσανα τῆς προσφυγιάς), ἄλλα να κρατήσῃ τῆν πατρογονικῆ εὐσέβεια και να ἐμβολιάσει μ' αὐτῆν τόν γηγενῆ ἑλληνικὸ πληθυσμό.

Ἀγαπητοί μου,

προσπάθησα να δώσω ἀποσπασματικά κάποιες πτυχὲς ἀπό τῆ Μεγάλῃ Ἐξοδο, ἀπό τῆν τραγωδία και τόν ξερριζωμὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Στάθηκα κυρίως στήν κορυφαία πράξη τοῦ δράματος. Ὅπως γνωρίζετε, δὲν ἦταν ἢ μοναδικῆ. Σκηνὲς σὸν τῆς Σμύρνης ἐπαναλήφθηκαν με τῆν ἴδια βαρβαρότητα και ἀπανθρωπιὰ στὸν Πόντο και στήν Ἀνατολικῆ Θράκη, ἄλλα και στήν Ἀνατολικῆ Ρωμυλία²³.

22. Ὁ πατήρ Ἀρσένιος ὁ Καππαδόκης, ὅ.π.π., σσ. 63-68.

23. Δὲν ἀναφερθήκαμε ἂν σὲ ὅσες συστηματικὲς διώξεις και βαρβαρότητες εἶχαν διαπραχθεῖ στή Μικρὰ Ἀσία και τόν Πόντο, πρὸ και κατὰ τῆ διάρκεια τοῦ Ἀ' Παγκοσμίου Πολέμου, ὅπως και μεταξύ 1919 - 1922, και που ἀποτελοῦν τὸ προοίμιο τῆς μεγάλης τραγωδίας τοῦ 1922 ἔξ. Οὔτε σὲ ὅσα ἐπακολούθησαν τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς μεταξύ 1922 - 1924. Ἐνδεικτικὰ βλ. Παντελεῆμονος Καρανικόλα, Μητροπολίτου Κορίνθου, «Ὁ ἄγιος Χρυσόστομος...», ὅ.π.π., σ. 5-8, και ἹΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ἙΛΛΗΝΙΚΟΥ ἘΘΝΟΥΣ, ὅ.π.π., σσ. 98-107 («Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας σὲ διωγμὸ»), σ. 121,

Διαιώνιες ἐστίες Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου ἀρχαίου ἀποικισμοῦ ἔμεναν πλέον ἀνάμνηση. Εἶναι οἱ ἀλησμόνητες πατρίδες.

Σήμερα, 70 χρόνια ἀπὸ τὴν «ἀρχὴ τοῦ τέλους», οἱ ἀλησμόνητες πατρίδες γίνονται ἀφετηρία γόνιμου προβληματισμοῦ.

Γιατὶ καὶ σήμερα ὑπάρχουν ἔμποροι τῶν ἐθνῶν, ὅπως τότε, ποὺ βάζουν τὰ ἐθνικὰ τους συμφέροντα πᾶνω ἀπὸ ὅποιεσδήποτε ἐνώσεις καὶ συμμαχίες. Καὶ σήμερα, στὴ θέση τοῦ ἐθνικισμοῦ τῶν Νεοτούρκων, ἀναπτύσσεται ὡς ἀντίπαλον δέος τοῦ πολιτισμένου κόσμου ὁ ἰσλαμισμός, καὶ στὴν ἰσλαμικὴ οἰκογένεια οἱ γείτορές μας φιλοδοξοῦν νὰ διαδραματίσουν κάποιον πρωταγωνιστικὸ ρόλο.

Μέσα σ' αὐτὴν τὴν ρευστὴ ἰσορροπία συμφερόντων, στὸ δικό μας εὐρύτερο χῶρο, στὴ Βαλκανικὴ, μαίνεται ἕνας πόλεμος μὲ ἀφάνταστη σκληρότητα, ποὺ θυμίζει ἐκείνες τὶς φρικτὲς γιὰ τὸν Ἑλληνισμό ἡμέρες. Καὶ ὁ πόλεμος καὶ ὁ σπαραγμὸς ἐθνῶν μὲ κοινὴ ἱστορικὴ μοίρα (τότε τῶν Ἀρμενίων, σήμερα τῶν Σέρβων) μᾶς ἀγγίζει ὡς τὰ τρίσθαθα τῆς ὑπαρξῆς μας. Γιατὶ εἴμαστε κι ἔμεῖς βασανισμένος λαός.

Δὲν θὰ ἐπιμείνω οὔτε θὰ ἐξαντλήσω τὴν ἀναφορά μου σ' αὐτὲς τὶς σύγχρονες ἀντιστοιχίες. Δὲν εἶναι δική μας εὐθύνη νὰ χαράξουμε τὴν ἐξωτερικὴ μας πολιτικὴ.

Εἶναι, ὅμως, δική μας ἡ εὐθύνη νὰ χαράξουμε ἀπὸ κοινοῦ τὴν κοινωνικὴ μας συμπίεση καὶ ζωὴ, νὰ ἀναζητήσουμε τὶς διαιώνιες πατρογονικὲς μας ρίζες, νὰ ἀνακαλύψουμε πάλι καὶ νὰ τιμήσουμε —ὅπως πρέπει— ὅ,τι μᾶς ἐνώνει.

Μᾶς ἐνώνει ὁ σταυρὸς τοῦ ἔθνους, ποὺ ὅμως ἀνέκαθεν τὸν καθιστοῦσε ἀκόμη πιὸ βαρὺ καὶ ὀδυνηρὸ ἢ διχόνοια, ὁ διχασμός.

Μᾶς ἐνώνει ἡ πίστη μας, στὴν ὁποία ὀφείλουμε τὴν ἐθνικὴ μας συνέχεια καὶ ἐπιβίωση, καὶ ἐδῶ, ὅπως καὶ στίς ἀνά τὸν κόσμο ἑλληνικὲς ἐστίες: ἀπὸ τὴν Αὐστραλία ὡς τὴν Ἀμερικὴ, κι ἀπὸ τὴ Γεωργία καὶ τὴ Ρωσία ὡς τὴ Νότιο Ἀφρικὴ.

σσ. 243 - 247 («Οἱ πορτεῖς τῶν αἰχμαλώτων καὶ τῶν ὀμύρων πρὸς τὸ ἐσωτερικόν», «Οἱ διωγμοὶ τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου», «Ἡ ἔξοδος τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν Θράκη», «Ἡ ἔκτασις τῆς καταστροφῆς»). Ἀνάλογες βιαιοπραγίες διαπράχθηκαν καὶ ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων γιὰ τὴν ἐκρίζωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας: ἦταν ἡ ἀνταπόδοσις τῶν ἐδεργεσιῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ποὺ διὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Φαναριωτῶν εἶχε διακονήσει τοὺς ἡμιόδοτους λαοὺς κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μακραίωνος Τουρκοκρατίας!

Ἄς φροντίζουμε νὰ περᾶμε στὸ λαό μας, σὲ μᾶς τοὺς ἴδιους καὶ στὰ παιδιὰ μας, ἕνα δίδαγμα ζωῆς μετὰ ἀπὸ τὶς τόσες συμφορὲς μας: πάντοτε ὑπῆρξαν καὶ θὰ ὑπάρχουν ἔμποροι τῶν ἐθνῶν· αὐτὸ ποὺ ἀπομένει σὲ μᾶς εἶναι τὸ δικό μας συλλογικὸ ἐθνικὸ χρέος, καὶ πῶς τὸ ἐκπληρώνουμε.

Καὶ δευτέρον, μέσα ἀπὸ τὰ μνημεῖα καὶ τοὺς τάφους ὁ Ἑλληνισμὸς πάντοτε ἀνασταίνεται καὶ δημιουργοῦσε, γιατί εἶχε θαθεῖα τὴν πίστη καὶ ἀκατάβλητη τὴν ἐλπίδα. Ἡ δική μας πίστη καὶ ἐλπίδα δὲν εἶναι ξεθωριασμένη· ἔχει πορφυρωθεῖ μὲ τὰ αἷματα ἐνὸς Χρυσοστόμου Σμύρνης καὶ μυριάδων ἄλλων ἡρώων τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδας· εἶναι ριζωμένη σὲ «κόκκαλα ἱερά», στὰ σεβάσματα ποὺ κράτησαν ἀδούλωτο τὸν Ἑλληνισμό τῆς Ἀνατολῆς καὶ θὰ τὸν κρατοῦσαν ὡς σήμερα, ἂν ἔμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν κατεργαζόμασταν τὸν ἑλεθρο.

Χωρὶς τὴν πίστη στὸν Χριστό, ὅπως τὴν βίωσαν καὶ τὴν μετέδωσαν οἱ πρόσφυγες, πιστεῶ πῶς θὰ μείνει ἀδικαίωτος ὁ γνωστὸς παροικιῶδης στίχος:

«Ἡ Ρωμανία κι ἂν πέθανε, ἀνθεὶ καὶ φέρει κι ἄλλο».

Στὸ χέρι μας κρατοῦμε κάθε ἐθνικὴ δικαίωση.

Σᾶς εὐχαριστῶ, ποὺ μὲ ἀκούσατε.

Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὴ διοργάνωση: τὴν Ἐνορία, τὸν Σύλλογο Ποντίων, τὸ Δημοτικὸ Κέντρο Πολιτισμοῦ καὶ Πληροφόρησης.

Ἡ εὐχὴ τῶν Ἀγίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡρωϊκῶν ἐκείνων μορφῶν νὰ κατευθύνει καὶ νὰ εὐλογεῖ τὸ πολυπάθο καὶ πολυάθλο γένος μας.

(Τέλος)

† Ὁ Γουμεινίσσης, Ἀξιοπολέως καὶ Πολυκάστρου

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Μνημειώδης ἔκδοσις τῆς Ἀπ. Διακονίας
ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΒΙΒΛΙΚΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Τοποθεσίες, εἰδήματα, γεγονότα

Ἐνα βιβλίον 200 σελίδων, 24Χ29 ἐκατ., βιβλιοδετημένο, τυπωμένο σὲ χαρτὶ ἰλλουστρασιόν, σὲ τετραχρωμία, ἀληθινὸς πανδέκτης πληροφοριῶν, θρησκευτικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν ἐνδιαφέροντος. Ὅ,τι ἔχει σχέση μὲ πρόσωπα, τόπους καὶ γεγονότα τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη καὶ τοὺς χρόνους ἐποχῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κατάλληλο γιὰ παιδιὰ, μαθητὲς, καθηγητὲς, ἱστορικοὺς καὶ κάθε φιλομαθὴ ἀναγνώστη. Τὸ καλύτερο δῶρο ἀξιώσεων.

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ*

Σὲ ἄμεση συνάρτηση μὲ τὸ κύρος τῶν λειτουργικῶν τύπων βρίσκεται ἡ ἀξία τῶν «μικρῶν» — γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε πάλι λέξη τοῦ Συμεῶν— δηλαδή τῶν λεπτομερειῶν τῆς λατρείας. Εἶναι ἐκ πρώτης ὄψεως περιέργο, πῶς αὐτὸς ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐκπρόσωπος τῆς βυζαντινῆς λειτουργικῆς παραδόσεως καὶ θεολογίας δίνει τὴν ἴδια ἀξία στὰ μικρὰ καὶ στὰ μεγάλα, στὶς λεπτομέρειες καὶ στὰ οὐσιώδη. Γι' αὐτὸν τὰ «δοκῶντα μικρὰ» ἔχουν ἰδιαίτερη σπουδαιότητα καὶ ἡ τήρησή τους ἢ ἡ καταφρόνησή τους κρίνει τὴν ἴδια τὴν τοποθέτησή μας ἔναντι τοῦ συνόλου τῆς λειτουργικῆς παραδόσεως. Ἡ ἀθέτηση τῶν «μικρῶν» συνεπάγεται καὶ τὴν ἀθέτηση τῶν μεγάλων καὶ τὴ διάβρωση καὶ κατάρρευση τοῦ ὅλου λειτουργικοῦ συστήματος. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπιμένει στὰ «μικρὰ», ἐπὶ παραδείγματι στὰ τρία ἢ δώδεκα ἢ σαράντα «Κύριε, ἐλέησον» τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ νυχθημέρου καὶ στὰ 1271 «Κύριε, ἐλέησον» τῆς Ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ κατὰ τὴν τάξη τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Θεσσαλονίκης, καὶ τὰ ἐρμηνεύει καὶ τὰ ὑπομνηματίζει μὲ τὴν ἴδια σοβαρότητα καὶ εὐλάβεια ποὺ διαπραγματεύεται καίρια θέματα, ὅπως τὸ βάπτισμα καὶ τίς κατ' αὐτὸ καταδύσεις καὶ τὴν προσφορά καὶ τὸν καθαγιασμό τῶν τιμίων δώρων στὴ θεία εὐχαριστία. Κατ' αὐτὸν ἡ θεία λατρεία εἶναι σύνθεση λεπτομερειῶν, γι' αὐτὸ καὶ τὰ προβλήματα τῆς, εἴτε καίρια εἴτε ὄχι, ἀπαιτοῦν τὴν ἴδια σοβαρὴ προσέγγιση.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ ἴδιος θεοφόρος πατήρ μᾶς δείχνει τὸ σωστὸ δρόμο. Μετὰ ἀπὸ ὅσα γράφει θὰ περίμενε κανεὶς νὰ εἶναι ἡ ἐνσάρκωση τῆς συντηρητικότητας καὶ τῆς ὀπισθοδρομικότητας. Στὴν πράξη παρουσιάζεται ἄλλος ἀντ' ἄλλου. Ὅχι μόνο ὑπομνηματίζει τὸ σύνολο τῆς λατρείας γιὰ νὰ μυσήσει σ' αὐτὴ κλῆρο καὶ λαό, διευκολύνοντας ἔτσι τὴν κατανόηση καὶ τὴν «ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» κατὰ τὴν ἐπιταγὴ τοῦ Κυρίου (Ἰωάν. δ' 23-24) συμμετοχὴ σ' αὐτὴ, ἀλλὰ συνθέτει νέες εὐχές, συντάσσει νέες ἀκολουθίες, εἰσάγει νέες τελετὲς καὶ πρὸ παντὸς μεταρρυθμί-

ζει τὸ τυπικὸ, ἀφαιρώντας ἄλλα καὶ προσθέτοντας ἄλλα σ' αὐτό. Ἄρνηση ἀρχῶν; Ἄντινομία; Διπλὴ προσωπικότητα; Κάθε ἄλλο. Ἀπλῶς κάνει ὅ,τι ἔκανε ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ὁρθοτομεῖ τὴν πράξη τῆς ἀληθείας τῆς λατρείας. Βαθὺς γνώστης τῆς λειτουργικῆς τάξεως καὶ τοῦ νοήματός της, μύστης τῆς παραδόσεως καὶ θαυμαστής της, ὀπλισμένος μὲ ἀγιότητα καὶ εὐλάβεια, κατανοεῖ τὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς του καὶ τὰ λύνει, ἰσορροπώντας παραδοσιακὰ συντήρηση καὶ πρόοδο. Ἐνσαρκώνει μ' ἄλλα λόγια αὐτὸ τὸ αἰτούμενο, πάντοτε καὶ σήμερα, στὸν τρόπο προσεγγίσεως καὶ λύσεως τῶν λειτουργικῶν μας προβλημάτων.

*

Δὲν ξέρω ἂν θὰ περίμενε κανεὶς ἀπὸ τὴ σεβαστὴ ὀμιλήτρια νὰ ἐπιστημάνουμε καὶ νὰ λύσουμε σ' αὐτὴ τὴν ὀμιλία τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα σύγχρονα προβλήματα τῆς λατρείας μας. Τὸ πρῶτο — ἡ ἐπισήμανση τῶν προβλημάτων — θὰ ἦταν εὐκόλο, ἀλλὰ ἀνωφελές. Τὸ δεύτερο — ἡ λύση τῶν προβλημάτων — θὰ ἦταν ἀδύνατο καὶ ἀφελές. Θὰ ἐκτρεπόταν ἐξ ἄλλου ἢ διάλεξη αὐτὴ σὲ μιὰ ἀνυπόφορη γιὰ τοὺς πολλοὺς περιπτωσιολογία.

Προτίμησα τὸν πιὸ βατὸ καὶ πιὸ ὠφέλιμο γιὰ τὸν ὀμιλοῦντα καὶ γιὰ τοὺς ἀκροατὲς δρόμο τῶν γενικῶν ἀρχῶν ποὺ διέπουν τοὺς λειτουργικοὺς μας προβληματισμοὺς καὶ τοὺς τρόπους ἀντιμετωπίσεως καὶ ἐνδεχομένης λύσεώς τους. Τὰ λίγα παραδείγματα, ποὺ στὴ συνέχεια θὰ ἀναφερθοῦν, ἄς θεωρηθοῦν ὄχι σὰν μιὰ ἀναιδὴς ἀποκάλυψη πληγῶν τῆς παραδοσιακῆς μας λατρείας — τύπου «Χάμ τοῦ πατραλοῖα» κατὰ τὸ τροπάριο τοῦ Μεγάλου Κανόνος — οὔτε πολὺ περισσότερο σὰν μιὰ τολμηρὴ ὑπόδειξη εὐκόλων λύσεων. Ἀλλὰ ὅ,τι ἀκριβῶς εἶναι: μιὰ ἀναγκαῖα πρακτικὴ ἐποπτεία στὰ ὅσα θεωρητικὰ ἔχουν λεχθεῖ ὡς τώρα.

*

Μιλήσαμε γιὰ γενικὰ λειτουργικὰ προβλήματα, ποὺ ἀφοροῦν στὸ σύνολο τῆς οἰκουμενικῆς

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 610 τοῦ ὑπ' ἀρ. 16 τεύχους.

Ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων ἡ λύση ὑπερβαίνει τὶς ἀρμοδιότητες τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν καὶ κατ' ἀνάγκην ὀφείλουν νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ἀπὸ ὑπερκείμενο συντονιστικὸ ὄργανο ὑψίστου κύρους, ὅπως εἶναι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἄλλως ἡ λύση τους μπορεῖ νὰ ἔχει διασπαστικές συνέπειες γιὰ τὴ συνοχὴ καὶ ἐνότητα τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ποὺ ἐκφράζεται ὄχι μόνο στὴν πίστη, ἀλλὰ καὶ στὴ λατρεία. Τέτοια πρόβληματα ἔχουν ἐπισημανθεῖ ἀρκετὰ καὶ πολὺ ὀρθὰ ἔχουν παραπεμφθεῖ γιὰ μελέτη καὶ λύση στὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο, ποὺ ἀπὸ μακροῦ βρίσκεται ὑπὸ προπαρασκευῆν. Κατ' ἀνάγκην χρονίζουσι, ἐπειδὴ ἡ σύγκληση μιᾶς τέτοιας Συνόδου δὲν εἶναι εὐκόλη ὑπόθεση. Μελετῶνται ὅμως στὸ μεταξύ καὶ ὠριμάζουσι, ὅρος ἀπαραίτητος γιὰ νὰ βρεθοῦν καὶ δοθοῦν ὀρθές, κοινῶς ἀποδεκτές καὶ σύμφωνες μὲ τὴν ἀπηκριβωμένη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὶς ἀναγκαιότητες τῶν καιρῶν, λύσεις.

Ἀναφέρω τρία μόνο ἀπὸ αὐτά:

α. Τὸ πρόβλημα τοῦ ἀπὸ κοινοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα ἀπὸ ὀρθοδόξους καὶ μὴ ὀρθοδόξους χριστιανούς.

β. Τὸ πρόβλημα τῶν νηστειῶν καὶ

γ. Τὸ πρόβλημα τῆς ἀνακατανομῆς τῶν περικοπῶν τῶν Κυριακῶν τοῦ ἔτους.

Καὶ τὰ τρία εἶναι ὑπαρκτὰ καὶ σοβαρά. Τὸ πρῶτο, γιὰτὶ ἔγινε μὲν ἀπὸ πολλὰς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ἀποδεκτὴ ἡ διόρθωση τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου κατὰ τὰ ἀκριβέστερα ἀστρονομικὰ δεδομένα, ἀλλὰ ὄχι καὶ ἡ ἀνάλογη καὶ συνακολουθοῦσα ἐπαναφορὰ τοῦ πασχαλίου στὴν ἀληθινὴ ἑαρινὴ ἰσημερία κατὰ τὶς ἀποφάσεις τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Τὸ πρόβλημα εἶναι ὀξύτερο γιὰ τὶς ὀρθόδοξες κοινότητες τῶν χωρῶν τῆς διασποράς, ἀλλὰ καὶ τῶν ὀρθοδόξων χωρῶν μετὰ τὴν ἐπ' ἐσχάτων ἀλματώδη ἀνάπτυξη τῶν μέσων ἐπικοινωνίας καὶ τηλεπικοινωνίας καὶ τὴ μίξη τῶν λαῶν. Ἀρκεῖ βέβαια νὰ γίνῃ μετὰ ἀπὸ σοβαρὴ μελέτη καὶ κοινὴ ἀποδοχὴ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, γιὰ νὰ μὴν ἐπαναληφθοῦν τὰ διασπαστικὰ ἐπακόλουθα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου.

Ἄλλης φύσεως καὶ διαστάσεως εἶναι τὸ θέμα τῶν νηστειῶν. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία χαρακτηρίζεται γιὰ τὴν ἀσκητικότητά της. Ἐνα σκέλος αὐτῆς εἶναι καὶ ἡ νηστεία, ποὺ ἀφορᾷ

στὴν ποιότητα καὶ στὴν ποσότητα τῶν τροφῶν, ἀκόμα καὶ στὴν ἀπαξ τῆς ἡμέρας τράπεζα. Καὶ γιὰ μὲν τοὺς μοναχοὺς ἔχει καλῶς. Γιὰ τοὺς χριστιανούς ὅμως ποὺ ζοῦν στὸν κόσμον ἡ ἀπαίτηση τῆς νηστείας, ποὺ χρονικὰ ὑπερβαίνει τὶς μισὲς ἡμέρες τοῦ χρόνου, εἶναι σαφῶς ὑπερβολικὴ καὶ σχεδὸν μὴ ἐφαρμόσιμη. Πρόβλημα ποὺ μελετᾶται καὶ θὰ ἀντιμετωπισθεῖ ἀπὸ τὴ Μεγάλη Σύνοδο.

Τὸ τρίτο: Ἡ ἀναθεώρηση τοῦ συστήματος τῶν περικοπῶν καὶ τῶν ἀναγνώσεων τῆς Ἁγίας Γραφῆς κατὰ τὶς συναῖξεις τῶν Κυριακῶν. Ἡ παγίωση τοῦ «κλειστοῦ» συστήματος τῶν 52 περικοπῶν τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Εὐαγγελίων, ἀρκετὰ παλαιὰ καὶ σχετικὰ ἐπιτυχῆς, προϋποθέτει τὴν καθημερινὴν συναῖξη καὶ τὴν καθημερινὴν ἀνάγνωση τῶν Γραφῶν, γιὰ νὰ καλυφθεῖ, ὅπως ὀφείλει νὰ γίνῃται, τὸ σύνολο τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἐχει γίνῃ δηλαδὴ βάσει μοναχικῶν προδιαγραφῶν ἢ προϋποθέτει ἐκκλησιαστικὴ πρακτικὴ, ποὺ μὲ κανένα τρόπο δὲν ἰσχύει σήμερον. Καὶ οἱ πιὸ πιστοὶ χριστιανοὶ ἐκκλησιάζονται, ὡς γνωστὸ, μόνο τὶς Κυριακὰς καὶ τὶς μεγάλες ἑορτές. Ἐτσι ὅμως προσφέρεται στὶς συναῖξεις καὶ ἐρμηνεύεται ἀπὸ τὸ κήρυγμα μικρὸ μόνο μέρος τῆς Γραφῆς, περίπου τὸ 1)8 τῆς. Τὰ λοιπὰ 7)8 μένουσι στὸ περιθώριον, διδακτικὰ ἀνεκμετάλλευτα. Τὸ ἴδιο καὶ χειρότερον συμβαίνει μὲ τὴν ἐπ' ἐκκλησίας ἀνάγνωση καὶ ἐρμηνεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Μὲ τὸ ἴδιο σκεπτικὸ καὶ τὶς ἴδιες μοναχικὰς προδιαγραφὰς καὶ προϋποθέσεις οἱ περικοπὲς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μεταφέρθηκαν στοὺς ἑσπερινούς. Οἱ χριστιανοὶ συνήθως δὲν ἐκκλησιάζονται κατ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἄνθρωποι μένουσι μὲ τὶς γνώσεις τῆς ἱεράς ἱστορίας τοῦ δημοτικοῦ καὶ τοῦ γυμνασίου. Καὶ ὅμως ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι ἡ «παιδαγωγὸς εἰς Χριστὸν» (Γαλάτ. γ' 24) τοῦ κόσμου ὅλου καὶ τοῦ καθενὸς χωριστά. Τὸ δύσκολο πρόβλημα τῆς ἀνακατανομῆς τῶν περικοπῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς ἀναγνώσεως τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στὶς συναῖξεις τῶν Κυριακῶν ἔχει ἀναγραφεῖ στὰ θέματα τῆς Συνόδου, μελετᾶται καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἀντιμετωπισθεῖ δυναμικὰ καὶ παραδοσιακὰ μὲ τὴν ὀρθὴ ἐννοια τοῦ ὄρου.

*

Στὶς ἀρμοδιότητες τῶν τοπικῶν ἐπὶ μέρος

Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν ἀνάγονται ἄλλα προβλήματα πού ἀφοροῦν στή θεία λατρεία, μερικά ἀπό τὰ ὁποῖα ἴσως εἶναι σπουδαιότερα ἀπό τὰ προηγούμενα. Θά σταθῶ μόνο σέ ἓνα, πού διακλαδίζεται ὅμως σέ πολλά.

Πρόκειται γιά τὸ πολυσυζητούμενο πρόβλημα τῆς συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ στή θεία λατρεία. Ἐγὼ θά ἔλεγα τῆς συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τὴν εὐρύτερα καὶ πλήρη ἔννοια — τοῦ κλήρου δηλαδή καὶ τοῦ λαοῦ, γιατί καὶ στοὺς δύο ἀφορᾷ. Ἐξειδικεύεται ὅμως στή συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν — τῶν μὴ κληρικῶν — στή λατρεία, πού εἶναι ἀσφαλῶς καὶ τὸ πιὸ ἀντιληπτό καὶ τὸ πιὸ ἀκανθῶδες. Ἡ θεία λατρεία ἔχει διπλὸ στόχο· τὸ Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο. Στὸ Θεὸ ἀπευθύνεται ἡ προσευχή, ἡ δοξολογία, ἡ δέηση, ἡ εὐχαριστία. Στὸν ἄνθρωπο ἀπευθύνεται τὸ ἀνάγνωσμα, ἡ διδασχὴ — λειτουργικὸ στοιχεῖο καὶ αὐτό —, πού προσφέρεται διὰ τῆς θείας λατρείας μὲ ποικίλους τρόπους, τὸ κήρυγμα, τὸν ὕμνο, τὴν ἐορτή, τὸ συναξάριο, τὸ σύμβολο, τὴν εἰκόνα. Καὶ ἡ ἀπευθυνομένη ὅμως πρὸς τὸ Θεὸ λατρεία γίνεται μέσω τοῦ ἀνθρώπου, πού εἶναι τὸ ζωντανὸ πνευματικὸ ὄργανο τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ. Ἡ λογικὴ διάσταση καὶ στὶς δύο περιπτώσεις εἶναι ἐμφανής. Εἶναι ἀδιανόητο νὰ μὴ κατανοεῖ ὁ λαὸς τὰ τελούμενα, νὰ μὴ συμμερίζεται τοὺς λόγους τῆς εὐχῆς καὶ τοῦ ὕμνου, νὰ μὴν οἰκοδομεῖται ἀπὸ ὅσα ἄφθονα τοῦ προσφέρονται ἀπ' αὐτὴ πρὸς οἰκοδομὴ καὶ ἁγιασμό. Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς ἡ θεία λατρεία ἢ μεταβάλλεται σὲ «βαττολογία» (Ματθ. ς' 7) ἢ ἀπωθεῖ ἀντὶ νὰ ἐλκύει τὸν πιστό. Τὸ πρόβλημα εἶναι παλαιό, ἀλλὰ στοὺς νεωτέρους χρόνους ἔχει ἰδιαίτερη ἐπικαιρότητα, καὶ γιατί οἱ ἄνθρωποι ἔχουν γενικὰ περισσότερες ἀπαιτήσεις καὶ περισσότερη κριτικὴ διάθεση ἀπὸ ὅσο παλαιότερα — ἴσως καὶ λιγότερη πίστη —, ἀλλὰ καὶ γιατί ἀναμφισβήτητα οἱ δυσκολίες προσεγγίσεως πρὸς τὴν παραδοσιακὴ λατρεία εἶναι, ἀντικειμενικὰ κρινόμενες, περισσότερες. Τὰ παλαιὰ λειτουργικὰ σύμβολα, πού προϋποθέτουν ἓνα διάφορο πολιτιστικὸ κλίμα, δὲν εἶναι ὅπως τότε ἀμέσως κατανοητά· ἡ γλῶσσα πού χρησιμοποιεῖται στή λατρεία δὲν εἶναι ἄμεσα καταληπτὴ ἢ συμμετοχὴ στὴν ψαλμωδία γιὰ πολλοὺς λόγους δὲν εἶναι ἐφικτή· τὸ μῆκος τῶν ἀκολουθιῶν θεωρεῖται ὑπερβολικὸ καὶ δυσβάστακτο γιὰ τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο καὶ πολλά παρόμοια.

Πρὸς ὅλες αὐτὲς τὶς κατευθύνσεις γίνονται

πολλὲς προσπάθειες (ὀφείλουμε νὰ τὸ ἀναγνωρίσουμε αὐτό), μὲ ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα πού διαθέτει ἡ Ἐκκλησία. Τὸ νόημα τῶν ἱερῶν συμβόλων ἀποκαλύπτεται ἀνέκαθεν μὲ τὴ βοήθεια τοῦ μυσταγωγικοῦ λόγου, στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία μὲ τὶς μυσταγωγικὲς κατηχήσεις τῶν νεοφωτίστων καὶ μὲ τὰ μυσταγωγικὰ ὑπομνήματα κατὰ τὸν μεσαίωνα. Σήμερα μὲ τὴ διδασκαλία στὰ δημόσια καὶ στὰ κατηχητικὰ σχολεῖα καὶ εὐκαιριακὰ μὲ τὸ μυσταγωγικὸ κήρυγμα καὶ τὰ ποικίλα θρησκευτικὰ ἔντυπα, βιβλία, περιοδικὰ καὶ φυλλάδια — ἂν πράγματι ἡ μύηση στή λατρεία κατέχει σ' αὐτὰ τὴν ἐπιβαλλόμενη θέση καὶ ἂν πράγματι ἡ θεολογία ὑποτάσσεται καὶ ἐρμηνεύει σωστὰ καὶ παραδοσιακὰ, δηλαδή ὀρθόδοξα, τοὺς ἱεροὺς τύπους καὶ δὲν αὐθεντεῖ τῶν τύπων καὶ τῶν λειτουργικῶν μορφῶν. Αὐτὸ εἶναι πάντοτε τὸ ζητούμενο.

Τὸ πρόβλημα τῆς λειτουργικῆς γλώσσας εἶναι σοβαρό, γιατί ὑφίσταται πράγματι, ἀλλὰ καὶ γιατί γίνεται πολὺς θόρυβος γύρω ἀπὸ αὐτό, πού δὲν μπορούμε νὰ τὸν ἀντιπαρέλθουμε. Θεωρητικὰ εἶναι ἀπ' ἀρχῆς λελυμένο. Ἡ λατρεία τελεῖται στή γλῶσσα τοῦ λαοῦ, αὐτὴ πού κατανοεῖ καὶ μ' αὐτὴ πού διαλέγεται μὲ τὸν πατέρα του — ἐν προκειμένῳ τὸ Θεὸ Πατέρα — καὶ τοὺς ἀδελφούς του. «Ὅλες δὲ οἱ γλῶσσες εἶναι κατὰ τὸ μέτρο αὐτὸ ἱερές, καὶ ὄχι μόνο, κατὰ μιὰ αἰρετικὴ θεωρία — τὴν αἵρεση τῶν «τριγλωσσιστῶν» — ἢ ἑλληνικὴ, ἢ ρωμαϊκὴ καὶ ἢ ἐβραϊκὴ, οἱ τρεῖς δηλαδή γλῶσσες τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ σταυροῦ τοῦ Κυρίου (Λουκ. κγ' 38. Ἰωάν. ιθ' 20). Γι' αὐτὸ καὶ ἡ λατρεία τελεῖται στὰ ἑλληνικά, στὰ λατινικά, στὰ σλαβωνικά, στὰ ἀρμενικά, στὰ γεωργιανά, στὰ ἀραβικά, στὰ κοπτικά, στὰ συριακά, στὰ αἰθιοπικά, στή γλῶσσα τῆς Οὐγκάντα καὶ τῆς Κορέας καὶ σ' ὅλες τὶς ἀρχαῖες καὶ σύγχρονες γλῶσσες τῶν χριστιανικῶν λαῶν. Στὶς ἑλληνόφωνες Ἐκκλησίες γίνεται ἀπὸ καταβολῆς στὰ ἑλληνικά. Σήμερα ἡ μορφή αὐτὴ τῆς λειτουργικῆς μας γλώσσας παρουσιάζει δυσκολίες στὴν κατανόηση. Δὲν εἶναι ἡ κλασικὴ, ἀλλὰ καὶ οὔτε ἡ ὁμιλουμένη. Ἡ γλωσσικὴ μας παιδεία τελευταία — ἂς ἐπίσουμε πὼς θά ξαναβρεῖ τὸ δρόμο της — ἀντὶ νὰ βοηθήσει στὴν κατανόηση τῶν ἀρχαίων μας κειμένων καὶ τοῦ γλωσσικοῦ μας θησαυροῦ, στάθηκε θαρρεῖς μὲ ἐχθρότητα ἀπέναντι στή γλωσσικὴ μας παράδοση καὶ μᾶλλον τείνει νὰ μᾶς ἀποξενώσει

ἀπ' αὐτή. Ἰπάρχουν πάντως βοηθητικές μεταφράσεις καὶ ἡ συχνὴ ἐπανάληψη τῶν ἴδιων κειμένων διευκολύνει τὴν κατανόησή τους. Ἡ θεία λατρεία δὲν ἦταν δυνατόν νὰ μείνει ἔξω ἀπὸ τὴ δίνη τῆς μεταφραστικῆς μανίας, πού δικαιολογημένα ἢ λόγῳ συρμοῦ κατέλαβε τοὺς νεοέλληνας. Ἄν πάντως κάποτε φθάσουμε στὸ σημεῖο νὰ μὴ μιλοῦμε ἑλληνικά, μὴ ἀμφιβάλλετε ὅτι ἡ γενεὰ ἐκείνη θὰ κάνει ὅ,τι τῆς διδάσκει ἢ παράδοση αἰῶνες τώρα. Θὰ μεταφράσει τὰ λειτουργικά κείμενα, εἴτε ἐμεῖς σήμερα τὸ θέλουμε εἴτε ὄχι. Προσωπικά τὸ ἀπεύχομαι. Πιστεύω πὼς καὶ σεῖς.

Τέλος τὸ πρόβλημα τῆς συμμετοχῆς στὴν ψαλμωδία τοῦ λαοῦ δὲν εἶναι ἄσχετο πρὸς τὸ πρόβλημα τοῦ μήκους τῶν ἀκολουθιῶν, πού ἀνωτέρω ἐπισημάναμε. Συνδέονται γενετικά, γιατί καὶ τὰ δύο ὀφείλονται στὴν ἐπικράτηση τοῦ μοναχικοῦ τυπικοῦ, γιὰ ἱστορικούς λόγους πού δὲν εἶναι τοῦ παρόντος, καὶ στίς κοσμικὲς ἐκκλησίες τῶν πόλεων καὶ τῶν χωριῶν. Καὶ τὸ μὲν μήκος ἔχω τὴν ἐντύπωση πὼς ἔχει στὴν πράξη θεραπευθεῖ καὶ οἱ ἀκουόμενες αἰτιάσεις εἶναι μᾶλλον ὑπερβολικὲς. Οἱ μοναχικὲς ἀκολουθίες διαρκοῦν στὸ σύνολό τους περίπου ὀκτὼ ὥρες ἡμερησίως. Οἱ ἀκολουθίες τῶν ἐνοριῶν τὶς Κυριακὲς καὶ τὶς ἑορτὲς —ἐκτὸς Τεσσαρακοστῆς— διαρκοῦν περὶ τὶς τέσσερις ὥρες (1,30' ὄρθρος, 1,30' θ. λειτουργία, 1 ὥρα ὁ ἑσπερινός). Ἦταν βέβαια ἐπόμενο καὶ ἀναγκαῖο νὰ γίνεῖ αὐτό. Τὸ πρόβλημα μετατίθεται ὄχι στὸ γιατί ἔγινε, ἀλλὰ στὸ πῶς ἀκαθοδήγητα ἔγινε καὶ ποιὲς ἦταν καὶ εἶναι οἱ συνέπειές του στὴν ὀρθὴ δομὴ τῶν ἀκολουθιῶν.

Ὁμοίως ἀναπότρεπτη ἦταν καὶ ἡ μείωση στὸ ἐλάχιστο τῆς συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ στὴν ψαλμωδία, πού τοῦ ἀνήκει ὡς ἔργο δικό του, καὶ ἡ μονοπώλησή της ἀπὸ τὸ χορὸ ἢ καὶ τὸν ἕνα ψάλτη. Δὲν εἶναι μόνο ἡ πτώση τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ λαοῦ, οὔτε καὶ ἡ ἔλλειψη μορφώσεως, πού ἀσφαλῶς σὲ ὀρισμένες μακρὲς περιόδους ἦταν ἀπελπιστικὴ. Βασικά μετὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ μοναχικοῦ τυπικοῦ μὲ τὰ πολλὰ καὶ δύσκολα τροπάρια, μὲ τοὺς ἐναλλασσόμενους ἤχους καὶ τὴν περίτεχνη ψαλμωδία, ἦταν ἀδύνατη ἡ συμμετοχὴ ὅλου τοῦ ἐκκλησιάσματος στὰ ψαλλόμενα. Οὔτε ἡ γνώση ὅλων αὐτῶν ἦταν δυνατὴ ἀπὸ τὸν μέσο χριστιανό, οὔτε ἡ χρῆση βιβλίων ἦταν ἐφικτὴ, οὔτε ὁ συντονισμὸς τῆς ἀπὸ κοινοῦ ψαλμωδίας στὰ πολυπληθῆ ἐκκλησιάσματα τῶν ἐνο-

ριῶν ἦταν εὐκολος. Παρὰ ταῦτα μπορεῖ καὶ πρέπει ὁ λαὸς νὰ ἐνθαρρυνθεῖ στὴ συμμετοχὴ στὴν ψαλμωδία ὀρισμένων εὐκόλων ὕμνων καὶ μελῶν, πού συνήθως εἶναι ὑπολείμματα τοῦ παλαιοῦ ἐνοριακοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ. Ἄρκει αὐτὸ νὰ γίνεταί μελετημένα γιὰ νὰ εἶναι βιώσιμο.

*

Προσπάθησα μὲ ὅσα ἀνωτέρω εἶπα νὰ δώσω μιὰ κατὰ τὸ δυνατόν σαφεῖ εἰκόνα τῶν συγχρόνων λειτουργικῶν προβλημάτων τῆς Ἐκκλησίας μας, διατυπώνοντας τὶς γενικὲς ἀρχὲς πού διέπουν τὴ λατρευτικὴ προβληματολογία καὶ ἀνθολογώντας καὶ συνοπτικὰ παρουσιάζοντας μερικὰ ἀπὸ τὰ πιὸ χαρακτηριστικὰ σύγχρονα προβλήματα τῆς λατρευτικῆς μας ζωῆς.

Σὲ ἔσχατη ἀνάλυση τὰ προβλήματα αὐτὰ καὶ οἱ λύσεις τους ἐξατομικεύονται. Προϋποθέτουν τὴν πολλὴ ἀγάπη μας πρὸς τὴ θεία λατρεία, τὴν πολλὴ πίστη μας καὶ τὴν πολλὴ εὐλάβειά μας. Αὐτὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἐμᾶς προσωπικά καὶ μὲ τὰ ἐφόδια αὐτὰ λύνονται πολλὰ ἀπ' αὐτὰ, ἂν ὄχι ὅλα. Διαφορετικὰ οἱ ἐνασχολήσεις μας μ' αὐτὰ καταντοῦν κενοὶ λόγοι καὶ «προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις».

(Τέλος)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Παν(μίου) Θεσσαλονίκης

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ

τοῦ ψυχωφελεστάτου καὶ θαυμαστοῦ βιβλίου
ὀνομαζομένου

ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

μὲ στόχασες πνευματικὰς καὶ κατάνυξι
εἰς κάθε κεφάλαιον

Ἡ «Μιμησις» αὐτῆ τοῦ Χριστοῦ διαφέρει βασικῶς ἀπὸ ὅλες τὶς μέχρι τώρα μεταφράσεις εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Εἶναι ἡ πληρεστέρα, ἀπὸ ὀρθοδόξου ἐπόψεως.

Ἄνατύπωσις καλαίσθητος κατὰ τὸ πρωτότυπον ἔκδοσεως Ἐνετίας, ἔτους 1770. Μὲ ἔγκρισιν καὶ εὐλογίαν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας.

Σελίδες 532, ἐξώφυλλον εἰς τετραχρωμίαν.
δρχ. 1.200 (πλέον ταχυδρομικά).

Κεντρικὴ διάθεσις: Ἄποστολικὴ
Ἀποστολὴ, Ἰεράτου 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ.
722 8908

ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ*

Είναι σαφές από τὸ περιεχόμενο τοῦ ἀνωτέρω τηλεγραφήματος ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος θέλησε νὰ μεταθέσει τὸ βάρος τῶν εὐθυνῶν ἀπὸ τὸ Κυβερνῶν Κόμμα τῆς Ἐνώσεως Δημοκρατικῶν Δυνάμεων καὶ τὸ βουλευτὴ τοῦ ἱερομόναχο Χριστοφόρο Σάμπεβ στὶς πλάτες ἑνὸς κυβερνητικοῦ παράγοντα, τοῦ Διευθυντῆ τῶν Θρησκευμάτων Metodî Sprasov. Φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν ἔπεισε τὴν Κυβέρνηση.

Ἐπειδὴ στὴν Ἱερά Σύνοδο ἔφθαναν πληροφορίες γιὰ τὴν ἐπικείμενη χορήγηση τοῦ τίτλου τοῦ ἀρχιμανδρίτη στὸν ἱερομόναχο Χριστοφόρο Σάμπεβ, ὁ πατριάρχης Μάξιμος μὲ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 760)22.5.1992 ἔγγραφο ὑπενθύμισε στὸν προϊστάμενο τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νέφσκι, ἐπίσκοπο Προβάτας Ἀντώνιο²⁹, νὰ μὴν ἐπιτρέψει σὲ ἀρχιερεῖς νὰ λειτουργήσουν στὸ ναὸ αὐτὸ χωρὶς τὴν ἀδεία του.

Ὅπως ὅμως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τηλεγράφημα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ 23 Μαΐου 1992, ὁ Χριστοφόρος Σάμπεβ ἔλαβε ἤδη τὸν τίτλο τοῦ ἀρχιμανδρίτη στὶς 21 Μαΐου 1992 στὸ καθολικὸ τῆς μονῆς τῆς «Ἁγίας Θεοτόκου» στὸ χωριὸ Arbanasi (= Ἀρβανιτοχώρι)³⁰, στὴ μητρόπολη τοῦ Βελίκο Τυρνόβου, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Βελίκης Γαλακτίωνα, βοηθὸ ἐπίσκοπο τοῦ μητροπολίτη Στάρας Ζαγόρας. Καὶ στὴν πρόκληση αὐτὴ ἡ ἀντίδραση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἦταν ἀρκετὰ χλιαρὴ, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τοῦ τηλεγραφήματος ποὺ ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς μητροπολίτες Νευροκοπίου Ποιμένα, Στάρας Ζαγόρας Παγ-

κράτιο, Βράτζης Καλλίνικο καὶ Βελίκο Τυρνόβου Στέφανο:

«Σεβασμιώτατε,

Στὴν Ἱερά Σύνοδο ἐλήφθη ἡ εἶδηση ὅτι στὶς 21 Μαΐου ἐ.ἔ. στὴ μονὴ «Ἁγίας Θεοτόκου», στὸ χωριὸ Arbanasi τῆς ἐπαρχίας Βελίκο Τυρνόβου, ὁ ἐπίσκοπος Βελίκης Γαλακτίων, βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ μητροπολίτη Στάρας Ζαγόρας, προβίβασε στὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιμανδρίτη τὸν ἱερομόναχο Χριστοφόρο Σάμπεβ, γιὰ τὸ ὁποῖο ἡ Ἱερά Σύνοδος δὲν ἔλαβε κάποια ἀπόφαση.

Ἐκτὸς αὐτοῦ στὴν Ἱερά Σύνοδο λαμβάνονται ἀνεπιβεβαίωτες πληροφορίες ὅτι προετοιμάζεται ἡ χειροτονία σὲ ἐπίσκοπο τοῦ ἱερομονάχου Χριστοφόρου, γιὰ τὴν ὁποία ὁμοίως ἡ Ἱερά Σύνοδος δὲν ἔχει λάβει ἀπόφαση.

Τὸ παρὸν σᾶς ἀνακοινώνουμε γιὰ συμμόρφωση.
† Μάξιμος

Πατριάρχης Βουλγαρίας».

Μὲ τὶς ἀντιδράσεις αὐτὲς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πέρασε χωρὶς κάποιο οὐσιαστικὸ ἀποτέλεσμα μία ὀλόκληρη ἐβδομάδα. Αὐστυχῶς ὅλα τὰ ἐμπλεκόμενα πρόσωπα καὶ φορεῖς δὲν ἀντιλήφθηκαν ὅτι τὰ πράγματα ὀδηγοῦνταν σὲ ἀδιέξοδο, σὲ σχίσμα.

Ἦδη ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας χωρίστηκε σὲ δύο στρατόπεδα, στοὺς «πατριαρχικοὺς» καὶ τοὺς «ἀντιπατριαρχικοὺς». Τὸ πρῶτο ἀπαρτίζεται ἀπὸ 10 μητροπολίτες καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν τιτουλαριῶν ἐπισκόπων. Ὑποστηρίζεται ἀπὸ ἐνσυνειδητους πιστοὺς καὶ ἀπὸ κατωτέρους κληρικοὺς. Ἀπὸ τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως προβάλλουν τὶς θέσεις του κυρίως οἱ ἐφημερίδες τῶν σοσιαλιστῶν (πρώην κομμουνιστῶν), ἀσφαλῶς μὲ ἀντιπολιτευτικὴ διάθεση. Τὸ στρατόπεδο τῶν «ἀντιπατριαρχικῶν» συγκροτεῖται ἀπὸ 5 μητροπολίτες καὶ 5 ἐπισκόπους. Τὰ ἐρείσματά τους στὸ χῶρο τῆς Βουλγαρίας εἶναι περισσότερο ἀπὸ πολιτικὴ σκοπιὰ. Προβάλλουν ὡς σημαία τους τὴν «κάθαρση» ποὺ πραγματικὰ συγκινεῖ τὸν πολίτη τῆς μετακομμουνιστικῆς κοινωνίας. Ἡ «κάθαρση» ὅμως ἰσοῦται μὲ τὴν ἄλωση τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ τῆς προσπαθείας ἡγεῖται ἕνας βουλευτὴς τῆς Ἐνώσεως τῶν Δημοκρα-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 576 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους.

29. Στὴν Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας ἔχει ἐπικρατήσει ἡ παράδοση συνήθως νὰ εἶναι τιτουλάριοι ἐπίσκοποι: οἱ ἡγούμενοι τῶν τριῶν μεγαλύτερων μονῶν τοῦ βουλγαρικοῦ χώρου (Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ρίλας, Μπατσοκόβου, Τρογιάν), ὁ κοσμητορας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Σόφιας, ὁ σχολάρχης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς τῆς Σόφιας καὶ ὁ προϊστάμενος τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νέφσκι στὴ Σόφια. Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νέφσκι χαρακτηρίζεται ὡς πατριαρχικὸς ναὸς. Πρόκειται γιὰ μεγαλοπρεπὲς κτήριο-μνημεῖο, ποὺ κτίστηκε ἀπὸ τὸν βουλγαρικὸ λαὸ σὲ ἐνδειξὴ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ρωσικὸ λαὸ γιὰ τὶς θυσίες ποὺ προσέφεραν τὰ τέκνα τοῦ τελευταίου γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Βουλγαρίας ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ τὸ 1878.

30. Τὸ χωριὸ Arbanasi βρίσκεται σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ Βελίκο Τυρνόβο, τὴν παλιὰ πρωτεύουσα τοῦ Β' Βουλγαρικοῦ Κράτους (1186-1393). Ἡ μονὴ τῆς «Ἁγίας Θεοτόκου» εἶναι ἀφιερωμένη στὴν ἐορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Γιὰ τὴ μονὴ αὐτὴ βλ. G. Tschavrakov, Bulgarische Klöster. Denkmäler der Geschichte, Kultur und Kunst, Sofija 1975, σσ. 138-139.

τικών Δυνάμεων, Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θρησκευμάτων και Αντιπρόεδρος του κόμματός του, ο Ιερομόναχος Χριστοφόρος Σάμπεβ. Τον ακολουθούν όπαδοί της Ένώσεως Δημοκρατικών Δυνάμεων, ενώ η Διεύθυνση των Θρησκευμάτων παρὸ τῆς Ὑπουργικῆς Συμβουλίας ὑλοποιεῖ ὅλες του τίς βουλήσεις, ἀκόμη καὶ τίς παράνομες, τίς ἀντικανονικές καὶ τίς ἀντισυνταγματικές. Τέλος ὑπὲρ τῆς «καθάρσεως» τάσσεται καὶ ἡ «Ένωσις τῶν Ἱερέων Βουλγαρίας» ὡς ὄργανωσις. Φυσικὰ ὑπάρχουν μέλη του πού διαφωνοῦν ὡς πρὸς τίς μεθοδεύσεις τῆς διαδικασίας τῆς καθάρσεως. Ὁ π. Radko Rortodorov, ὁ Πρόεδρος τῆς Ένώσεως, πρῶν Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας στὴ Σόφια, ἔχει θέσει στὴν ὑπηρεσία τῆς «καθάρσεως» τίς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ τῆς Ένώσεως («Pravoslaven pastir») καθὼς καὶ τίς κανονολογικές του γνώσεις.

Οἱ ἀντιθέσεις μεταξὺ τῶν κομμάτων ὡς πρὸς τὸ πατριαρχικὸ ζήτημα στὴ Βουλγαρία μεταβάλλουν τὸ πρόβλημα σὲ ἰλαροτραγωδία. Ἔτσι παράγοντες τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Ένώσεως Δημοκρατικῶν Δυνάμεων ἐπιθυμοῦν τὴν «κάθαρση» τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐπιβάλλουν μὲ ἀντικανονικὰ καὶ ἀντισυνταγματικὰ μέσα, μὲ ἀπόλυση τοῦ πατριάρχη καὶ μητροπολιτῶν, μὲ στήριξη στασιαστῶν κ.ἄ. Οἱ σοσιαλιστὲς ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, πού κάποτε εἶχαν ἀλώσει τὴν Ἐκκλησία καὶ εἶχαν μεταβάλει κάποιους ἀρχιερεῖς σὲ ὑποχείριά τους, σήμερα ἐμφανίζονται, μὲ δημοσιεύσεις σὲ ἐφημερίδες, θιασῶτες τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ στιγματίζουν τίς πραγματικὰ αὐθαίρετες ἐνέργειες τῶν δημοκρατῶν. Τελικὰ ἡ ἱερὴ ὑπόθεση τῆς «καθάρσεως» σὲ χέρια κάποιων παραγόντων μεταβλήθηκαν σὲ μπουμεραγκ καὶ σὲ προσπάθεια ὑποτάξεως τῆς Ἐκκλησίας στὰ κόμματα.

Στὴν ἀποδυνάμωσι τῶν θέσεων τῶν «πατριαρχικῶν» ὀπωσδήποτε σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως. Ὅχι μόνο δὲν παρουσίασαν τὸ πρόβλημα στίς πραγματικές του διαστάσεις, ἀλλὰ καὶ πολλὲς φορὲς δὲν ἐπέτρεψαν τὴν ὁμαλὴ ροὴ τῶν εἰδήσεων πρὸς τὸ ἐξωτερικόν. Λὲς καὶ ἔγινε ἐπιτηδες γιὰ νὰ βρεθεῖ ἡ διεθνὴς κοινὴ γνώμη πρὸς τετελεσμένων γεγονότων. Ἔτσι οὔτε ἐγκαιρὴ ἐνημέρωσις ὑπῆρξε οὔτε καὶ εὐαισθητοποίηση τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης γιὰ τίς αὐθαίρεσις κυβερνητικῶν παραγόντων. Τίς περισσότερες φορὲς οἱ σύντομες εἰδήσεις δημιουργοῦσαν σύγχυσι, ἀφοῦ ἦταν ἀνακριβεῖς καὶ ἀντιφατικές. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐνημέρωσι τῶν τοπικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Γενικὰ ἡ ἀντίδρασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κρίνε-

ται ἀρκετὰ χλιαρὴ τόσο ἐναντι τῶν ἀνταρτῶν μητροπολιτῶν, ὅσο καὶ ἐναντι τῶν ὑπερβασιῶν τῆς Πολιτείας. Ὡς πρὸς τοὺς πρώτους ὀρθῶς ἀκολούθησε τὴν ὁδὸ τῆς προσεγγίσεως καὶ τῆς ἐπιστροφῆς τους στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπέφυγε νὰ τοὺς ἐπισημάνει τὴν πληθῶρα τῶν ἀντικανονικῶν τους πράξεων καὶ ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει νὰ τοὺς ἀπειλήσει ὅτι θὰ ἐπιβάλλει σ' αὐτοὺς τίς προβλεπόμενες ἀπὸ τοὺς Κανόνες ποινές. Ἡ στάσις αὐτὴ, ἀντὶ νὰ συνετίσει, ἀποθράσυνε τοὺς ἀντιπατριαρχικούς. Ἀλλὰ καὶ τὴν Πολιτεία ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τὴν ἀντιμετώπισε μὲ «δέος» ὅπως ἀντιδρῶσε κάποτε σὲ ἐνέργειες τῶν κομμουνιστῶν. Δὲν συνειδητοποίησε ἡ Ἐκκλησία τὴ θέση τῆς μέσα σὲ μιὰ δημοκρατικὴ κοινωνία καὶ νὰ προβάλλει τὰ αἰτήματά της. Νὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τὴν Πολιτεία νὰ σεβασθεῖ τὸ σύστημα πού διέπει τίς σχέσεις τῶν δύο ἐξουσιῶν, τὸ σύστημα χωρισμοῦ, καὶ νὰ μὴν ἐπεμβαίνει στὰ ἐσωτερικὰ ζητήματά της μὲ τὴν ἐπιστράτευσι Νόμων πού θεσπίστηκαν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ καθεστώτος. Νὰ ἀπαιτήσῃ νὰ καταργηθοῦν ἀντισυνταγματικές καὶ ἀντικανονικές διατάξεις τῶν Νόμων πού σχετίζονται μὲ τὴν Ἐκκλησία, μέχρις ὅτου ἐκπονηθοῦν νέοι Νόμοι καὶ νέος Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας. Νὰ ἀπαιτήσῃ μὲ λίγα λόγια ἀπὸ τὴν Πολιτεία νὰ καταλάβει ἡ Ἐκκλησία στὴ βουλγαρικὴ κοινωνία τὴ θέση πού κατεῖχε πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστώτος καὶ νὰ μὴν ἐξισώνεται μὲ ὀποιαδήποτε ξένη ὀμολογιακὴ προπαγάνδα.

6. Διορισμὸς νέας Συνόδου.

Πέρασαν ἔξι ἡμέρες ἀπὸ τὸ πραξικόπημα τῶν πέντε μητροπολιτῶν κατὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Τὰ μέλη τῆς τελευταίας δὲν ἔχασαν τὴν ἐλπίδα γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ τῶν πέντε ἀδελφῶν τους στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτὸ, ὅταν ἀποφασίστηκε ἡ σύγκλησις ἔκτακτης συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας γιὰ τίς 27 Μαΐου, ὁ πατριάρχης Μάξιμος ἔσπευσε νὰ προσκαλέσει τοὺς τρεῖς ἐν ἐνεργείᾳ μητροπολίτες πού πρωταγωνίστησαν στὴν ἀνταρσία μὲ τὸ ἐξῆς ἐπεῖγον τηλεγράφημα:

«Αὐτοῦ Σεβασμιότητα μητροπολίτη
Νευροκοπίου Ποιμένα
Μητρόπολη, Μπλαγκόεφγκραντ.

Σᾶς ἀνακοινώνουμε ὅτι στίς 27 Μαΐου, Τετάρτη, τοῦ ἔτους αὐτοῦ, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος σὲ πλήρη σύνθεσι θὰ διενεργήσει ἔκτακτη συνεδρία. Τὴν ἡμερομηνία

αὐτή, ὥρα 10, παρακαλοῦμε νὰ βρεθῆτε στὴ Σόφια γιὰ συμμετοχὴ στὴ συνεδρία.

Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

† Μάξιμος

Πατριάρχης Βουλγαρίας.

Ἱερὰ Σύνοδος, Ὁμπόριστε 4, Σόφια
Ἄριθμ. 763, 25.5.1992

900420».

Ἡ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων ὁμως πρόλαβε τὶς πιθανὲς ἐξελίξεις. Στις 25 Μαΐου, ἡμέρα Δευτέρα, στὴ Γραμματεία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐφθασε τὸ ἐξῆς ἔγγραφο:

«Ἐπιφυλακτικὸ Συμβούλιο

Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων

Ἄριθμ. 92)25.5.1992

Σόφια

Πρὸς

τὴν Ἱερὰ Σύνοδο

τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Ἡ διείσδυση τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ καθεστώτος σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς μας δὲν χαρίστηκε καὶ στὴ Βουλγαρικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Σ' αὐτή, μὲ ἐξαναγκασμό, στίς ἡγετικές θέσεις τοποθετήθηκαν πρόσωπα ἀρεστὰ στὴν κομμουνιστικὴ - ἀθεϊστικὴ ἐξουσία καὶ στὴν Κρατικὴ Ἀσφάλεια καὶ μάλιστα μὲ πλήρη καταπάτηση τοῦ Ἱεροῦ Κανόνα καὶ τοῦ Νόμου περὶ τῶν Θρησκευμάτων. Ὁ κατέχων τὸ ἀξίωμα τοῦ πατριάρχου Μάξιμος δὲν ἐξέλεγε σύμφωνα μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας³¹ παρὰ τὴν κατηγορηματικὴ διάταξη τοῦ ἀρθροῦ 9, ἐδάφιο 2, τοῦ Νόμου περὶ τῶν Θρησκευμάτων³². Ἐκτὸς τούτου αὐτὸς δὲν ἔχει ἐγγραφεῖ στὰ μητρώα κατὰ τὴν διάταξη τοῦ ἀρθροῦ 16 τοῦ Νόμου περὶ τῶν Θρησκευμάτων³³. Ὅπως εἶχε τὴ δυνατότητα νὰ ἀποφανθεῖ τὸ Ἀνώτατο Δικαστήριο τῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας στὴν ἀστικὴ δίκη ὑπ' ἀριθμ. 212)1991, ἡ ἔλλειψη τῆς ἐγγραφῆς αὐτῆς καθιστᾶ παράνομες τὴν ἐκλογή καὶ τὸ διορισμὸ τῆς κυρίας ἡγεσίας τοῦ θρησκευματος.

Οἱ ἴδιες παραβάσεις ὡς πρὸς τὴν ἐκλογή καὶ τὸ διορισμὸ ὑφίστανται καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸ κυριαρχ-

χοῦν μέρος τοῦ σώματος τῶν ἀρχιερέων τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Ἐν ὄψει αὐτοῦ ἡ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων ὡς ἔχον ἐξουσία ἀπὸ τὸ νόμο κρατικὸ ὄργανο κηρύσσει ὡς μὴ σύννομη καὶ μὴ νόμιμη τὴ μέχρι τώρα ὑφιστάμενη σύνθεση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς ἡγετικὸ ὄργανο τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Ἀναξιόπιστα πρόσωπα προσπαθοῦν νὰ χαρακτηρίσουν τὶς ἐνέργειες αὐτῆς τοῦ κρατικοῦ ὄργανου ὡς ἀνάμειξη στὰ ἐσωτερικὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας. Στις αἰτιολογίες του ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως πού ἀναφέρθηκε ἀνωτέρω τὸ Ἀνώτατο Δικαστήριο ρητὰ ὑπογραμμίζει ὅτι οἱ ἐνέργειες αὐτῆς δὲν μπορεῖ νὰ ἐκτιμῶνται ὡς ἀνάμειξη τοῦ Κράτους στὴν αὐτοδιοργάνωση καὶ στὸ αὐτοδιοίκητο τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων. Στις νομοθετικές ὁλων τῶν δημοκρατικῶν κρατῶν τίθεται ἡ ἀπαιτήση στὰ θρησκευτικὰ ὄργανα γιὰ ἐγγραφὴ τους στὰ μητρώα, γιὰ τὴν ὁποία προϋπόθεση εἶναι ἡ ἀκριβὴς τήρηση τῆς καταστατικῆς διαδικασίας τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ δικαιώματα τοῦ κρατικοῦ ὄργανου ὁριοθετοῦνται στὰ πλαίσια τοῦ δικονομικοῦ ἐλέγχου καὶ τέτοια εἶναι ἡ σημασία τῆς παρουσίας ἀποφάσεως.

Οἱ βάνουες παραβάσεις τῆς πρώην Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Ζητημάτων τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ τῶν Θρησκευμάτων δημιούργησαν μία παράνομη, ἀντικανονικὴ καὶ πλαστὴ Σύνοδο. Ἀπαράδεκτη εἶναι ἡ κατάστασις αὐτὴ στὴ σφαῖρα τῆς θρησκευτικῆς, ὀρθόδοξης πίστεως, στὴν ὁποία κάθε πιστὸς ἀφιερώνει τὰ πῶ ἀγνὰ αἰσθήματα καὶ τὶς πνευματικὲς του ἐπιδιώξεις.

Τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἡ Βουλγαρικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν ἔχει τὴν ἡγεσία της, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὸν Καταστατικὸ Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εἶναι τὸ βασικὸ ὄργανο γιὰ τὴ διοργάνωση τῆς Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως³⁴. Ἀφοῦ ἐκτίμησε τὴν ἔλλειψη κάθε ἄλλης δικονομικῆς δυνατότητας, καθὼς καὶ τὸ ἐθιμικὸ δίκαιο, τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ ἐφαρμοσθεῖ στὴ δημιουργηθεῖσα κατάστασις, ἡ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων ἀποφάσισε:

Ἐγκρίνει μέχρι τὴ διοργάνωση τῆς Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως τὴν προταθεῖσα σύνθεση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς ἐξῆς πνευματικὸς ἡγέτες:

Ἀναπληρωτὴς Πρόεδρος: μητροπολίτης Νευροκο-

31. Καταστατικὸς Χάρτης, ἀρθρα 14-23, σσ. 331-334.

32. Νόμος περὶ Θρησκευμάτων, ἀρθρο 9, ἐδάφιο 2: «Στὸν Καταστατικὸ Χάρτη κάθε θρησκευματος καθορίζονται τὰ διοικητικὰ καὶ τὰ ἀντιπροσωπευτικὰ του ὄργανα καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς ἢ τοῦ διορισμοῦ τους» (Sbornik ot normativni dokumenti, σ. 8)

33. Sbornik ot normativni dokumenti, σ. 9,

34. Καταστατικὸς Χάρτης, ἀρθρα 14-23 καὶ 29-39, σσ. 331-334, 335-338.

πίου Ποιμήν, καὶ μέλη: Στέφανος, Παγκράτιος, Καλίνικος, Ἀντώνιος, Ἰλαρίων, Νέστορ, Ναούμ, Γαλακτίων, Χριστοφόρος.

Τὸ παρὸν νὰ ἔλθει σὲ γνώση τοῦ Ἀρχιεραγματεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου³⁵ καὶ τῆς ἐγκεκριμένης νέας συνθέσεώς της, πρὸς πληροφόρηση καὶ ἐκτέλεση.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

Τ. Σ. (ΜΕΤΟΔΙ ΣΡΑΣΟV)».

Θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ συντάξει δλόκληρη διδακτορική διατριβή, ἀναλύοντας μόνο τὸ παρὸν ἔγγραφο. Εἶναι τόσο σύντομο, ἀλλὰ θὰ μπορούσε νὰ γίνει καὶ συντομότερο. Λέει πολλὰ καὶ κρύβει ἀκόμη περισσότερα.

Ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ ἔγγραφου; Νὰ ἀνακοινώσει ἀπλῶς τὴν κατάργηση τῆς ὑφιστάμενης Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τὸ διορισμὸ μιᾶς νέας Συνόδου, ἢ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ 11 μέλη. Ὅλα αὐτὰ ἦταν δυνατόν νὰ τὰ ἐκφράσει μὲ ἐλάχιστα λόγια καὶ νὰ κλείσει τὸ θέμα. Ἡ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων ὁμως ἀντιλαμβάνεται ὅτι διαπράττει ἓνα σωρὸ ἀυθαιρεσίες καὶ νιώθει τὴν ἀνάγκη νὰ ἀπολογηθεῖ. Σὲ ποιὸν; Στὸν βουλγαρικὸ λαὸ, στὸν πολιτικὸ κόσμο, στοὺς ὁπαδοὺς τοῦ κυβερνῶντος κόμματος, στὶς ἄλλες τοπικὲς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, στὴ διεθνή κοινὴ γνώμη. Οἱ ἀυθαιρεσίες πρέπει νὰ λάβουν τὸ μανδύα τῆς νομιμότητος, νὰ ἐξαγνισθοῦν. Ἐξάλλου ὁ σκοπὸς ποὺ ἐπιδιώκει ἡ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων εἶναι ἅγιος, ἢ κάθαρος, καὶ συνεπῶς αὐτὸς ἀγιάζει τὰ μέσα. Παρὰ ταῦτα ὅλες οἱ ἐνέργειες δείχνουν τάσεις αὐτοσχεδιασμοῦ. Καὶ οἱ αὐτοσχεδιασμοὶ εἶναι πάντοτε ἐπικίνδυνοι.

1. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων

35. Ἀρχιεραγματεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου στὴν Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας σήμερα εἶναι ὁ ἐπίσκοπος Λεύκης Νεόφυτος.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Στὴ σειρά «Φυλλάδια ἐπικαιρότητας»
κυκλοφοροῦν καὶ τὰ τεύχη:

★ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ Ι. ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ ὅπως θιῶνεται στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία (τοῦ Βασ. Μουστάκη, †).

★ ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ.

★ ΤΟ ΑΛΛΗΤΟ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ (κρητήριο καὶ θάση ἐνότητος), τοῦ Καθηγ. Παν. Ι. Μπούμη.

των μὲ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 30)9.3.1992 ἔγγραφο τῆς «ἀπέλυσε» τὸν πατριάρχη Μάξιμο, μὲ τὸ αἰτιολογικὸ ὅτι ἡ ἐκλογή του τὸ 1971 εἶναι ἀνυπόστατη. Καὶ ἐνῶ τὸ ζήτημα γιὰ τὸ Κράτος λογικὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε κλείσει, ἡ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων ἐπανέρχεται πάλιν ἐπὶ τοῦ θέματος μὲ τὸ παρὸν ἔγγραφο, προσκομίζοντας νέο ἐπιχείρημα γιὰ τὴν «ἀπόλυση» τοῦ πατριάρχη. Ἰσχυρίζεται, λοιπόν, ὁ συντάκτης τοῦ ἔγγραφου ὅτι ὁ πατριάρχης Μάξιμος «δὲν ἔχει ἐγγραφεῖ στὰ μητρώα κατὰ τὴ διάταξη τοῦ ἄρθρου 16 τοῦ Νόμου περὶ τῶν Θρησκευμάτων». Ἄς δοῦμε ὁμως τί προβλέπει τὸ ἄρθρο αὐτό:

«Τὰ κύρια ἡγετικά ὄργανα τῶν θρησκευμάτων εἶναι ὑποχρεωμένα νὰ ἐγγράφονται στὰ μητρώα (νὰ καταγράφονται) στὴ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων παρὰ τῷ Ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ, ἐνῶ τὰ ἡγετικά ὄργανα τῶν τοπικῶν μονάδων στὰ τοπικὰ Λαϊκὰ Συμβούλια, μὲ ὀνομαστικὴ ἐπισήμανση ὅλα τὰ μέλη τῶν ἴδιων ἡγετικῶν ὀργάνων»³⁶.

Εἶναι σαφές, λοιπόν, ὅτι ὁ πατριάρχης ὄφειλε τὸ 1971 μετὰ τὴν ἐκλογή του νὰ ἐγγραφεῖ στὰ μητρώα τῆς Διευθύνσεως τῶν Θρησκευμάτων. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ εἶναι καὶ νόμιμη καὶ ἐπιβεβλημένη, διότι ἔτσι τὸ Κράτος ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ γνωρίζει τίς θρησκευτικὲς κοινότητες ποὺ δρῶν στὸ ἔδαφος τῆς χώρας, τὴν ἡγεσία τους, τίς δραστηριότητές τους, ἰδίως τίς τελευταῖες δεκαετίες, ὅποτε ἐμφανίστηκαν αἰρέσεις καὶ ἄλλα κινήματα ποὺ ἀναπτύσσουν ἀντικοινωνικὲς καὶ ἀντεθνικὲς δραστηριότητες.

Τὸ ἄρθρο 16 τοῦ Νόμου περὶ τῶν Θρησκευμάτων δὲν προβλέπει τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο πρέπει νὰ γίνετα ἡ ἐγγραφή τοῦ πατριάρχη στὰ μητρώα τῆς Διευθύνσεως τῶν Θρησκευμάτων. Τὸ κενὸ αὐτὸ καλύπτει τὸ ἄρθρο 23 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἡ ἐγγραφή τοῦ πατριάρχη πραγματοποιεῖται αὐτομάτως, ὅταν «Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀνακοινώνει στὸν Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν τὸ ὄνομα τοῦ νεοεκλεγέντος μητροπολίτη Σόφιας καὶ πατριάρχη Βουλγαρίας»³⁷. Συνεπῶς δὲν χρειάζεται νὰ κατατεθεῖ προσωπικὴ αἴτηση ἀπὸ τὸν πατριάρχη στὴ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων, γιὰ νὰ τὸν ἐγγράφει στὰ μητρώα της. Ἀρκεῖ ἡ ἀπλή ἐγγραφή ἀνακοίνωση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα, ἂν δὲν πραγματοποιήθηκε ἡ ἐγγραφή, τὴν εὐθύνη φέρουν οἱ πολιτικὲς Ἀρχές τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, στὸ ὁποῖο ἐπὶ κομμουνιστικοῦ καθεστῶ-

36. Sbornik ot normativni dokumenti, σ. 9.

37. Καταστατικὸς Χάρτης, σ. 334.

τος ἀνῆκε ἡ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων. Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν ἔγινε ἡ ἔγγραφὴ τοῦ πατριάρχου στὰ μητρώα, καὶ πάλιν δὲν ὑφίσταται πρόβλημα. Ἡ διεθνὴς νομολογία καὶ πρακτικὴ νομιμοποιεῖ καὶ τὴν de facto καὶ τὴν de jure ἀναγνώριση τῶν διαφόρων Νομικῶν Προσώπων ἰδιωτικοῦ ἢ δημοσίου δικαίου. Ἀπὸ τίς Βουλγαρικὲς Κυβερνήσεις ὑπάρχει καὶ de facto ἀναγνώριση τοῦ Μαξίμου ὡς πατριάρχου Βουλγαρίας καὶ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τὸ 1971 ἕως σήμερα ὄχι μόνον ἡ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων ἀλλὰ καὶ ἄλλες κρατικὲς ὑπηρεσίαι ἀλληλογραφοῦν καὶ ἀνταλλάσσουν ἔγγραφα καὶ ἐπιστολὰς μὲ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο διὰ τοῦ Προέδρου της³⁸. Τὸν δέχονται σὲ ὑπηρεσίαι, τὸν ἐπισκέπτονται, τὸν προσκαλοῦν σὲ ἑορτασμούς, ἐπετείους καὶ δεξιώσεις, τοῦ χορηγοῦν ἄδεια νὰ μεταβεῖ στὸ ἐξωτερικὸ γιὰ νὰ λάβει μέρος ὡς πατριάρχης σὲ συμπόσια, συνέδρια, συσκέψεις, διασκέψεις, ἢ γιὰ νὰ πραγματοποιήσει ἐπίσημες ἐπισκέψεις σὲ ἀδελφὲς Ὁρθόδοξες ἀλλὰ καὶ ἀλλόδοξες Ἐκκλησίαι. Καὶ ὅλα αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια ὁ Μάξιμος τὰ ἔπραττε ὡς πατριάρχης Βουλγαρίας καὶ ὡς τέτοιον τὸν ἀντιμετώπιζαν οἱ Ἀρχές. Ὅλα αὐτὰ σημαίνουν ὅτι τὸ Κράτος, ἐρμηνεύοντας ὀρθῶς τὸ ἄρθρο 16 τοῦ Νόμου περὶ τῶν Θρησκευμάτων, ἀρκέστηκε στὴν ἀπλή ἀνακοίνωση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴ τοῦ Μαξίμου ὡς πατριάρχου καὶ τὸν ἀναγνώρισε. Ἡ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπισημάνει παρατυπία ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἂν ἦταν σὲ θέση νὰ ἀποδείξει ὅτι ἡ τελευταία οὐδέποτε ἀπέστειλε ἀνακοίνωση σ' αὐτὴ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ νεοεκλεγέντος πατριάρχου τὸ 1971. Αὐτὸ ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀποδείξει, διότι μὲ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 5066)5.7.1971 ἔγγραφό της ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀνακοίνωσε τὸ ὄνομα τοῦ νεοεκλεγέντος πατριάρχου. Παραθέτω τὸ σχετικὸ ἔγγραφο:

«Πρὸς τὸν Πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς παρὰ τῷ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ἐπὶ τῶν Ζητημάτων τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ τῶν Θρησκευμάτων
Ἐνταῦθα.

Κύριε Πρόεδρε,

Σὲ ἐφαρμογὴ τοῦ ἄρθρου 23 τοῦ Καταστατικοῦ

38. Τοῦτο προβλέπεται σαφῶς ἀπὸ τὸν Καταστατικὸ Χάρτη, ἄρθρο 111, ἐδάφιο 3: Ὁ πατριάρχης ἀντιπροσωπεύει τὴ Βουλγαρικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ ἐξ ὀνόματος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπικοινωνεῖ μὲ τίς κρατικὲς Ἀρχές καὶ τίς ἄλλες Ἐκκλησίες» (Καταστατικὸς Χάρτης, σ. 354).

Χάρτη τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ὡς ἀνακοινώνουμε ὅτι στὴ διεξαχθεῖσα στὶς 4 Ἰουλίου 1971 ἐκλογὴ γιὰ πατριάρχου Βουλγαρίας καὶ μητροπολίτη Σόφιας ἐξελέγη ἡ αὐτοῦ Σεβασμιότης ἅγιος μητροπολίτης Λόβετς Μάξιμος.

Τὴν ἴδια ἡμέρα στὸν πατριαρχικὸ καθεδρικὸ ναὸ - μνημεῖο «Ἅγιος Ἀλέξανδρος Νέφσκι» ἐτελέσθη καὶ ἡ ἐνθρόνισή του.

Γιὰ τὸν Πρόεδρο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
Βράτζης Παΐσιος».

Ἡ ἐπίκληση τῆς ἀποφάνσεως τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου τῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας στὴν ἀστική δίκη ὑπ' ἀριθμ. 212)1992, ὅτι ἡ ἔλλειψη τῆς ἔγγραφῆς αὐτῆς καθιστᾶ παράνομη τὴν ἐκλογὴ καὶ τὸ διορισμὸ τῆς κύριας ἡγεσίας τοῦ θρησκευόμενου, δὲν ἔχει ἰδιαίτερη σημασία, διότι ἀναφέρεται σὲ συγκεκριμένη περίπτωση καὶ δὲν ἀποτελεῖ δεδικασμένο γιὰ τὴν ὑπόθεση τοῦ Μαξίμου, ἀφοῦ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 23 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη ἀνακοίνωσε «στὸν Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν τὸ ὄνομα τοῦ νεοεκλεγέντος μητροπολίτη Σόφιας καὶ πατριάρχου Βουλγαρίας».

(Συνεχίζεται)

ΔΗΜ. Β. ΓΟΝΗΣ

Ἀναπλ. Καθηγ. Παν)μίου Ἀθηνῶν

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

- Στὴ σειρά, Θεωρία καὶ Πράξις:
- ★ Ἀρχιμ. Συμεὼν Π. Κούτσα, Η ΝΗΣΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. Ἔκδοση Δ'.
 - ★ Ἀρχιμ. Ἱεροθέου Βλάχου, ΜΙΚΡΑ ΕΙΣΟΔΟΣ στὴν ὀρθόδοξη πνευματικότητα. Σελ. 160. Δρχ. 550.
 - ★ Ἀρχιμ. Γερβασίου Ἰ. Ραπτοπούλου, Η ΠΑΝΟΠΛΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ. Σελ. 80. Δρχ. 350.
 - ★ Γεωργίου Π. Σωτηρίου, ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ (Εισαγωγὴ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη). Σελ. 152. Δρχ. 550.
- Στὴ σειρά, Φυλλάδια ἐπικαιρότητας:
- ★ Μητροπ. Σισανίου Ἀντωνίου, ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ. Σελ. 32. Δρχ. 75.
 - ★ Μητροπ. Ἀλεξανδρουπόλεως Ἀνθίμου, ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΥΣΕΒΕΙΑ (ἐκκλησιασμός - ἐξομολόγησις - θεία Κοινωνία). Σελ. 48. Δρχ. 75.
 - ★ Καθηγ. Ἀθαν. Ἰ. Δελικωστόπουλου, Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ (ἀνάλυση τοῦ «Πάτερ ἡμῶν»). Σελ. 48. Δρχ. 75.
 - ★ Τοῦ ἰδίου, Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ (Ἀνάλυση τοῦ «Πιστεύω»). Σελ. 32. Δρχ. 75.

Καὶ μίαν ἀκόμα ἐνδιαφέρουσα καὶ ἐπικαιρὴ ἔκδοσις:

- ★ π. Γ. Δ. Μεταλληνού, ΟΥΝΙΑ, πρόσωπο καὶ προσωπεῖο. Σελ. 88. Δρχ. 350.

Η ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΡΩΣΙΑΣ Κ. ΑΛΕΞΙΟΥ Β΄ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (17-26 Ίουνίου 1992) *

Στήν ΄Ι. Μονή Πεντέλης

Τήν 21η Ίουνίου ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἀλέξιος μετέβη με τή συνοδεία του στήν ΄Ι. Μ. Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Πεντέλης, στό καθολικό τῆς ὁποίας τελέσθηκε Δοξολογία καί ἀντάλλαξε θερμές προσφωνήσεις με

τῶν δεσμιῶν μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν Ἑλλάδος καί Ρωσίας.

Στή συνέχεια ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρέθεσε ἐπίσημο γεῦμα στήν Τράπεζα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, στό ὁποῖο παρακάθησαν πολλοί Ἱεράρ-

Ἀπό τήν προσέλευση τοῦ Μακ. Πατριάρχη Μόσχας κ. Ἀλεξίου στό Διορθόδοξο Κέντρο τῆς ΄Ι. Μονῆς Πεντέλης. Διακρίνονται ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ, οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Λευκάδος κ. Νικηφόρος καί Ἐλευθερουπόλεως κ. Εὐδόκιμος καί ὁ Γεν. Γραμματέας Ὁρθοσκευμάτων κ. Γ. Παπακωνσταντίνου.

τόν Σεβ. Καθηγούμενό τῆς Μητροπόλεως Δωδώνης κ. Χρυσόστομο, τοῦ ὁποίου ἐξῆρε τή συμβολή στή σύσφιξη

χες, ὁ Θεοφ. Κυρήνης, ἐκπρόσωπος τοῦ Πατρ. Ἀλεξάνδρειας, ὁ Ἀρχηγός ΓΕΕΘΑ, ἐκπρόσωποι τῶν Ὑπουργείων Ἐξωτερικῶν καί Ἐθν. Παιδείας καί Ὁρθοσκευμάτων, ξένοι Πρόσβεις, ὁ Κοσμητῶρ, οἱ Πρόεδροι

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 618 τοῦ ὑπ' ἀρ. 16 τεύχους.

τῶν Τμημάτων καὶ Καθηγητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ.ἄ. ἐπίσημοι.

Προσφωνώντας τὸν Προκαθήμενο τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ εἶπε:

Μακαριώτατε καὶ Ἀγιώτατε Πατριάρχα Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας Κύριε Ἀλέξιε,

Ἡ γνώριμη σὲ Σᾶς Μονὴ τῆς Πεντέλης Σᾶς ὑποδέχεται μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ καὶ συγκίνηση σήμερον ὡς Πατριάρχη τῆς Μεγάλης Ρωσίας.

Εἶναι εὐλογία Θεοῦ, ὅτι σὴν ἀνασυγκροτούμενη Ἐκκλησία Σας, μετὰ τὸ πέρασμα τῆς κομμουνιστικῆς δυσκόλου περιόδου, βρίσκεται σὶὸ πηδάλιο αὐτῆς, ἄνδρας ὡς Σεῖς, ἱκανός, ταπεινός, σώφρων καὶ γουναρχής, διὰ τὴν ὁδηγήσει αὐτὴν εἰς λιμένας ὑπέρμενους, εἰς λιμένας σωτηρίας.

Ἡ σύνεσις καὶ ἡ σιθαρῶτης ποὺ Σᾶς διακρίνουν εἶναι ἐγγύθις διὰ τὰ ξεπεράσετε τὰ τεράστια προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζει ὁ Λαὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας καὶ τὰ ἐπανεῦρει τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν προτέραν δόξαν τῆς.

Σ' αὐτὴν Σας τὴν προσπάθεια δὲν εἶθε μόνος, Μακαριώτατε, ἔχετε τὶς προσευχῆς ὄλων μας μαζί μὲ τὴν ἀγάπην μας, τὸν σεβασμὸ μας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη μας διὰ τὴν παρέμβασή Σας, εἰς τὸν Πρόεδρον Γιέλτσιν διὰ τὰ ἐθνικά μας θέματα καὶ ἰδιαίτερα τῆς Μακεδονίας μας, τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας μας.

Πολλὰ τὰ ἔτη Σας Μακαριώτατε.

Ὁ Πατριάρχης Ἀλέξιος ἀντιφώνησε μὲ ἕνα ἰδιαίτερα θαρσύνησαντο λόγο τονίζοντας ἰδιαίτερα τὴν ὀφειλὴ τῆς Ρωσικῆς Ὀρθοδοξίας σὴν Ἑλληνικὴ Ἀνατολή. Ὁ λόγος του, κατὰ μετάφραση τοῦ Σεβ. Νικηπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Μελετίου, ἔχει ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε, ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, σεβαστὲ ἀδελφὲ κ. Σεραφεῖμ.

Ἦταν ἀνέκαθεν γιὰ μένα μεγάλη τιμὴ καὶ ἰδιαίτερη χαρὰ νὰ θρίσκομαι σὲ πνευματικὴ ἐπικοινωνία μαζί Σας σὴν ἱερὴ γιὰ μᾶς γῆ τῆς Ὀρθόδοξης Ἑλλάδας. Ὅχι ἀπλῶς τὸ αἰσθανόμαστε, ὅτι ἐδῶ θρισκόμαστε ἀνάμεσα σὲ ἀδελφούς μας, σὴν πίστη, ἀλλὰ καὶ τὸ συνειδητοποιοῦμε, ὅτι ἐδῶ σὴν Ἑλλάδα, ἐκκλησιαστικά, πνευματικά καὶ πολιτιστικά, εἴμαστε σὸν τὸ σπῆτι μας, μιὰ οἰκογένεια, γιὰτὶ ἀπὸ τότε ποὺ ἡ Ρωσία βαπτίσθηκε, ἡ Ἐκκλησία μας καὶ ἡ θεολογική μας σκέψη διὰ μέσον τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τῶν

βυζαντινῶν, ἀνατράφηκε καὶ ἀνδρώθηκε μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανικοῦ ἑλληνισμοῦ, δηλαδὴ τοῦ ἑλληνισμοῦ ποὺ χάρις σὶὸ ὑπερῶο τῆς πατρικῆς σκέψης ἀγιάσθηκε καὶ μπῆκε σὶὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ἑλληνοχριστιανικὸ πνεῦμα εἶναι τώρα ἡ κοινὴ μας κληρονομία, εἶναι μιὰ διαθήκη γιὰ μᾶς. Καὶ γίνεται δεκτὸ ἀπὸ ὄλο τὸ πλήρωμα τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας σὸν ἕνα ὀλοκληρωμένο σύστημα θεολογικῆς σκέψης, σὸν μιὰ τέλεια θεολογικὴ ὁμολογία τῆς Ὀρθοδοξίας πρὸς τὸν σύγχρονο σοσιαλιστικὸ χριστιανισμὸ τῆς Δύσης.

Καὶ ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴ λύση τῶν χριστιανικῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκουμενικῶν προβλημάτων εἶναι ἡ δημιουργικὴ ἀναγέννηση τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου μὲ βάση τὸ πνεῦμα τῆς ζωντανῆς παράδοσης τῆς καθολικῆς Ὀρθοδοξίας.

Καὶ γὰρ, ἡ Ὀρθοδοξία προκαλεῖται, γὰρ δώσει μαρτυρία ὅτι τὰ προβλήματα ποὺ ὑψώνονται μπροστὰ σὸν χριστιανικὸ κόσμον, μποροῦν γὰ λυθῶν μόνον μέσα σὴν Ἐκκλησία, μόνον ἂν δεχθεῖ κανεὶς ὀλόκληρη τὴν καθολικὴ ἀποστολικὴ παράδοση, ἄθικτη καὶ ἀνέπαφη, ἀλλὰ καὶ πάντοτε ἀνανεούμενη καὶ πάντοτε νεάζουσα.

Στὸ ἔργο αὐτὸ τῆς ὀρθόδοξης μαρτυρίας καὶ ἀναγέννησης τῆς ἐπίδοσης τοῦ Ὀρθόδοξου Ἑλληνισμοῦ, ὑπῆρξε ἀνέκαθεν μεγάλος ὁ ρόλος καὶ ἡ εὐθύνη τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ μπορεῖ, ἀλλὰ καὶ ὀφείλει γὰ ἀναλάβει τὴν ἱερὰ διακονία τῆς ἀναγέννησης τῶν Ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἑυρώπης, ποὺ μόλις βγῆκαν ἀπὸ τὸ τοῦνελ τοῦ ἀθεϊστικοῦ ὀλοκληρωτικοῦ συστήματος σὲ κατάσταση ψυχικοῦ σόκ, ἐσωτερικῆς κρίσης καὶ ἐσωτερικῶν συγκρούσεων.

Ἡ ἀδελφὴ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μπορεῖ γὰ γίνει γιὰ μᾶς —ὅπως ἔλεγε ἡ γνωστὴ φράση τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου— προκαθημένη τῆς ἀγάπης καὶ ἰδιαίτερα σὶὸ ἔργο τῆς χριστιανικῆς καὶ θεολογικῆς μόρφωσης γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς Ὀρθόδοξίας, ἀπὸ τὶς ἐναντίον μας ἐπιθέσεις τῆς δυτικῆς, καθολικῆς καὶ προτεσταντικῆς προπαγάνδας, καὶ ἐναντίον τοῦ προσηλυτισμοῦ ποὺ διεξάγεται εἰς βάρος ἐκατομμυρίων ὀρθόδοξων πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἐπαναλαμβάνονται οἱ αἰῶνες ιε', ιστ', ιζ' τῆς ἱστορίας μας, ποὺ ἦταν οἱ αἰῶνες μιᾶς μειωτικῆς ἐπίθεσης τῆς καθολικῆς δύσης, ἐναντίον τῆς Ὀρθόδοξης Ἀνατολῆς, αἰῶνες σὸνίας, προσηλυτισμοῦ, ἐπεκτατισμοῦ, μὲ ὄλες τὶς μορφὲς καὶ σὲ ὄλα τὰ εἶδη.

Ἀπὸ τὸ ἐπίσημο γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακ. Πατριάρχῃ Μόσχας κ. Ἀλεξίου ποὺ παρέθεσε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὴν Ἱ. Μονὴ Πεντέλης. Διακρίνονται ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικοπόλεως κ. Μελέτιος, ὁ πρ. Ὑπουργὸς κ. Ἀθ. Σαρχᾶς, Ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς, ὁ πρ. Ὑπουργὸς κ. Ἀν. Πεπονῆς, ἐκπρόσωπος τοῦ ΠΑΣΟΚ, ὁ Ἀρχηγὸς ΓΕΕΘΑ κ. Βερυβάκης κ.ἄ.

Ἀπὸ αὐτὰ ὑπέφεραν τότε ὅλες οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες. Καὶ σεῖς ἡ Ἑλληνικὴ Ἀνατολή, καὶ μεῖς οἱ Ὁρθόδοξες Σλαβικὲς χῶρες. Καὶ πολεμούσαμε γιὰ νὰ ἀντικρούσουμε τὴν εἰσοβολή τους αὐτή. Πολεμούσαμε μαζί. Οἱ λαοί, Ρῶσοι, Οὐκρανοί, Λευκορώσοι, πρότασαν τὴν ἰσχύ τους. Καὶ σεῖς τοὺς θεολογικοὺς θησαυροὺς τοῦ πατερικοῦ ἑλληνοχριστιανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας Σας. Καὶ πὸν σὶν κοινὸ μας ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀγία μας Ὁρθοδοξία ἀντέξαμε καὶ νιώσαμε καὶ ἐφνύλαξαμε τὴν Ὁρθόδοξη πίστη τῶν λαῶν μας.

Ναί, σ' αὐτὴν τὴν ἐμπειρία ποὺ μᾶς προσφέρει ἡ ἱστορία τῆς κοινῆς ὀρθόδοξης μαρτυρίας καὶ συμπαράστασης σὲς δυσκολίες καὶ δοκιμασίες μας αὐτὲς Σᾶς προσκαλῶ τώρα, ἀπενδυνόμενος σὲ ὅλους ἐσᾶς τοὺς ὀρθόδοξους ἀδελφούς μας, ποὺ ζεῖτε σ' αὐτὴν τὴν ἱερὴ γῆ τῆς Ὁρθόδοξης Ἑλλάδας, τῆς

πατρίδας καὶ φρουροῦ τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος.

Θὰ Σᾶς ὑπενθυμίσω ἐδῶ μόνο λίγα σημεῖα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀδελφικὴ συμμετοχὴ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὴν ἱστορία τῆς χριστιανικῆς καὶ θεολογικῆς μας μόρφωσης καὶ υπεράσπισης τῆς ἀγίας Ὁρθοδοξίας ἐναντίον τῆς ἐπιτιθέμενης Δύσης.

Τὸν ἰσὶ αἰῶνα οἱ Ὁρθόδοξοι τῆς Οὐκρανίας καὶ τῆς Λευκορωσίας, ὁργανώθηκαν γιὰ χάρη τῆς υπεράσπισης τῆς πίστεως τους ἀπὸ τοὺς εἰς ἄλλοις τοὺς διωγμοὺς ἐκ μέρους τῆς καθολικῆς Πολωνίας σὲ διάφορες ἀδελφότητες. Οἱ πιὸ πολλὲς ὀρθόδοξες ἀδελφότητες ἔχουν δημιουργηθεῖ σὲ Δρόφ τῆς Οὐκρανίας, καὶ σὲ Βίλνο τῆς Λιθουανίας. Οἱ ἀδελφότητες αὐτὲς ἴδρυναν σχολές, τυπογραφεῖα, ἐκδοτικοὺς οἴκους. Καὶ ὅλων σκοπὸς ἦταν νὰ ὑπηρετήσουν τὴν

ὀρθόδοξη πίστη, νὰ τὴν κηρύξουν καὶ νὰ τὴν ὑπερασπισθοῦν. Σὰν ἀντίβαρο λοιπόν, στὴν λατινικὴ καὶ πολωνικὴ γλώσσες, ποὺ χρῆσιμεύαν σὰν ὄργανα γιὰ τὴ διάδοση τοῦ Καθολικισμοῦ καὶ τῆς οὐνίας, οἱ ὀρθόδοξοι ἀδελφοί προσπαθοῦσαν νὰ προσφέρουν στὰ σχολεῖα τους γιὰ μύρφωση τὸ ἑλληνικὸ ὀρθόδοξο πνεῦμα.

Μέσα ὑπεράσπισης καὶ στερέωσης τῆς Ὁρθοδοξίας ἦσαν τότε ἡ ἑλληνικὴ καὶ σλαβωνικὴ ἐκκλησιαστικὴ γλώσσα. Καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ τοῦ ἑλληνοπατερικοῦ πνεύματος ἔρχονταν στὰ σχολεῖα μας ἀπὸ τὴν ἀδελφὴ Ἑλληνικὴ Ἀνατολή, ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀρκεῖ νὰ θυμηθοῦμε τὸν Ἀρσένιο, Ἀρχιεπίσκοπο Ἐλασσῶνος ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὴ Θεσσαλία, κοντὰ στὰ Τρίκαλα καὶ ὑπῆρξε καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας στὴν περιώνυμη Σχολὴ τῆς Ὁρθόδοξης Ἀδελφότητος τοῦ Ἀθῶφ καὶ συγγραφεὴς ἑλληνοσλαβικῆς γραμματικῆς μὲ τίτλο, «Ἀδελφότης, Γραμματικὴ τῆς εὐγλώτου ἑλληνοσλαβικῆς γλώσσας». Ἐτυπώθη τὸ 1588 στὸ Ἀθῶφ καὶ στὸ Βίλνο.

Μεταγενέστερα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀρσένιος ὑπῆρξε ἀκόλουθος, συνοδὸς καὶ σύμβουλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β' τοῦ Τρανουῦ κατὰ τὴ μετάβαση στὴ Μόσχα καὶ ἴδρυση τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Καὶ ἄρρεσε τόσο πολὺ τότε στὸν Ἀρσένιο ἡ Ρωσία, ὥστε ἔμεινε ἐκεῖ γιὰ πάντα, μετὰ τὴν ἀναχώρηση τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Β'.

Ἄλλο παράδειγμα τέτοιας φωτιστικῆς δραστηριότητος γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς Ὁρθοδοξίας, ἦταν ὁ τραγικῆς τύχης μεγάλος ἀσκητὴς καὶ ὁμολογητὴς τοῦ Ὁρθόδοξου Ἑλληνικοῦ Πατερικοῦ Πνεύματος, γέννημα τῆς πόλης τῆς Ἡπείρου Ἄρτας, ὁ Μιχαὴλ Τριβόλης, ποὺ διέλαμψε στὴ χώρα μας μὲ τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴ καὶ θεολογικὴ του μύρφωση καὶ ἔγινε γνωστὸς στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας μὲ τὸ ὄνομα Μάξιμος ὁ Γραικός. Ἀπὸ τὴ στιγμή τοῦ θανάτου του τὸ 1566 κατέστη ἀμέσως τοπικὸς ἅγιος τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Σεργίου, ὅπου καὶ ἐτάφη. Τώρα ὅμως ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ἀνεκέρυξε πανηγυρικὰ πρὸς μεγάλο ἀθλητὴ, θεόσοφο φωτιστὴ, διδάσκαλο καὶ ὁμολογητὴ τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Ἐκκλησία μας.

Μιλώντας γιὰ τὴ μεγάλη φωτιστικὴ δραστηριότητα πολλῶν ἐνδόξων θεολόγων καὶ διδασκάλων, τέκνων τῆς Ὁρθόδοξης Ἑλλάδος, στὴ χώρα μας, σὰς ὑπερνήμια τὰ παραδείγματα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἐλασσῶνος Ἀρσενίου, καὶ τοῦ ὁσίου Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ. Θὰ ἦταν ὅμως παράλειψη ἂν ξεχνούσαμε τὸ ἐνδοξο ὄνομα τῶν ἀδελφῶν Λειχοῦδη ἀπὸ τὴν Κεφα-

ληνία Ἰωαννικίου καὶ Σωφρονίου. Μὲ τὰ ὀνόματά τους ἔχει συνδεθεῖ τὸ σχέδιο ποὺ τότε πρωτοφάνηκε στὴ χώρα μας, νὰ ἰδρῦσομε θεολογικὴ Σχολὴ (Ἀκαδημία) στὴ Μόσχα ὄχι μόνον γιὰ τὴ Ρωσία, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὀλόκληρη τὴν Ὁρθόδοξη Ἀνατολή. Καὶ πράγματι ἡ ἀνώτατη αὐτὴ Σχολὴ, Ἀκαδημία, ἄνοιξε τὸ 1687. Καὶ ἔμεινε γνωστὴ στὴν Ἱστορία μὲ τὸ ὄνομα: Σλαβο - Ἑλληνο - Λατινικὴ Ἀκαδημία. Ἦταν ἡ ἀρχὴ γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ ἀργότερα τὸ Πανεπιστήμιο καὶ ἡ Θεολογικὴ Ἀκαδημία τῆς Μόσχας. Μετὰ δημιουργήθηκαν τὰ Πανεπιστήμια καὶ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ στὴ Μόσχα, στὴν Πετροῦπολη καὶ σὲ ἄλλες πόλεις τῆς Ρωσίας, ποὺ εἶχαν πολὺ μεγάλη σημασία γιὰ τὸν φωτισμὸ καὶ τὴ μύρφωση ὄχι μόνον γιὰ τὴ χώρα μας, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὀλόκληρη τὴν Ὁρθόδοξη Ἀνατολή.

Τώρα μόνον μετὰ τὴ βαθυλώνια αἰχμαλωσία τῆς Ἐκκλησίας στὸ σύστημα τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ καὶ τῆς τυραννίας τῆς ἀθεϊστικῆς ἰδεολογίας ἀρχίζομε νὰ βγαίνομε ἀπὸ τὴν κατάσταση τοῦ ληθάργου, ποὺ μᾶς εἶχαν ἐπιβάλλει καὶ μᾶς ἔφερνε σὲ καταφρόνηση τῶν αἰωνοβίων ἱστορικῶν μας δεσμῶν.

Ἔχομε χρέος νὰ ἐπτεῖνομε ὅλες μας τὶς δυνάμεις γιὰ νὰ κάμομε νὰ ἀποκατασταθεῖ καὶ ἀναγεννηθεῖ ὁ ἐκκλησιαστικὸς φωτισμὸς καὶ ἡ θεολογικὴ μας παιδεία. Οἱ Θεολογικὲς Ἀκαδημίαι Μόσχας καὶ Πετροπόλεως καὶ τὰ Σεμινάρια μας μὲ πολλὰς δυσκολίες κατορθώνουν νὰ ἀντιμετωπίζουν τὰ προβλήματα ποὺ τοὺς θέτει ἡ Ἐκκλησία μας.

Στοὺς κοινωνικοὺς μας κύκλους δημιουργεῖται καὶ τὸ ζήτημα ἂν πρέπει νὰ ἰδρῦσομε ἢ μᾶλλον νὰ ἐπαναστήσομε τὴν Σλαβο - ἑλληνο - λατινικὴ Ἀκαδημία, σὰν τὸ ἔψιστο ἐκκλησιαστικὸ καὶ πνευματικὸ κέντρο γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ὀρθόδοξου πολιτισμοῦ καὶ γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς ἁγίας Ὁρθοδοξίας ἀπὸ τὴ δυτικὴ προπαγάνδα, ποὺ δὲν χάνει εὐκαιρία νὰ μᾶς ὀνειδίζει καὶ μωκτηρίζει ἀπὸ κάθε πλευρὰ καὶ μὲ κάθε τρόπο. Γιατί, ὅπως ξέρετε, οἱ δυτικὲς ἱεραποστολὲς γιὰ προσηλυτισμὸ τοῦ λαοῦ μας προσπιθοῦν νὰ ἐκμειαλλεθοῦν ὅσο πιὸ πολὺ μποροῦν τὶς δυσκολίες μας, τὴν τραγικὴ μας θέση τὴν περίοδο αὐτὴ, ποὺ εἶναι μιὰ μεταβατικὴ περίοδος ἀπὸ τὶς παλαιὰς μορφὲς κοινωνικῆς ζωῆς σὲ νέες.

Καὶ τώρα, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, στὴν πίστη, στὸν κοινὸ πολιτισμὸ, στὴν κοινὴ πνευματικὴ μας κληρονομία, στὴν Ὁρθόδοξη Πατερικὴ μας παράδοση, θέλω νὰ στραφῶ σὲ Σᾶς, τοὺς κληρονόμους καὶ φύλακες τοῦ Ὁρθόδοξου Ἑλληνισμοῦ καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ συνενώσομε τὶς δυνάμεις καὶ τὶς προσπάθειες

ΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΛΟΓΟΥ ΑΠΟΡΡΕΥΣΑΝΤΑ ΑΓΑΘΑ

Τὸ Μυστήριον τῆς Σαρκώσεως καὶ Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, εἶναι ἀπαραίτητον γὰρ γνωρίζωμεν καὶ πιστεύωμεν. Ἡ γνῶσις καί, ἐν πίστει, ἀποδοχὴ αὐτοῦ συνεπάγεται τὴν σωτηρίαν καὶ αἰώνιον ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐνῷ ἡ ἄγνοια ἢ ἡ ἄρνησις ἀποδοχῆς αὐτοῦ (πίστεως αὐτοῦ) συνεπάγεται τὸν ψυχικὸν θάνατον καὶ τὴν αἰώνιον ἀπώλειαν τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν πίστιν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ὅρος σάρκωσις σημαίνει «ἐν σαρκί», ἔνωσις μὲ τὴν σάρκα, ὕπαρξις ἐν σαρκί.

Ἡ σάρκωσις τοῦ Χριστοῦ σημαίνει τὴν ἔνωσιν τῆς θεϊκῆς φύσεως τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἣν ἐδημιούργησε καὶ

ἐνέδυσσε, μὲ αὐτὴν, τὴν θεότητά Του, ὁ Μονογενὴς Θεὸς Λόγος.

Ἡ ἔνωσις αὕτη τῶν δύο τούτων φύσεων, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Υἱοῦ καὶ οὐχί, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Πατρὸς, οὔτε ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ ἔνωσις τῆς θεϊκῆς φύσεως τοῦ Υἱοῦ, μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, δὲν ἐπέφερε σύγχυσιν τῶν δύο τούτων φύσεων. Ἀμφότεραι αἱ δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχουν πλήρως καὶ τελείως διακεκριμέναι, ἐχούσης ἐκάστης αὐτῶν τὰς ἰδίας ἐνεργείας καὶ τὰς ἰδίας θελήσεις: π.χ., ὡς Θεός, ὁ Χριστὸς ἀνίσταται τοὺς νεκρούς. Ὡς ἄνθρωπος, ὁ Χριστὸς πίνει, τρώγει, κοιμάται, βαδίζει, κλαίει, προσεύχεται.

Γυμνὸς Θεὸς μόνον, δὲν ἦτο δυνατὸν γὰρ ἐπανορθώσῃ τὸν πεπτωκότα ἄνθρωπον, διότι, μὲ μόνην τὴν θείαν

μας γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ἀντισταθοῦμε μὰ καὶ νὰ ὑπερασπισθοῦμε καὶ νὰ φυλάξομε τὴν ὀρθόδοξη πίστι τῶν λαῶν μας, ὅπως μπορέσαμε καὶ τὸ ἐκάναμε σὲ ὄχι λιγώτερο δύσκολες περιστάσεις κατὰ τοὺς αἰῶνες ιε', ιστ', ιζ' τοὺς αἰῶνες τῆς μειωτικῆς ἐπίθεσης ἐναντίον μας, ἐναντίον τῆς Ὀρθόδοξης Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὅπως τὸ εἶπα σὴν ἀρχή, ἔχει ὅλα τὰ δεδομένα καὶ τὶς δυνατότητες νὰ γίνῃ ἡ προκαθημένη τῆς ἀγάπης, διονοτίας μὲ ζῆλο ἱστορικῆ μαρτυρία ἀγάπης γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία καὶ γιὰ τοὺς Ὀρθοδόξους ἀδελφούς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Δὲν ἀνέφερα τυχάρῳ ἐδῶ τὸ παράδειγμα τῶν ἐνδόξων ἐκείνων τῆς Ἑλλάδος, Ἀρσενίου Ἐλασσώνος, Μαξίμου Γραικοῦ καὶ Ἀδελφῶν Λειχοῦδη, Ἑλλήνων φωτιστῶν, ἀθλητῶν καὶ ἀγωνιστῶν τῆς ὀρθόδοξης ἑλληνικῆς θεολογικῆς μόρφωσης καὶ παιδείας, σὴν Ἐκκλησία μας καὶ σὸν λαό μας.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Ἑλλάδα θὰ μείνει, ὅπως πάντοτε, πιστὴ σὴν πατερικὴ τῆς κλήση γιὰ εἶναι φύλακας καὶ φρουρὸς τῆς ἁγίας Ὀρθοδοξίας.

Μαζί σας θὰ μπορέσουμε νὰ ἀνταποκριθοῦμε σ' αὐτὸ ποὺ ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν ἀναγέννηση τοῦ ὀρθόδοξου φωτισμοῦ καὶ τῆς ὀρθόδοξης παιδείας σὸν

λαό μας, «ὅτι οἶδε Κύριος ὁδὸν δικαίων καὶ ὁδὸς ἀσεβῶν ἀπολείται» (Ψαλμ. 1,6).

Καὶ τέλος, σὸ βιβλίον τῶν πράξεων τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἀναφέρεται, τὸ ὄραμα τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ποὺ εἶδε ἕνα Μακεδόνα νὰ τὸν παρακαλεῖ: «διαβάς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν» (Κεφ. 16, 10). Ὁ ἀπόστολος κατὰλαβε διὸ ὁ Κύριος τὸν προσκαλοῦσε νὰ τὸν κηρύξει ἐκεῖ. Ἔτσι τὸ Ἐὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ ἔφθασε σὴν Μακεδονία, καὶ σὴν συνέχεια, ἀπὸ ἐκεῖ, σὴν Ἑλλάδα καὶ ἐδῶ σὴν Ἀθήνα.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τώρα μαρτυρῶ ἐγὼ ἐδῶ ὅτι ὁ Κύριος σὰς προσκαλεῖ, σὰς, τὴν Ὀρθόδοξη Ἑλλάδα, καὶ μᾶς, τὴν Ὀρθόδοξη Ρωσία, νὰ σπεύσομε εἰς βοήθειαν τῆς ἁγίας Ὀρθοδοξίας μας σὴν Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, καὶ ταυτόχρονα νὰ ὑπερασπισθοῦμε καὶ νὰ φρουρήσομε τὴν πίστι τῶν εὐσεβῶν πατέρων μας ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ ἁγίου Βλαδιμήρου καὶ τὸ βᾶπτισμα τῆς ἁγίας Ρωσίας μέχρι σήμερον.

Σὰς εὐχαριστῶ μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά, Μακαριώτατε, γιὰ τὴν ἀδελφικὴ Σας ἀγάπη καὶ γιὰ τὴν φιλοξενία Σας. Πολλὰ τὰ ἔτη Σας».

(Συνεχίζεται)

I. M. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ
Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Τύπου
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Του φύσιν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑποστῆ τὸν ἀπολυτρωτικὸν θάνατον, νὰ δώσει σημεῖα ὑπακοῆς καὶ ταπεινώσεως.

Ψιλὸς μόνον ἄνθρωπος, πολὺ περισσότερον δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπανορθώσῃ τὸν πεπτωκότα ἄνθρωπον, διότι ἦτο ἀδύνατον νὰ κάμῃ ἐπανόρθωσιν, ἱκανοποιούσαν τὸν περιφρονηθέντα Θεόν. Τὸ μέγεθος μιᾶς περιφρονήσεως μετράται πάντοτε μὲ τὸ μέγεθος τοῦ περιφρονηθέντος προσώπου. Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν γενομένη περιφρόνησις τοῦ πρωτοπλάστου ἀρχαίου Ἀδάμ, ὑπῆρξεν ἀπείρως βαρεῖα. Ὅθεν οὐδὲν δημιουργήμα καὶ ἂν ἀκόμη ἦτο ὁ τελειότερος τῶν Ἀγγέλων, ἠδύνατο νὰ ἐπανορθώσῃ πλήρως τὴν πρὸς τὸν Θεὸν γενομένην περιφρόνησιν. Λοιπὸν, μόνον Θεὸς ἐνηθρωπισμένος, Θεᾶνθρωπος ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ προσφορὰν τελείας τοῦ περιφρονηθέντος Θεοῦ ἱκανοποιήσεως, καὶ τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου ἐπανορθώσεως.

Ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, λοιπὸν, εἶναι ταυτόσημος πρὸς τὴν σάρκωσιν καὶ ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ (Ἄνσελμος). Ἄλλ' ἡ σάρκωσις καὶ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ Λόγου εἶναι μυστήριον, καθ' ὅσον δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ κατανοήσωμεν, μὲ τοὺς κανόνας τῆς ἀνθρωπίνης λογικῆς, δηλαδὴ:

α) Οὔτε, πῶς εἰς Θεὸς ἦτο δυνατόν νὰ μιᾶς ἀγαπήσῃ τόσον, ὥστε νὰ γίνῃ ἄνθρωπος, διὰ νὰ μιᾶς σώσῃ.

β) Οὔτε, πῶς ἡ θεία φύσις ἠνώθη, πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. «Ὁ πόσον ἡ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ λύτρωσις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἶναι ἀπείρου ἀξίας, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος φαίνεται νὰ ἀξίξῃ, ὅσον καὶ ὁ Θεὸς (Ἄγ. Ἰλάριος)!». Τί ἐννοοῦμεν, λέγοντες «ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγένετο ἄνθρωπος;». Σημαίνει, ὅτι, ἐπάνω εἰς τὴν Θεότητα Αὐτοῦ, προσέλαβε σῶμα καὶ ψυχὴν ὅμοια πρὸς τὰ ἡμέτερα, ἐν τῇ γαστρὶ τῆς μακαρίας Παρθένου Μαρίας. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, πρὶν ἢ σαρκωθῆ καὶ ἐνανθρωπήσῃ, προῦπήρχεν αἰδίως, ὡς Μονογενῆς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ: «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦτο Θεός» (Ἰω. 1,1). Πρὶν ἢ ἔλθῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ Θεὸς Λόγος, δὲν εἶχεν οὔτε σῶμα, οὔτε ψυχὴν. Κατὰ τὰς «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο» (Ἰω. 1, 14-18).

Ἐγένετο δὲ ἄνθρωπος ὁ Θεὸς Λόγος, περὶ τὸ 5199 ἔτος, μετὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὴν ἱερωτάτην στιγμήν, καθ' ἣν ἡ Παναγία Παρθένος ἀπεφάνθη τὴν βαρυσήμαντον συγκατάθεσίν τῆς, εἰς τὸ μήνυμα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ (Λουκ. 1, 26-38).

Ἡ, κεχαριτωμένη καὶ προτιμηθεῖσα πασῶν τῶν παρθένων τῆς ἀνθρωπότητος, Μαρίαμ κατήγετο ἐκ τῆς

οἰκογενείας τῶν Πατριαρχῶν, τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Βασιλέων, ἐκ τοῦ Ἀβραάμ καὶ τοῦ Δαβίδ, ἐκ τοῦ ἀγνοτέρου, δηλονότι, γένους, τοῦ ἐπιφανεστεροῦ καὶ τοῦ ἀρχαιότερου, ἐν τῷ κόσμῳ. Οἱ γονεῖς αὐτῆς, ἐκ τῆς βασιλικῆς φυλῆς τοῦ Δαβίδ, ἦσαν, ὁ Ἰωακείμ, καὶ, ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ, ἡ μήτηρ αὐτῆς Ἄννα, κατοικοῦντες, ἐν Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας. Ἐγεννήθη τῇ 8ῃ Σεπτεμβρίου, τοῦ 15 πρὸ Χριστοῦ, ὅταν οἱ Γονεῖς αὐτῆς ἦσαν προκεχωρημένης ἡλικίας καὶ ὠνομάσθη Μαρίαμ, ἀποδειχθεῖσα κεκοσμημένη μὲ ὅλα τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μόλις ἀπογαλακτισθεῖσα, μὲ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ τρίτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῆς, ὠδηγήθη, ὑπὸ τῶν Γονέων Αὐτῆς, εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, εἰς Ἱερουσαλήμ, ὅπου παρεδόθη, ὡς δῶρον πρὸς τὸν Θεόν, τὸν Κύριον τοῦ Ναοῦ, καὶ ὅπου διήλθεν ὅλην τὴν παιδικὴν αὐτῆς ἡλικίαν, ὡς ἀφιερωμένη, εἰς διαμονήν, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυρίου καὶ σπουδὴν τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὰ 14 ἔτη τῆς ἡλικίας αὐτῆς, ἡ Παρθένος Μαρία ἐμνηστεύθη πρὸς τὸν, ἐκ φυλῆς Ἰούδα καὶ ἐκ τοῦ γένους τοῦ Δαβίδ, Ἰωσήφ, ἵνα ἔχῃ νόμιμον προστάτην καὶ φύλακα καὶ μάρτυρα τῆς ἀφθόρου παρθενικῆς καθαρότητος Αὐτῆς.

Ἐν Ναζαρέτ, ἡ, μεμνηστευμένη μὲ τὸν Ἰωσήφ, Παρθένος Μαρία, ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν καὶ τὸν Εὐαγγελιστὸν τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, κομιστὴν τοῦ μηνύματος τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, τὴν 25ῃν Μαρτίου τοῦ ἔτους 1, πρὸ Χριστοῦ, καθ' ἣν ὥραν ἦτο παραδεδομένη εἰς μεταρσίωσιν προσευχῆς. Ἄμα τῇ ἐλευθέρῳ συγκαταθέσει Αὐτῆς, νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν Θεῖαν Βουλὴν, γιγνομένη Μήτηρ τοῦ, Αὐτρωτοῦ καὶ Σωτήρος τῶν ἀνθρώπων, Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἔλαβε χώραν τὸ φρικτὸν Μυστήριον, τῆς Ὑποστατικῆς Ἐνώσεως, τῆς Σαρκώσεως δηλονότι καὶ Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Ἐμμανουήλ. Καί, ἀπ' ἐκεῖνης τῆς ἡμέρας καὶ ὥρας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἀρχεται τρέχουσα ἡ Χριστιανικὴ Χρονολογία, συμπληρωθείσης τῆς, πρὸ Χριστοῦ, περιόδου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ὁ ἄυλος, ὁ ἀσώματος καὶ ἄσαρκος Θεὸς Λόγος προσέλαβε σῶμα ἀνθρώπινον, ἐπὶ τῆς καθαρῶς πνευματικῆς ὑποστάσεως, ἥτοι τῆς Θεότητος Αὐτοῦ. Προσέλαβε σῶμα ἀνθρώπινον, ὅμοιον πρὸς τὸ ἡμέτερον, πραγματικόν, καταστυχθὲν ἀπὸ τὴν μαστίγωσιν. Προσέλαβεν αἷμα, ὡς τὸ ἡμέτερον, ἐκχυθέν, κατὰ τὸ Σωτήριον Πάθος, ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Γολγοθᾶ! Προσέλαβε χεῖρας καὶ πόδας, ὡς τὰ ἡμέτερα, καθηλωθέντα, ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Προσέλαβε καρδίαν, ὡς ἡ ἡμετέρα, διατρυπηθεῖσα, ὑπὸ τῆς λόγχης τοῦ κεντυρίωνος. Προσέλαβε κεφαλὴν, ὡς ἡ ἡμετέρα, στεφανωθεῖσαν, ὑπὸ τοῦ

ἀκαθίγιου στεφάνου! Μὲ τὸ ἀνθρώπινον σῶμά Του, ὑπέκυψεν εἰς ἀπάσας τὰς ἀσθενείας καὶ τὰς ἀνάγκας μας. Ἐτρωγε καὶ ἔπινε ὁ Ἰησοῦς, ἐκοιμᾶτο καὶ ἠσθάνετο κόπωσην καὶ ὑπέμενε θλίψιν. Καί, τὸ ἀνθρώπινον τοῦτο σῶμά Του, ὁ ἐνανθρωπήσας Θεὸς Λόγος προσέλαβεν, ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ δὲν ἐκόμισεν αὐτὸ, ἐξ οὐρανοῦ «γενόμενος (ἄνθρωπος) ἐκ γυναικὸς» (Γαλ. 4,4), τῆς Παρθένου Μαρίας, περὶ ἧς προεφήτευσαν, ὁ μὲν Προφήτης Ἡσαίας «Ἴδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήφεται καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέσουςι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ» (Ἡσ. 7,14), ὁ δὲ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ «καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. Οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ» (Λουκ. 1, 31-32), «περὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαβὶδ, κατὰ σάρκα» (Ρωμ. 1,3).

Ὁ σαρκωθεὶς καὶ ἐνανθρωπήσας Θεὸς Λόγος προσέλαβε ψυχὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν ἡμετέραν, μὲ ὅλας τὰς ἀρετὰς καὶ τελειότητα, τὰς ὁποίας δύνανται νὰ ἔχουν αἱ ψυχὰι τῶν ἀνθρώπων: τὴν σοφίαν, τὴν δύναμιν, τὴν ἀγαθότητα κ.λπ., μὲ ὅλας ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἐκ τῆς ἐνώσεώς του, μὲ τὴν θείαν φύσιν, ἀφοῦ ὁ Ἰησοῦς ἦτο Θεός. Κατὰ συνέπειαν, ἔχων συνείδησιν τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος καὶ τῶν κυριωτέρων σκέψεων, καθὼς καὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὀραματισμῶν, ἀλλ' ἀνώτερος ἀνθρωπίνων ροπῶν, αἵτινες ἀντιβαίνουν εἰς τὸ θεϊκὸν μεγαλεῖον,

Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού,
Ἀναπλ. Καθηγητοῦ

Ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ (ὕπερ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας)

Ἐνα βιβλίον ποὺ βοηθεῖ τὸν ἀναγνώστη νὰ συνειδητοποιήσει τὴ διακονικὴ, μαρτυρικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα στὴν ἐποχὴ μας, ποὺ ἡ πνευματικὴ σύγχυση αὐξάνει ἐπικίνδυνα καὶ ἡ Ἀλήθεια γίνεται ὄλο καὶ πὺθ ἑσθιακτικὴ.

Γράφεται: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1,
115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμώνος, τηλ. 322.8637.

ὡς ἡ πίστις, ἡ ἐλπίς, ἡ ἐπαγρύπνησις μεγάλης προσοχῆς, καὶ τῶν συνεπειῶν τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐκείνων ποὺ εἶναι πόνοι, διὰ τὴν ψυχὴν, χωρὶς νὰ τὴν φθείρουν, καθὼς ἡ λύπη καὶ ἡ ἀνία.

Μετὰ τὸ Σταυρικὸν Πάθος, τὴν Ἀνάστασιν καὶ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ, ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου Παρθένος Μαρία περιεστοιχίζετο ἀπὸ τοὺς Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰς Μαθητρίδας τοῦ Κυρίου, ἁγίας Μυροφόρους γυναῖκας, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ εὗρίσκετο, ἐν τῷ ὑπερώφ τῆς Σιών, κατὰ τὴν Ἀγίαν Πεντηκοστήν, ὅτε καὶ ἐπεφοίτησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον (Πράξ. 1, 14-2, 12) καὶ ἀφοῦ ἐγηροκομήθη, ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου Παρθένος Μαρία ἐκοιμήθη, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ἐν τῇ ἄνω Σιών τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ, τὴν 15ην Αὐγούστου καὶ ἐνεταφιάσθη, ἐν Γεθσημανῇ (47 - 48 μετὰ Χριστόν), πρὸ τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου τῶν Ἱεροσολύμων, ὅτε καὶ μετέστη, μετὰ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, εἰς τὸν Οὐρανόν, ὅπου καὶ ἐνεθρονίσθη, ἐκ δεξιῶν τοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ Αὐτῆς, Θεάνθρωπου Χριστοῦ, ὡς Παντάνασσα (Ψ. 44, 7-12).

Τὸ ἀειπάρθεον τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου Θεοτόκου Παρθένου Μαρίας, προαναγγέλλεται, εἰς τὸ Πρωτοεὐαγγέλιον τῆς Ἐδέμ, προφητεύεται εἰς τοὺς Ψαλμοὺς καὶ τὰς Προφητείας, διακηρύσσεται, ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους καὶ Εὐαγγελιστὰς Ματθαῖον καὶ Λουκᾶν καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Τὸ ἐπιβεβαιώνουν οἱ Ἀποστολικοὶ Πατέρες Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας, Μελίτων Σάρδεων καὶ οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς καὶ ὁ Ὠριγένης, καθὼς καὶ ὁ Πιέριος. Τὸ πιστεύει καὶ τὸ διδάσκει ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία, μὲ κύρος Δόγματος Οἰκουμενικῆς Συνόδου (Πρώτης, Τρίτης, Τετάρτης, Πέμπτης, Ἑκτῆς καὶ Ἑβδόμης), ἧτις δέχεται, τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ Παρθένον Μαρίαν, Θεοτόκον καὶ Ἀειπάρθεον καὶ, τὸν Θεάνθρωπον υἱὸν αὐτῆς Ἰησοῦν, Μονογενῆ. Τὸ ἰ. Εὐαγγέλιον ὀνομάζει τὸν, υἱὸν τῆς Παρθένου Μαρίας, Ἰησοῦν «πρωτότοκον», μὲ τὴν σημασίαν, ὅτι, πρὶν μυστηριωδῶς, θαυματουργικῶς συλλάβῃ καὶ κυοφορήσῃ καὶ σαρκώσῃ τὸν καταβάνα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, ἐξ αὐτῆς καὶ Πνεύματος Ἁγίου, Μονογενῆ Θεὸν Λόγον, δὲν ἐκυοφόρησεν ἕτερον τέκνον. Ἐν τῇ γλώσσῃ, ἄλλωστε, τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἐνίσταται, τὸ «πρωτότοκος», σημαίνει τὸν μονογενῆ. Οἱ λεγόμενοι «ἀδελφοὶ τοῦ Ἰησοῦ» εἶναι τέκνα ἐκ τοῦ πρώτου γάμου τοῦ Ἰωσήφ, τέσσαρα

ἄρρενα καὶ δύο (;) θήλεα. Ὁ Ἀβραάμ καὶ ὁ Λώτ ὀνομάζονται καὶ ἀδελφοί, μολοντοὶ ἦσαν θεῖος καὶ ἀνεψιός. Ἐν τῇ ἀφηγήσει τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (Λουκ. 1, 26-38) ὑπάρχει τὸ ἐρμηνευτικὸν πρόβλημα, ἐὰν ἡ «δύναμις τοῦ Ὑψίστου» εἶναι ὁ κατερχόμενος, ἵνα σαρκωθῇ καὶ ἐνανθρωπήσῃ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἢ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Πάντως: Ἡ «δύναμις τοῦ Ὑψίστου» κατήλθεν εἰς τὴν Παρθένον Μαρίαν, καὶ ἐσχημάτισεν, ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς, ἐκ τῶν καθαρωτῶν αἱμάτων τῆς μακαριωτάτης Παρθένου Μητρός, τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμήν, ὁ Τριαδικὸς Θεὸς ἐδημιούργησε, διὰ τὸ σῶμα τοῦ Θεανθρώπου Ἐμμανουὴλ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν τοῦ ἐμβρύου Ἰησοῦς, τὴν ὁποίαν ἤνωσε πρὸς τὸ Σῶμα τοῦ κυοφορουμένου Θεανθρώπου. Οὕτω δὲ ἐπραγματοποιήθη, κατὰ τὴν ἱερωτάτην αὐτὴν στιγμήν, ἡ μυστηριώδης, ὑπερφυῆς Ὑποστατικὴ Ἐνωσις, ἥτοι ἡ ἔνωσις τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὸ ὕπερ προσέλαβε καὶ ἐφόρεσεν, ἐν τῇ θεοσκιᾷ γαστρὶ τῆς Παρθένου Μαρίας, ἀνθρώπινον σῶμα Αὐτοῦ, ἐμφυχωμένον μὲ ψυχὴν νοερὰν καὶ λογικὴν. Ἡ Σάρκωσις καὶ Ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπῆρξεν ἔργον συμπράξεως κοινῆς τῶν τριῶν προσώπων τῆς Παντοκρατορικῆς Ἀγ. Τριάδος, καθὼς συνέβη καὶ μὲ ὅλα τὰ ἔργα (δημιουργήματα) τοῦ Θεοῦ.

Ἐπὶ τῆς συμπράξεως τῶν τριῶν προσώπων τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, ἐν τῇ Σαρκώσει καὶ Ἐνανθρωπήσει τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὁ Ἅγ. Αὐγουστίνος (354 - 430) διατυπώνει τὸν ἐξῆς συλλογισμόν: Ἐν τῇ λύρᾳ, ἡ χορδὴ κάμνει νὰ ἀκούεται ὁ ἦχος εὐχάριστος, ἐπειδὴ τρεῖς παράγοντες συμπράττουν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἦχου: ἡ χεῖρ, ἡ χορδὴ καὶ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ καλλιτέχνου. Ἀληθῶς τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς Ἀγ. Τριάδος, ὁ ἀόρατος Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς «σάρξ ἐγένετο» καὶ κατέστη ὄρατός. Καὶ εἰς τοῦτο συνέπραξαν καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἀγ. Τριάδος. Ὅμως, ἡ Σάρκωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἐτελειουργήθη, κατ' ἐξοχὴν, ἀπὸ τοῦ Ἅγιου Πνεύματος. Τοῦτο εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἔργον τῆς Θείας Ἀγάπης.

Πρόσφατα ἐκυκλοφόρησε δίχρωμο τὸ

ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

σὲ 12η ἔκδοσιν, μὲ νέα στοιχειοθεσία, μεγαλύτερα καὶ πολὺ εὐανάγνωστα γράμματα καὶ χρυσόδετο.

Ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Διατί ἐγένετο ἄνθρωπος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Ἴνα μᾶς ἐξαγοράσῃ, ἐκ τῆς δουλείας τῆς ἀμαρτίας, ἵνα μᾶς ἐλευθερώσῃ ἐκ τοῦ Ἄδου καὶ μᾶς εἰσαγάγῃ, εἰς τὸν Οὐρανόν.

Οἱ καρποὶ τῆς Σαρκώσεως καὶ Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ:

Ὁ Κ.Η.Ι. Χριστὸς μᾶς ἠλευθέρωσεν ἐκ τῆς δουλείας τοῦ Σατανᾶ.

Ὁ ἄνθρωπος εἶχεν ἐγκαταλείψει τὸν Θεόν, τὸν ἀληθινόν καὶ φυσικὸν Κύριόν του. Καὶ ὁ Θεός, μὲ μίαν δικαίαν τιμωρίαν, ἠλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπον «ἐκ τῆς παγίδος τοῦ διαβόλου» (Β' Τιμ. 2,26). Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς ἀπηλευθέρωσεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν δουλείαν:

α) Καταξιῶν ἡμᾶς τῆς Χάριτος ἡ ὁποία μᾶς ἐπιτρέπει νὰ θριαμβεύσωμεν, κατὰ τοῦ Διαβόλου.

β) Ἐνισχύων ἡμᾶς νὰ γελοιοποιήσωμεν τὸν Διάβολον, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ.

γ) Μᾶς ἠλευθέρωσεν, ἐκ τῆς δουλείας τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν παθῶν. Ὅταν ἡ ἀμαρτία καὶ τὰ πάθη δεσπόσουν κυριαρχικῶς, ἐν τινι ψυχῇ, ὁ ἄνθρωπος ἀποκτᾷ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν τῆς ὑποδουλώσεως. Διότι, καθὼς λέγει ὁ Κ.Η.Ι. Χριστὸς «πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἀμαρτίας» (Ἰω. 8,34).

ἠλευθέρωσε τὴν καρδίαν μᾶς, ἐκ τῆς ἀντιθέου ἀγάπης ἡμῶν αὐτῶν (Ἐγωϊσμός) καὶ τῶν ἄλλων κτισμάτων καὶ ἐχάρισε τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ τὴν χάριν Του, ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, διὰ τοῦ Ἅγ. Πνεύματος, κατὰ τὸν Ἀπ. Παῦλον: «Ὁ γὰρ νόμος τοῦ Πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ ἠλευθέρωσε με, ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου» (Ρωμ. 8,2).

Ὁ Χριστὸς μᾶς διασώζει, ἐκ τοῦ θανάτου (Ἄδου) καὶ μᾶς ἀξιώνει τοῦ Οὐρανοῦ, προσφέρον εἰς τὸν Θεὸν λύτρον ἱκανοποιητικόν, ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν συγχώρησιν ἡμῶν «ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἦρεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ» (Κολ. 2,14), καταστήσας ἡμᾶς, διὰ τῆς ἀναγεννήσεως, ἀληθῆ τέκνα Θεοῦ, ἀδελφοὺς Χριστοῦ καὶ συγκαληρονόμους τοῦ Χριστοῦ (Ρωμ. 8,17). Καὶ εἰς τὸ ὑπέρτατον τοῦτο κοσμολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἀμέσως καὶ οὐσιωδῶς ὑπηρέτησεν, ἡ ἀνατραφεῖσα, ἐν τῷ Ναφ τοῦ Θεοῦ «κεχαριτωμένη Παρθένος», «ἐδολογημένη ἐν γυναιξί», Θεοτόκος Μαρία.

Ἀρχιμ. ΕΥΘ. Ε. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ
Ἰμνογράφος τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας

Διορθόδοξο Συνέδριο για τὸ οἰκολογικὸ πρόβλημα

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΤΑΛΥΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Ὁ Γεν. Γραμματέας τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Καθηγητῆς Κ. Χαραλαμπίδης, ὁ ὁποῖος χαιρέτισε τὸ Συνέδριο ἀπὸ μέρους τοῦ Ὑπουργοῦ Γ. Σουφλιᾶ, εἶπε ὅτι τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ἀναγνωρίζει καὶ ἐκτιμᾷ τὴ σημασία τοῦ Συνεδρίου. Μὲ ιδιαίτερη ἱκανοποίηση ἀνακοίνωσε τὴν ἀπόφαση τοῦ Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Ἑλλάδος γιὰ ἐκπόνηση νέων σχολικῶν ἐγχειριδίων, στὰ ὁποῖα θὰ ἀναπτύσσονται θέματα σχετικὰ μὲ τὸ περιβάλλον καὶ τὴν προστασία τῆς φύσεως.

Ἐπιθυμία τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, προσέθεσε ὁ Καθηγητῆς Χαραλαμπίδης, εἶναι νὰ μεταφέρει στοὺς μαθητὲς μὲ τὰ κατάλληλα σχολικὰ ἐγχειρίδια τὴν οἰκολογικὴ προβληματικὴ. Ἡ ἐνημέρωση καὶ ἡ διαπαιδαγώγηση τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀνάγκη καὶ στὸ θέμα αὐτὸ νὰ ἀρχίσει ἀπὸ τὰ Σχολεῖα. Ὁ ρόλος τῆς Ἐκπαιδεύσεως εἶναι πολὺ σημαντικὸς στὴν ἐπίλυση καὶ τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος.

Χαιρετισμὸ στὸ Συνέδριο ἀπηύθυναν, ἐπίσης, ὁ Δῆμαρχος Χανίων Γ. Τζανακάκης καὶ ἡ Διευθύντρια τοῦ Ἑλληνικοῦ Τμήματος τοῦ Παγκοσμίου Ταμείου γιὰ τὴ Φύση Γεωργία Βαλαώρα.

Μηνύματα πρὸς τὸ Συνέδριο γιὰ εὐόδωση τοῦ ἔργου τοῦ ἀπέστειλαν οἱ ἀκόλουθοι:

- α) Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας Στυλιανός.
- β) Θεολογικὴ Σχολὴ Τιμίου Σταυροῦ τοῦ Μπρούκλιν.
- γ) Θεολογικὴ Σχολὴ Ἁγίου Βλαδимиήρου Νέας Ὑόρκης.
- δ) Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν.
- ε) Μελχίτης Καθολικὸς Πατριάρχης Μάξιμος Ε΄.
- στ) Μετερρυθμισμένη Ἐκκλησία.
- ζ) Ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ Ἄννα Ψαροῦδα - Μπενάκη.
- η) Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν Γεώργιος Παπαστάμκος.
- θ) Γεν. Γραμματέας Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ Π. Φωτιάς.
- ι) Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Σμολένσκ Κύριλλος.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 628 τοῦ ὑπ' ἀρ. 16 τεύχους.

Στὴ συνέχεια ἐγίναν δύο πολὺ ἐνδιαφέρουσες εἰσηγήσεις, οἱ ὁποῖες εἶχαν καθοριστικὸ ρόλο στὴν ὅλη πορεία τοῦ Συνεδρίου. Προσωπικὰ τὶς δύο αὐτὲς εἰσηγήσεις χαρακτήρισα ὡς ἐπιτυχή παρουσίαση τῆς αἰτιολογίας καὶ φαινομενολογίας τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως.

Ἡ ἐναρκτήρια ὁμιλία ἐγίνε ἀπὸ τὴν Α.Β.Υ. τὸ Δούκα τοῦ Ἐδιμβούργου Πρίγκιπα Φίλιππο, Διεθνή Πρόεδρο τοῦ Παγκοσμίου Ταμείου γιὰ τὴ Φύση (W.W.F.), ὁ ὁποῖος μίλησε μὲ θέμα «Ἡ φύση τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως».

Ὁ Πρίγκιπας Φίλιππος στὴν ἀρχὴ ἐξέφρασε τὴ λύπη του γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Πατριάρχου Δημητρίου Α΄, ἀλλὰ καὶ τὴ χαρὰ του γιὰ τὴν ἐκλογή τοῦ νέου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου Α΄. Ἀκολούθως ὁ Πρίγκιπας Φίλιππος ἀναφέρθηκε στὴν ἴδρυση τοῦ Παγκοσμίου Ταμείου γιὰ τὴ Φύση. Εἶπε ὅτι ἰδρύθη-

Ὁ Δούκας τοῦ Ἐδιμβούργου Πρίγκιπας Φίλιππος, Διεθνὴς Πρόεδρος τοῦ «Παγκοσμίου Ταμείου γιὰ τὴ Φύση» κάνει τὴν ἐναρκτήρια ὁμιλία του.

κε τὸ 1961, σήμερα δὲ ἔχει περισσότερους ἀπὸ 3,7 ἑκατομμύρια ὑποστηρικτὲς σ' ὅλο τὸν κόσμο καὶ 28 ἔθνη καὶ ἄλλες ἐταιρικὲς Ὄργανώσεις. Ἡ διεθνὴς ἔδρα του εἶναι στὸ Γκλάντ τῆς Ἑλβετίας. Εἶναι ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες καὶ πιὸ ἀποτελεσματικὲς ἰδιωτικὲς περιβαλλοντικὲς Ὄργανώσεις στὸν κόσμο. Ἔχει ἐπενδύσει πάνω ἀπὸ 1.375.000 λίρες σὲ περισσότερα ἀπὸ 6.000 προγράμματα σὲ 130 χῶρες.

Ο Πρίγκηπας Φίλιππος προσδιόρισε το όλο πρόβλημα και υπογράμμισε τη σημασία του θρησκευτικού στοιχείου και μάλιστα της Ορθοδοξίας στην ευαίσθητοποίηση του ανθρώπου για το οικολογικό πρόβλημα.

Ο Διεθνής Πρόεδρος του Παγκοσμίου Ταμείου για τη Φύση Δούκας του Έδιμβούργου ενδιέτριψε στο θέμα της σχέσεως του ανθρώπου και της φύσεως με βάση όσα σχετικά σημειώνονται ιδιαίτερα στους Ψαλμούς 43 και 103. Είπε ότι σίγουρα υπήρχε και στο παρελθόν τοπική μόλυνση του περιβάλλοντος, άλλοτε όμως δεν υπήρχε αυτό που παρατηρείται σήμερα, δηλαδή χημική ρύπανση. Υπήρχε και στο παρελθόν κλιματικός στίς σχέσεις του ανθρώπου με τη φύση, σε περιορισμένη όμως κλίμακα. Τώρα έχει προσλάβει ανησυχητικές διαστάσεις. Άφου έκανε αναφορά σε άγιολογικές ρήσεις και μάλιστα της Παλαιάς Διαθήκης, καθώς και σε βιβλικά πρόσωπα, τα οποία συνδέονται άμεσα με το οικολογικό πρόβλημα, ο Πρίγκηπας Φίλιππος υποστήριξε την άποψη ότι προστασία της φύσεως δέ σημαίνει να αφήσουμε τη φύση μόνη της. Χρειάζεται και ή θετική παρέμβαση του ανθρώπου. Η φύση θα πρέπει να βοηθηθεί.

Περαιτέρω ο Πρίγκηπας Φίλιππος είπε ότι χρειάζεται θεολογική έρμηνεία των όρων «φύση» και «οικολογική κρίση», καθώς και διασαφήνιση του ρόλου του ανθρώπου στην επανόρθωση του κακού, που συμβαίνει σήμερα στο φυσικό περιβάλλον. Άν είναι αναγκαία ή σοφία, αναγκαία είναι και ή δικαιοσύνη, προσέθεσε. Οί προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης μās δίνουν την απάντηση, υπογράμμισε έμφαντικά.

Το μεγαλύτερο μέρος της ανθρωπότητας, ανέφερε στη συνέχεια ο Πρίγκηπας Φίλιππος, βρίσκεται σε αντιπαράθεση με τη φύση. Θα πρέπει να παραδεχθούμε ότι πολλές έέργειες του ανθρώπου καταστρέφουν τη φύση. Οί άνθρωποι εκτοπίζουν, τι απέμεινε από την άγρια φύση. Για την αποκατάσταση της σχέσεως του ανθρώπου με τη φύση χρειάζεται ή ειλικρίνεια και ή άκεραιότητα του ανθρώπου, γιατί ή σχέση αυτή είναι ιερή.

Καλώ όλον τον κόσμο, κατέληξε είπων ο Πρίγκηπας Φίλιππος, να ανταποκριθεί στην πρόκληση του Πατριάρχη Δημητρίου Α΄ για έορτασμό της 1ης Σεπτεμβρίου ως «Ημέρας της Φύσεως».

Συναφή με όσα ο Πρίγκηπας Φίλιππος εξέθεσε στην έναρκτηρία όμιλία του είναι όσα ο ίδιος δήλωσε στη δημοσιογράφο Λήδα Μπουζάλη, άπεσταλήμενη της άθηναϊκής έφημερίδας «Καθημερινή» (6λ. σελ. 4 της 8ης Νοεμβρίου 1991). Στις δηλώσεις του προς τη δημοσιογράφο Λήδα Μπουζάλη ο Πρίγκηπας Φίλιππος

είπε, ότι, εάν ή Ορθόδοξη Έκκλησία περιλάβει στα κηρύγματά της την προστασία του περιβάλλοντος, εάν φροντίσει να περιληφθούν τα οικολογικά ζητήματα στη σχολική διδασκαλία και σε ένημερωτικά σεμινάρια, τότε θα μπορέσει να άσκήσει το ρόλο του καταλύτη στην Έλληνική κοινωνία και να συμβάλει στην ευαίσθητοποίηση των πολιτών.

Η Ορθόδοξη Έκκλησία, συνέχισε ο Δούκας του Έδιμβούργου, μπορεί να έπιστρατεύσει την πάσης φύσεως θρησκευτική έκφραση για να έμπνεύσει στους ανθρώπους μεγαλύτερο σεβασμό προς τον υπόλοιπο κόσμο της θεϊκής δημιουργίας, να τους βοηθήσει να εκτιμήσουν την άξία της και να αντίληφθούν πόσο εύαλωτος είναι ο πλανήτης μας και ή ζωή πάνω σ' αυτόν

Ο Δρ Άνδρέας Παπαχαιρείου, αντιπρόσωπος της Έκκλησίας Κύπρου, χαιρετά τον Δούκα του Έδιμβούργου.

Κατέληξε δέ με την εύχή, να δει μια αύστηρότερη έφαρμογή της Συνθήκης CITES για το εμπόριο προστατευόμενων ειδών (γούδες στικτών αϊλουροειδών, έλεφαντοστούν κ.λπ.) από την πλευρά της Ελλάδος και υποστήριξε την άποψη ότι με την ανάπτυξη του Οικουρισμού θα μπορέσουν οί ξένοι έπισκέπτες στην Ελλάδα να άσκήσουν πιέσεις πάνω στις Έλληνικές Άρχές για να προστατεύσουν το φυσικό πλούτο, ο οποίος αποτελεί πόλο έλξεως του τουρισμού.

* * *

Μετά από ένα ήμίωρο διάλειμμα μίλησε ο Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου Ιωάννης, ο οποίος ανέπτυξε το θέμα «Η Ορθόδοξη και ή οικολογική κρίση». Ο Σεβ. Περγάμου είπε ότι το οικολογικό πρόβλημα έχει τεράστιες πνευματικές και ήθικες διαστάσεις. Κάτω από την επίδραση του Πλατωνισμού και του Νεοπλατωνισμού ο ύλικός κόσμος θεωρήθηκε ως ή πηγή του κακού. Για το Χριστιανισμό όμως ο ύλικός κόσμος,

ώς δημιουργήματα του Θεού, δέν μπορεί να έχει αυτό το νόημα.

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου Ιωάννης ανατέμνοντας τις αιτίες του οικολογικού προβλήματος παρατήρησε έμφαντικά και υποστήριξε πειστικά την άποψη ότι η Όρθοδοξία έχει τη δυνατότητα να συμβάλει αποτελεσματικά στη σωστή αντιμετώπισή του.

Στην άπογευματινή συνεδρία, της οποίας πρόεδρευσε ο Μακ. Πάπας και Πατριάρχης Άλεξανδρείας Παρθένιος Γ', οι δύο έμιλητές κλήθηκαν να σχολιάσουν ό ένας την εισήγηση του άλλου. Ιδιαίτερη αίσθηση έκανε ό τρόπος της «κατ' αντιπαράθεσιν» συζήτησεως μεταξύ των δύο έμιλητών της πρωϊνής συνεδρίας,

Πέραν όμως τούτου, διατυπώθηκαν συμπληρωματικά πολύ ενδιαφέρουσες σκέψεις, όπως: Η διεκδίκηση του ωφελίμου για το άτομο θα οδηγήσει στο χάος και την καταστροφή. Έχουμε υποχρεώσεις απέναντι στις μελλοντικές γενιές. Ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να όμοιάσει με το Θεό και στο θέμα της σχέσεώς του με τη φύση. Η Έκκλησία δέν αποκλείει τη φύση από τη Θεολογία. Αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε είναι να επιτύχουμε μια ίσορροπία ανάμεσα στη φύση και τον άνθρωπο.

Η συζήτηση πάνω στις δύο εισηγήσεις διευρύνθηκε με τη συμμετοχή των συνέδρων και των άλλων ειδικών έπιστημόνων που παρακολουθούσαν τις εργασίες του Συνεδρίου.

Κατά την άπογευματινή συνεδρία ό Γενικός Διευθυντής της Όρθόδοξης Άκαδημίας της Κρήτης Άλέξανδρος Παπαδερδός ανακοίνωσε την άπόφαση της Άκαδημίας να ιδρύσει «Ίνστιτούτο Οικολογίας και Θεολογίας», το όποιο θα όργανωθεί και θα λειτουργήσει σε συνεργασία με το Πολυτεχνείο της Κρήτης. Ηδη ή Διοικούσα Έπιτροπή του Πολυτεχνείου, της οποίας ό Πρόεδρος Καθηγητής Ιωάννης Τεγόπουλος παρίστατο στο Συνέδριο, με ευχαρίστηση άποδέχθηκε κατ' άρχην τη σχετική πρόταση του Δ.Σ. της Άκαδημίας.

Στο Δούκα του Έδιμβούργου Πρίγκηπα Φίλιππο προσφέρθηκε από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. της Όρθόδοξης Άκαδημίας της Κρήτης Σεβ. Μητροπολίτη Κισσάμου και Σελίνου Ειρηναίο βυζαντινή εικόνα του Άγίου Φιλίππου μέσα σε θαυμάσια ξυλόγλυπτη κορνίζα, ή όποία φιλοτεχνήθηκε από μοναχές της Κρήτης.

Μετά την άκολουθία του Έσπερινού, που τέλεσε ό Παυσολ. Καθηγούμενος της Ίερας Μονής Ίθήρων του Άγίου Όρους π. Βασίλειος Γοντικάκης, έγινε ή τελετή θεμελιώσεως της νέας πτέρυγας της Όρθόδοξης Άκαδημίας της Κρήτης τελεταρχούντος του Σεβ. Μητροπολίτη Κισσάμου και Σελίνου Ειρηναίου. Η

άνοικοδόμηση της νέας πτέρυγας θα πραγματοποιηθεί χάρη στο προσωπικό ενδιαφέρον του Χανιώτη Πρωθυπουργού της Έλλάδος Κωνσταντίνου Μητσοτάκη, ό όποιος εξασφάλισε για το σκοπό αυτό το ποσό των 450 εκατομμυρίων δραχών (= 1.125.000 λίρες περίπου).

Κατά τη διάρκεια του δείπνου, το όποιο παρατέθηκε από την Έλληνική Κυβέρνηση, ή έπίσης Κρητικής καταγωγής Υφυπουργός Έξωτερικών Βιργινία Τσουδερού προσέφερε στον Πρίγκηπα Φίλιππο, σύζυγο της Βασίλισσας της Άγγλίας Έλισάβετ Β', πολύτιμο τεχνούργημα με προσωπογραφία του Φιλίππου, βασιλέα της Μακεδονίας. Άκολούθησε Κρητική άποσπερίδα.

ΤΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΟΠΙΑ ΤΩΝ «ΘΥΡΑΘΕΝ» ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Με συζήτηση του Οικολογικού Προβλήματος από τη σκοπιά διαφόρων Έπιστημών άφ' ενός και της Όρθόδοξης Θεολογίας άφ' έτέρου συνεχίστηκαν οι εργασίες του Διορθόδοξου Συνεδρίου κατά το έπόμενο τρίήμερο, δηλαδή 7-9 Νοεμβρίου 1991.

Τά θέματα χωρίστηκαν σε τρεις μεγάλες ενότητες, την παρουσίαση των όποιων ανέλαβαν οι άκόλουθοι εισηγητές:

α) Ο ι κ ο λ ο γ ι κ ά θ έ μ α τ α .

1. Λούκ Χόφμαν, Άντιπρόεδρος του Παγκοσμίου Ταμείου για τη Φύση (W.W.F.).
2. Όλιβερ Ράκχαμ, βοτανολόγος από το Καίμπριτζ.
3. Φίλιπ Όσβαλντ, βοτανολόγος - οικολόγος από το Καίμπριτζ, Σύμβουλος του W.W.F. για το Άγιο Όρος.
4. Κώστας Καρράς, Σύμβουλος του W.W.F.
5. Κρίτων Τζούρης, μηχανικός περιβάλλοντος, Καθηγητής του Παν)μίου του Μπογαζίου της Κωνσταντινουπόλεως.
6. Σπήλιος Παπασηλιόπουλος, οικονομολόγος από την Άθήνα.
7. Γεωργία Βαλαώρα, Διευθύντρια του Έλληνικού Γραφείου του «Παγκοσμίου Ταμείου για τη Φύση» (W.W.F.).
8. Λούσιαν Γαβριήλ, περιβαλλοντολόγος του Τμήματος Γενετικής του Παν)μίου του Βουκουρεστίου.

(Συνεχίζεται)

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΠΑΠΑΒΑΣΙΑΕΙΟΥ
Διδάκτωρ Θεολογίας - Γυμνασιάρχης

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἡ παρουσία τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν τῇ Μοναστικῇ Πολιτείᾳ τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου καὶ τῆς ἐκλεκτῆς Συνοδείας Αὐτοῦ εἰς Ἁγιον Ὅρος ἔδωκεν ἀφορμὴν, ἵνα διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν προβληθοῦν οἱ αἰωνόβιοι πνευματικοὶ δεσμοί, οἵτινες συνδέουν τὴν Ἀθωνικὴν Πολιτείαν μετὰ τοῦ Σεπτιοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐκείνη ἐξαρτᾶται, τελοῦσα ὑπὸ τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν αὐτοῦ.

Ἡ παρουσία τοῦ Παναγιωτάτου ἐν Ἁγίῳ Ὁρει συνετέλεσεν ἐπὶ πλέον εἰς τὸ νὰ ἀντιμετωπισθοῦν καὶ ἀρθοῦν ἐκκρεμότητες, ἀφορῶσαι εἰς τὴν μεθωδολογίαν τοῦ ἔργου τῆς ἐν τῷ κόσμῳ μοναδικῆς αὐτῆς ἐπάλλεως τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας, εἰς τὸ νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἀναζωπύρωσις τοῦ γνησίου μοναχικοῦ πνεύματος, ὅπερ συντελεῖ εἰς τὴν πνευματικὴν ζωοποίησιν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καὶ εἰς τὸ νὰ κατασιῆ περισσότερο γνωστὸν τὸ ἀνακαινιστικὸν ἔργον τῶν ἀθωνικῶν Ἱ. Μονῶν. Αὐταί, ἐμυρχοῦμεναι ὑπὸ ἐκλεκτῶν μοναχῶν, διατηροῦνται καὶ ἀκτινοβολοῦν μέχρι σήμερον, ἀξιοποιοῦσαι τὴν ἔνδοξον πνευματικὴν κληρονομίαν των. Ἡ κληρονομία αὕτη, τὴν ὁποίαν ὑπέμνησεν ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, περιλαμβάνει τὴν εὐλογίαν ἀειμνήσιων Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων καὶ Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν, ὡς εἶναι εἰς ἡμᾶς γνωστὸν ἐκ τῶν Αὐτοκρατορικῶν χρυσοβούλλων καὶ τῶν Πατριαρχικῶν σιγιλλίων.

Ἡ ἐν Κρήτῃ ὑποδοχὴ τοῦ Παναγιωτάτου.

Ἐν συνεχείᾳ δέον νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ εἰς πάσας τὰς Ἱ. Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, ἥτις εἶναι Ἡμιαυτόνομος καί, κατὰ τὰ ἰσχύοντα, ἔχει τὴν κανονικὴν ἐξάρτησιν αὐτῆς ἐκ τοῦ Σεπτιοῦ Κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ, τὴν ὁποίαν ὁ Κρητικὸς λαός, ἔχων ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς ἐκλεκτοὺς Ἱεράρχαι του καὶ τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος, ἐπεφύλαξεν εἰς τὸν Παναγιώτατον Προκαθήμενον τῆς ἐν τῇ καθ' ὄλον Ὁρθοδοξίᾳ Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας τῆς

Κωνσταντινουπόλεως ὑπερακοντίζει οἰαδήποτε συμβατικὰ ἐθιμοτυπικὰ πλαίσια.

Ὁ μὲν Πρωθυπουργὸς κ. Κ. Μητσοιάκης ἐξῆρε τὴν σημασίαν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἐν αὐτῇ Πρώτου τῆ τάξει, τὸ δὲ Χριστοπώνυμον πλήρωμα τῆς Μεγαλονήσου ἀπέδειξε τὰ αἰσθηματὰ του ἴσως διὰ πρωτοφανῶν εἰς ὄγκον καὶ ἐνθουσιασμὸν συγκεντρώσεων ἐν ὁδοῖς καὶ πλατείαις κατὰ τὴν ὑποδοχὴν ἢ κατὰ τὰς μετακινήσεις καὶ διελεύσεις τῆς Σεπτῆς Κορυφῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅσον καὶ κατὰ τὰς παντὸς εἶδους ἐκπληκτικὰς λαορευτικὰς συνάξεις καὶ πανηγυρικὰς Πατριαρχικὰς Θ. Ἀσπιουργίας.

Ἡ ἐν Κρήτῃ παρουσία τοῦ Παναγιωτάτου κατέστησε συνειδητὰ τὰ πλέον ἐνδόμυχα ἀρχετυπικὰ στοιχεία τῶν διακρινομένων διὰ τὴν ἀγάπην των πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Κρητῶν, οἵτινες καλλιέργουν τὴν ἐλληνορθόδοξον αὐτοσυνειδησίαν των διὰ τοῦ συντελουμένου ἐν Κρήτῃ λαμπροῦ ποιμαντικοῦ καὶ ἀρτυνηστικοῦ ἔργου ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῶν διακεκριμένων Ἱεραρχῶν τῆς, οἵτινες συνδυάζουν ἐμμοιρῶν εἰς τὴν Παράδοσιν καὶ ὑγιᾶς προοδευτικὸν πνεῦμα.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἐπισκέψεων τοῦ Παναγιωτάτου εἰς Ἁγιον Ὅρος καὶ Κρήτην, ἐδήλωσεν ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὅτι ἄρρηκτοι πνευματικοὶ δεσμοὶ ἐνόητος συνδέουν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅτι εὐχαρίστως τὸ Χριστοπώνυμον πλήρωμα αὐτῆς θὰ τὸν ἐβλεπε φιλοξενούμενον ὑπ' αὐτῆς, διὰ τὸ δεχθῆ ἔκ τοῦ σύνεγγυς τὰς πατρικὰς εὐλογίας Του.

Ἡ παρουσία τῶν μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὴν πανηγυρικὴν ἑναρξιν τῶν τελετῶν ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου μετέβησαν εἰς Θεσσαλονίκην ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ πλῆθος Ἑλλήνων Ἱεραρχῶν.

χῶν, ἵνα ἐπισημάνουν τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἀκτινοβολίαν τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς ταύτης.

Ἡ παρουσία τῆς Ἠγεσίας τῆς Ἐκκλησίας μας ἐν τῇ Συμπρωτεύουσῃ, ἣτις Ἠγεσία ἔτιχθε θεομῆς ὑποδοχῆς καὶ φιλοξενίας ὑπὸ τοῦ Παναγ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, ἔδωκεν ἐπὶ πλέον ἀφορμὴν, ἵνα τὸ Χριστιανικὸν πλήρωμα τῆς Συμπρωτεύουσης ἐκδηλώσῃ τὴν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσίν του πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, τοῦτ' ὅπερ ἐγένετο αἰσθητὸν τόσον κατὰ τὴν αἰφνιδίως οργανωθεῖσαν λίαν πρωϊνὴν Δοξολογίαν ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῶ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὅσον πρὸ πάντων κατὰ τὸν Παναγρικὸν Ἑσπερινὸν ἐν τῷ Προσκυνηματικῷ Ἱ. Ναῶ τοῦ πολιούχου Ἁγίου Δημητρίου. Ὁ Ἑσπερινὸς οὗτος ἐτελέσθη ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἐκκλησιασματος. Ἄς σημειωθῆ, ὅτι ἐπὶ ἡμέρας ὁ Ἱ. Ναὸς τοῦ ἁγίου Δημητρίου κατακλύζεται ὑπὸ χιλιάδων προσκυνητῶν, οἱ ὁποῖοι συρρέουν ἵνα προσκυνήσουν τὴν ἐξ Ἱεροσολύμων μεταφερθεῖσαν ἰ. εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ἱεροσολυμιωτίσσης καὶ ἵνα καταστήσουν σαφῆ τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀγάπην των, ἣτις ὑπεκκαίεται ὑπὸ τοῦ ἀριτίως ὀργανωμένου ἀνακαινιστικοῦ ἔργου τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐθνικὴ, θεολογικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ δραστηριότης.

Αἱ ὑπὸ τὰς ἐδολόγιας τοῦ Σεπτιοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου γινόμεναι τριήμεροι τελεταὶ τῆς 50ετηρίδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἔδωκαν ἀφορμὴν, ἵνα ἐξαρθῆ ἡ συμβολὴ τῆς Σχολῆς ταύτης οὐ μόνον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προβολὴν τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πρωτοποριακὴν ἐμφύχωσιν τῶν ἐθνικῶν ἀγώνων. Τοῦτο ἐτινίσθη ὑπὸ τοῦ ἔχοντος πρωταγωνιστικὸν ρόλον εἰς αὐτοὺς Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Σεραφεῖμ, ὑπὸ τοῦ Παναγ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, ὑπὸ τοῦ Μηνύματος τοῦ Ὑπουργοῦ Μακεδονίας - Θράκης κ. Χατζηνικολάου καὶ ὑπὸ τῆς προσφωνήσεως τοῦ Δημάρχου κ. Κοσμοπούλου, ὅστις ἰδιαιτέρως ἐξῆρε τὸν ρόλον τῆς Θεολογικῆς ταύτης Σχολῆς εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ μεγαλειώδους ἐν Θεσσαλονίκῃ συλλαλητηρίου, ὅπερ εἶχεν ὀργανωθῆ διὰ τὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν ἀνθελληνικῶν ἀξιώσεων τῶν Σκοπιανῶν.

Διὰ τὸ θεολογικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν ἔργον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης ἄς ἐπιτραπῆ εἰς

ὄσα ἐσημειώσαμεν ἐν τῷ τεύχει τῆς «Ἐκκλησίας» τῆς 15ης Ὀκτωβρίου νὰ προστεθοῦν καὶ τὰ ἐξῆς ἐξ ἄρθρου τοῦ γράφοντος, ὅπερ ἐδημοσιεύθη εἰς ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα:

«Ἡ Σχολὴ αὕτη ἔχει προωθήσει σημαντικῶς τὴν σὲ πολλὰ σημεῖα ρηξικέλευσθη καὶ πρωτοπόρο ἀνάπτυξιν πολλῶν ἐπὶ μέρους τομέων ἢ καὶ δλοκλήρων κλάδων τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης. Ἔστισαν ὡς παραδείγματα ἡ —κατὰ κανόνα λελογισμένη— χρῆσις τῆς ἱστοριοφιλολογικῆς καὶ μορφολογικῆς μεθόδου σὺς βιβλικὰς σπουδὰς· ἡ ἐπιτακτικὴ καλλιέργεια τῶν πατερικῶν μελετῶν· ἡ ἐπισήμανσις καὶ διάδοσις τῆς θεολογικῆς παραδόσεως ποὺ δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ· ἡ ἐφαρμογὴ τῆς γενετικῆς ἱστορικῆς μεθόδου σὺς λειτουργικὰς σπουδὰς καὶ ἡ δημιουργία προϋποθέσεων ἀναπτύξεως ὀρθοδόξου λειτουργικῆς κινήσεως· ἡ σημαντικωτάτη καλλιέργεια τῆς Ἱστορίας τῶν Σλαβικῶν Ἐκκλησιῶν· ἡ προβολὴ τῆς πνευματικῆς κληρονομίας τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ τῶν φωτιστῶν τῶν Σλάβων, Θεσσαλονικέων ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου· ἡ προβολὴ τῶν θησαυρῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης καὶ τοῦ ἁγίου Ὁρους ὡς ἀκτινοβόλου πνευματικοῦ κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας· ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ὁρθοδόξου δογματικῆς διδασκαλίας ἀπὸ τὸν σχολαστικὸν ἢ προτεσταντικὸν ἐναγκαλισμὸν· ἡ ἀνάπτυξις τῶν Θεολογικῶν καὶ Ἀγιολογικῶν Σπουδῶν (σὲ συνεργασία καὶ μὲ τὸ Ἀγιολογικὸν Κέντρο τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης)· ἡ συγχρονισμένη ἀντιμετώπισις προβλημάτων τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς καὶ Κοινωνιολογίας· ἡ καλλιέργεια τοῦ θρησκευτολογικοῦ προβληματισμοῦ· ἡ προώθησις τῶν Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν (Μαριολογικῶν) σπουδῶν· ἡ συμβολὴ σὲ τὴν Οἰκουμενικὴ Θεολογία· ἡ ἀνάδειξις τοῦ Ὁρθοδόξου Κανονικοῦ Δικαίου καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Διακονικοῦ πνεύματος· ἡ προώθησις τοῦ πνεύματος τῆς συνεργασίας τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Πρωτοθρόνου Σεπτιοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ πολλὰ ἄλλα σημαντικὰ ἐπιτεύγματα».

Τὸ ἸΓ' Θεολογικὸν Συνέδριον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

Τὸ «προνοία καὶ προεδρία τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος» ὀργανωθὲν ἸΓ' Θεολογικὸν Συνέδριον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης (10 - 13 Νοεμβρίου 1992), ὅπερ ἠσχολήθη περὶ τὸ θέμα «Ὁ Ἐπουράνιος Πατήρ», συνήρῃσε διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν θεολογικὰς δυνάμεις

τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μητροπόλεως, Ὁμοτίμων Καθηγητῶν καὶ ἐν ἐνεργείᾳ διδακτικῶν προσωπικῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ὡς καὶ τὴν συνεργασίαν Καθηγητῶν καὶ Ἐπιστημόνων ἄλλων εἰδικοτήτων πρὸς διονυχιστικὴν μελέτην τοῦ περιεχομένου τῆς ἴσως προσηφίλου εἰς τοὺς Χριστιανούς ἐννοίας τοῦ Ἐπουρανίου Πατρός.

Τὸ Συνέδριον, —ὅπερ ἐχαιρείσθη ἐνθουσιωδῶς καὶ ὑπὸ τοῦ ἀξιοτίμου Ὑπουργοῦ Μακεδονίας - Θράκης κ. Χατζηνικολάου καὶ τοῦ Δημάρχου κ. Κοσμοπούλου καὶ ὅπερ ἐπερατώθη διὰ Μεγάλου Πανηγυρικοῦ Ἐσπερινοῦ ἐν τῷ πανηγυρίζοντι Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῶ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμῶ—, παρουσίασε πολλὰς πτυχὰς τοῦ ὀρθοδόξου θεολογικοῦ σιγασμοῦ περὶ τοῦ Ἐπουρανίου Πατρός, ἀντιπαρέβαλε τοῦτον πρὸς ἀπόψεις τῆς θύραθεν θεολογικῆς σκέψεως καὶ ἀπέκρουσε τὴν ἐξεζητημένην θεώρησιν τῆς ἐννοίας τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῆς διαδεδομένης ἐν τῇ Δύσει σήμερον ἀφελοῦς καὶ «διλειταντικῆς» «Φεμινιστικῆς Θεολογίας».

Ἡ διοργάνωσις τοῦ Συνεδρίου ἦτο λίαν ἐπιμελημένη, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀκόμη καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ καλλιτεχνικῶς τετυπωμένου Προγράμματος, ὅπερ ἐπὶ ἀρίστου χάριτος περιέχει καὶ λαμπρὰς ἐγχρώμους μικρογραφίας λειτουργικῶν χειρογράφων.

Εὐρεῖα παραπληροφόρησις τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης.

Τὸ «Δελτίον Τύπου» τοῦ «Γραφείου Δημοσίων Σχέσεων καὶ Ἐπικοινωνίας» τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος πληροφοροεῖ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Μπροστὰ σὲ ἀκροατήριον χιλιάδων Βολιωτῶν μίλησε τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς 18.10.92 τὸ Πνευματικὸν Κέντρο ὁ σέρβος Ἐπίσκοπος Μπάσκας κ. Εἰρηναῖος, ὁ ὁποῖος, σὲ ἀπαισιὰ ἑλληνικά, ξεδίπλωσε τὸ δράμα τοῦ σερβικοῦ λαοῦ στὴν Κροατία, τὴ Βοσνία καὶ τὸ Κοσσυφοπέδιο. Συναρπαστικὰς δυνάμεις τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῶν Μουσουλμάνων, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων εἶναι ἀπόγονοι ἐξισλαμισθέντων Σέρβων, κινοῦνται ἐναντίον τῶν σερβικῶν θυλάκων πῶν ἔχουν παραμείνει μέσα στὰ σημερινὰ κροατικὰ ἔθρα τῆς Κροατίας, τῆς Βοσνίας καὶ τοῦ Κοσσυφοπεδίου, σὲ μιὰ προσπάθεια σιταγγαλισμοῦ τῶν καὶ πλήρους ἐξοντώσεώς τῶν.

«Κάνοντας μιὰ ἱστορικὴ ἀναδρομὴ ὁ ὁμιλητὴς, ὑπενθύμησε τὶς σὲ βάρος τῶν Σέρβων τῆς Κροατίας

θηριωδίες τῶν κροατῶν Οὐστασι, στὴ διάρκεια τῆς ναζιστικῆς Κατοχῆς, ὅπου ἓνα ἑκατομμύριο σέρβοι ἐξοντώθησαν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου, κατὰ τρόπον ἀπάνθρωπον. Τὸ ἴδιο ἐπεχείρησαν νὰ ἐπαναλάβουν καὶ τώρα οἱ Κροάτες καὶ οἱ Βόσνιοι, ἀλλὰ βρῆκαν τοὺς Σέρβους ἀπλισμένους καὶ πανέτοιμους νὰ ἀμυνθοῦν, πράγμα πῶν δὲν περίμεναν, γι' αὐτὸ καὶ ἔχουν ἐκπλαγῆ μὲ τὶς στρατιωτικὰς νίκες τῶν Σέρβων, τοὺς ὁποῖους κινεῖ ἡ φροντίδα γιὰ τὴν ἴδια τους τὴ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ παραμείνουν στὰ προγονικά τῶν ἐδάφη.

»Ἰδιαιτέρα συγκινητικὸς ἦσαν οἱ ἀναφορὲς τοῦ ὁμιλητοῦ σὲ συνταρακτικὰς ἱστορίες θηριωδῶν σὲ βάρος τῶν Σέρβων, ὅπου περιέγραφε τὴ δολιότητα τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῶν ἐκπροσώπων του στὴ διαδικασία ἀποδεκατισμοῦ τῶν Σέρβων... Ὁ ὁμιλητὴς δὲν παρέλειψε γιὰ λόγους δικαιοσύνης, ὅπως εἶπε, νὰ μνημονεύσῃ ἀφ' ἐνὸς μὲν ὠρισμένον, ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων, κατὰ τὶς ὁποῖες μερικοὶ καθολικοὶ Κροάτες ἀναγνωρίζουν τὶς ἀδικίες πῶν συμβαίνουν σὲ βάρος τῶν Σέρβων ἀπὸ μέρους τῶν συμπαιρωτῶν τους, ἀφαιρέτου δὲ ὅτι καὶ Σέρβοι στρατιῶτες κινούμενοι ἀπὸ ἐκδικητικὴν ἡ ὑστερα ἀπὸ συγκεκριμένους θηριωδίες τῶν Κροατῶν ἢ τῶν Μουσουλμάνων, προβαίνουν σὲ ἀντίποινα, μὲ τὴν ἴδια σκληρότητα πῶν ἐπέδειξαν πρῶτοι οἱ Κροάτες.

»Τελικὸν συμπέρασμα τοῦ ὁμιλητοῦ ἦτο ὅτι τὰ γεγονότα παραποιοῦνται ἀπὸ τὰ πρακτορεῖα τοῦ δυτικοῦ κόσμου, καὶ ἐπιδιώκεται, μὲ τὴν ἀνοχὴ τῶν ἰσχυρῶν, νὰ ἐμφανισθοῦν οἱ Σέρβοι ὡς μοναδικοὶ δῆμιοι, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα εἶναι τὰ θύματα, καὶ οἱ Κροάτες καὶ Βόσνιοι μουσουλμάνοι νὰ ἐμφανισθοῦν ὡς θύματα, ἐνῶ εἶναι οἱ θύτες. Καὶ παρεκάλεσε τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐντεινουν τὶς προσπάθειές τῶν γιὰ συμπράξιμα σιους Σέρβους, ἀφοῦ εὐχαρίστησε τὸν ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὴν κυβέρνηση γιὰ τὴ βοήθεια πῶν προσφέρουν αὐτὴ τὴν ὥρα στὴ Σερβία...».

Νέες ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας
(στὴ σειρά «θεωρία καὶ πράξις»):

- ★ Η ΝΗΣΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ (ἀρχιμ. Συμ. Κούτσα). Δ' ἔκδοσις!
- ★ ΜΙΚΡΑ ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (ἀρχιμ. Ἱερ. Βλάχου).
- ★ Η ΠΑΝΟΠΛΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ (ἀρχιμ. Γερβ. Ραπτοπούλου).
- ★ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ (Εἰσαγωγὴ στὴν Π. Διαθήκη, Γ. Π. Σωτηρίου).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

Ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ, κατὰ τὸν μῆνα Ὀκτώβριον:

Ἐτέλεσε τὸν κατ' ἔτος καθιερωμένον Ἀγιασμόν, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς νέας περιόδου τῆς Βουλῆς, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου (5 Ὀκτωβρίου).

Προήδρευσε τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου, ἀπὸ 8ης ἕως καὶ 9ης Ὀκτωβρίου.

Ἐδέχθη εἰς τὸ ἐν τῷ Συνδικῷ Μεγάρῳ Γραφεῖον αὐτοῦ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Περγάμου κ. Ἰωάννην (9.10), ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ ἀντιπροσωπεῖαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ καὶ Πέργης κ. Εὐαγγέλου (12.10), τὸν ἐν Ἀθήναις παρεπιδημούντα Σεβ. Ἐπίσκοπον Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖον (Πατριαρχεῖου Σερβίας, 27.10), εἰς τὴν ἐν Ψυχικῷ οἰκίαν του τὸν ἐξ Η.Π.Α. ἐπανακάμπτοντα εἰς τὰ ἴδια καὶ ἐξ Ἀθηνῶν διερχόμενον Ἀγιώτατον Πατριάρχην τῶν Σέρβων κ. Παῦλον (29.10), συνοδευόμενον ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μαυροβουνίου κ. Ἀμφιλοχίου, Ζίτσης κ. Στεφάνου καὶ Νύσσης κ. Εἰρηναίου. Οἱ δύο Προκαθήμενοι συνεζήτησαν θέματα ἀφορῶντα εἰς τὰς δύο ἀδελφὰς Ἐκκλησίας, Σερβίας καὶ Ἑλλάδος.

Παρέθεσε γεῦμα πρὸς τιμὴν τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας, ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ καὶ Πέργης κ. Εὐαγγέλου (13.10).

Συνηντήθη μετὰ τοῦ παρεπιδημούντος ἐν Ἀθήναις Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου, ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ (16.10).

Ἐπεσκεφέθη, ἀνταποδοτικῶς, ἐν τῷ Ὑπουργεῖῳ τὸν κ. Βύρωνα Πολύδωρα, ὑφυπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων (29.10).

Ἀρχιγραμματεία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Τὴν Ἀρχιγραμματεῖαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπεσκέφθησαν:

—Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος καὶ ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Χβοστάνσικ κ. Ἰουστίνος τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας (20.10).

—Ὁ Σουηδὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Γκέτεμποργκ Σεβ. LARS ECKERDAL, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πρέσβεως τῆς Σουηδίας καὶ ὁμίλου Σουηδῶν κληρικῶν.

—Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Τόκιο καὶ πάσης Ἰαπωνίας κ. Θεοδόσιος, διερχόμενος ἐξ Ἀθηνῶν, συνοδευόμενος ὑπὸ δεκαμελοῦς ὁμίλου Ἰαπῶνων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν (26.10).

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐθεμελίωσε τὴν 8-11-92 καὶ ὥραν 11 π.μ. εἰς τὴν Ἑνοριαν Πρ. Ἡλιοῦ Παγκρατίου νέον Εὐαγὲς Ἴδρυμα εἰς τὸν χῶρον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς. Τὸ οἰκόπεδον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Λυσιμάχου 3 καὶ εἶναι ἰδιοκτησία τοῦ Ἑνοριακοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς Ἑνορίας, ἀποκτηθὲν τὸ 1988 καὶ 1991 διὰ δαπάνης 8.500.000 δρχ.

Τὸ κτίριον θὰ εἶναι μὲ 5 ὀρόφους, ἐκτὸς τοῦ ὑπογείου, καὶ προορίζεται νὰ στεγάσῃ τὸ Κέντρον Ἑνοριακῆς Ἀγάπης τῆς Ἑνορίας αὐτῆς καὶ νὰ περιθάλπῃ πλήρως 35 γέροντες, πέρα τῶν 40, τοὺς ὁποίους σιτίζει σήμερον τὸ Κ.Ε.Α.

Εἰς τὸ ὑπόγειον θὰ ἐγκατασθῶν τὰ μαγειρεῖα καὶ ὁ μηχανολογικὸς ἐξοπλισμὸς. Εἰς τὸ Ἰσόγειον θὰ εἶναι ἡ Τραπεζαρία, Γραφεῖον καὶ χῶρος ὑποδοχῆς. Εἰς τοὺς τρεῖς ἐπομένους ὀρόφους θὰ εἶναι ἀνὰ τέσσερα ὑπνοδωμάτια, 2 λουτρά καὶ χῶλ. Εἰς τὸν τελευταῖον, ναῖδριον διὰ τὰς λατρευτικὰς ἀνάγκας τῶν τροφίμων καὶ ὑπνοδωμάτια προσωπικοῦ. Τὸ ὅλον ἔργον ἐκτελεῖται ὑπὸ τοῦ Ἑνοριακοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου προεδρευομένου ὑπὸ τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Ἀπαταγγέλου.

Τὸν Μακαριώτατον ὑπεδέχθησαν ὁ Πανοσ. Πρωτοσύγκελλος, ὁ Γ. Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος, τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον, τὸ Δ. Σ. τοῦ Ἑνοριακοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου, οἱ Κληρικοὶ τῆς Ἑνορίας καὶ τῶν γειτονικῶν Ναῶν, ὁ Βουλευτὴς κ. Ἀναγνωστόπουλος καὶ πλῆθος Πιστῶν. Πρὸ τοῦ οἰκοπεδικοῦ χώρου ὑπῆρχεν ἐξέδρα δεόντως διακοσμημένη (ὅπως καὶ ὁ ὅλος ὁ χῶρος).

Ὁ Μακαριώτατος συνεχάρη τὸ Ε.Φ.Τ. καὶ ὅλους τοὺς συνδρομητὰς τοῦ ἔργου. Ἐπηκολούθησε μικρὰ δεξίωσις τὴν ὁποῖαν διέκρινε ὁ σεβασμὸς, ἡ οἰκειότης καὶ ἡ ἀγάπη.

(Ἀπὸ τῆ Δ) νση τῆς Χριστ. Ἀλληλεγγύης)

Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος

Με μεγάλη συμμετοχὴ νομικῶν τῆς Ἐπαρχίας μας πραγματοποιήθηκε τὸ θρόαδου τῆς Δευτέρας 5 Ὀκτωβρίου ἡ προγραμματισμένη κατ' ἔτος ἐκδήλωση τιμῆς τῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς τοὺς διακονούντας τῇ Θέμιδα στὴν Ἐπαρχία μας. Προηγῆθη Ἐσπερινὸς στὸν Ἅγ. Νικόλαο καὶ ἀκολούθησε συγκέντρωση καὶ ὁμιλία στὸ Πνευματικὸ Κέντρο.

Ὁμιλητὴς ἦταν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Χριστόδουλος, ποὺ ἐπέλεξε ὡς θέμα τῆς ὁμιλίας του «Τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν μειονοτήτων καὶ ὁ ἀγῶνας Κρατῶν καὶ Ἐκκλησιῶν πρὸς κατοχύρωσίν των».

Ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὅρου «μειονότης» ὁ ὁμιλητὴς ἐντόνισεν ὅτι σ' αὐτὴν περιλαμβάνονται

ὁμοιογενείς ομάδες πληθυσμοῦ, μικροῦ ἢ μεγάλου σὲ σχέση μετὰ τὴν μεγάλη πλειοψηφία τῶν κατοίκων μιᾶς συγκεκριμένης χώρας ἢ περιοχῆς, πληθυσμοῦ ποῦ διακρίνεται ἀπὸ τὴν πλειοψηφία ἕνεκα τῆς διαφορᾶς φυλῆς ἢ ἐθνότητος, γλώσσης ἢ θρησκευμάτος, καταγωγῆς ἢ προελεύσεως. Οἱ μειονότητες αὐτὲς ἀπολαμβάνουν δικαιωμάτων γιὰ τὰ ὁποῖα ἔχει μεριμνήσει ἡ Παγκόσμια Διακήρυξη τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ποῦ ὁ ΟΗΕ ἐψήφισε τὸ 1948. Ὅμως ἡ τραγικὴ πραγματικότητα εἶναι διαφορετικὴ. Παγκόσμιοι ὀργανισμοί, καθὼς καὶ ἡ Διεθνὴς Ἀμνηστία καταγγέλλουν παράνομες παραβιάσεις τῶν κανόνων διεθνούς δικαίου σὲ θᾶρος τῶν μειονοτήτων καὶ σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ μῆκη καὶ πλάτη τῆς γῆς. Σὲ 124 χώρες παραβιάζονται τὰ δικαιώματα αὐτὰ, καταγγέλλει πρόσφατα ἡ Διεθνὴς Ἀμνηστία, ἐνῶ σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις ἡ παραβίαση αὐτὴ φθάνει μέχρι γενοκτονίας.

Γιὰ τὴν περίπτωση τῶν θρησκευτικῶν μειονοτήτων ἔγινε εἰδικὴ μνεία γιὰ τοὺς διωγμοὺς τῶν χριστιανικῶν μειονοτήτων ἀπὸ μέρους τῶν ἰσλαμιστῶν σὲ χώρες τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, μετὰ ἔμφαση στὴ Σαουδικὴ Ἀραβία καὶ στὴν Αἴγυπτο, ὅπου οἱ χριστιανοὶ ὑποφέρουν μειώσεις, διωγμοὺς καὶ κοινωνικὴ περιωροποίηση.

Ἰδιαιτέρω κεφάλαιο τῆς ὁμιλίας τοῦ ἀφιέρωσε ὁ Σεβ. στὶς ἑλληνικὲς μειονότητες τῆς Τουρκίας καὶ στὸν ἀποδεκατισμὸ τῶν ἐξ αἰτίας τῆς τουρκικῆς θηριωδίας, καθὼς καὶ στὶς ἑλληνικὲς μειονότητες τῆς Ἀλβανίας, τῶν Σκοπίων καὶ τῆς Βουλγαρίας, ποῦ μέχρι πρότινος ἠγνοοῦντο προκλητικώτατα ἀπὸ τὶς ἑλληνικὲς ἀρχές, ἔχουσαι ἀφεθῆ στὸ ἔλεος τῆς ἀφομοιωτικῆς μανίας τῶν χωρῶν στὶς ὁποῖες ζοῦν, χωρὶς προστασία ἀπὸ μέρους τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν. Καὶ στὸ Βατικανὸ ἔγινε εἰδικὴ ἀναφορά, ἐπειδὴ καταγγέλλεται ὅτι μεθοδεύει τὶς ἐναντίον τῶν ὀρθοδόξων μειονοτήτων διακρίσεις ὅπως στὴν περίπτωση τῶν Σκοπίων καὶ τῆς Βουλγαρίας.

Ἐπηκολούθησε διάλογος στὸν ὁποῖον ἔλαβαν μέρος ὁ Πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Βόλου κ. Ἄλ. Καραγιάννης, ὁ ἀντιεισαγγελεὺς Λαρίσης κ. Ἰω. Χατζάκος, ὁ ἀστυνομικὸς Ὑπ)ντῆς κ. Γ. Πλάκας, ὁ δικηγόρος κ. Γ. Παπαστεργίου κ.ἄ. Δευτερολογῶν ὁ Σεβ. ἀνεφέρθη στὰ σύγχρονα προβλήματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, στὶς ἀσχουσες μειονότητές του καὶ στὸν κίνδυνο νέας συρρίκνωσής του.

Παρέστησαν ὁ Νομάρχης κ. Θ. Μερτζιάνης, ἐκπρόσωποι τῶν Ἀρχῶν, δικαστές, δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, δικαστικοὶ ὑπάλληλοι ἀπὸ τὸν Βόλο, ὁ Πρόεδρος Πρωτοδικῶν Τρικάλων, ὁ Πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Καρδίτσας κ.ἄ.

—Ἐξάλλου, μετὰ τὴν συμμετοχὴ μεγάλου ἀριθμοῦ γιαιτρῶν τοῦ Νομοῦ μας ἡ Ἱ. Μητρόπολὴ μας ἐτίμησε κι ἐφέτος τὸν ἱατρικὸ μας κόσμον, μετὰ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐτήσιας μνήμης τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου Λουκᾶ τοῦ ἱατροῦ. Ἐπίκεντρο τοῦ ἑορτασμοῦ ἦταν ἡ σύναξη στὸ Πνευματικὸ Κέντρο, μετὰ τὴν τέλεση τοῦ Ἑσπερινοῦ στὸν Ἅγ. Νικόλαον, τῆ Δευτέρα 19 Ὀκτωβρίου, ὅπου ὁ Σεβ. ὅπως πάντοτε μίλησε στοὺς ἱατροὺς μετὰ θέμα

«Ἐγκεφαλικὸς ἢ καρδιακὸς θάνατος;» Τὸ θέμα παρουσίασε μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ σχετίζεται μετὰ τὸ θέμα τῶν μεταμοσχεύσεων ἐπειδὴ συζητεῖται στοὺς ἱατρικοὺς κύκλους σοθάρᾳ τότε τελικὰ ἐπέρχεται ὁ θάνατος, ὁπότε καὶ μπορεῖ νὰ γίνῃ ἡ λήψη τῶν πρὸς μεταμόσχευση ὀργάνων.

Στὸ δεύτερο μέρος τῆς ὁμιλίας τοῦ ὁ Σεβ. ὁμιλήσει περὶ τῆς χριστιανικῆς ἀπόψεως γιὰ τὸ θάνατον καὶ τὴν φοβερὴ ὥρα τῆς ἐπελεύσεώς του, χωρὶς νὰ παραλείψει νὰ ἀναφερθῇ στὶς συγκλονιστικὲς στιγμὲς τοῦ χωρισμοῦ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα, στὴ διάρκεια τῶν ὁποῖων συμβαίνουν ἐνίοτε μυστηριώδη φαινόμενα, ποῦ δείχνουν ὅτι καὶ ὅταν ἀκόμη ὁ ἐτοιμοθάνατος δὲν μπορεῖ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τὸ περιβάλλον του, φαίνεται νὰ ἐπικοινωνῇ, παρὰ ταῦτα, μετὰ ἄλλον κόσμον. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν συμφωνεῖ μετὰ καμμιά μέθοδον ἐπίστευσης τοῦ θανάτου προκειμένου νὰ ληφθοῦν τὰ ἀπαραίτητα ὄργανα γιὰ τὶς μεταμοσχεύσεις.

Ἦσαν παρόντες ἐκπρόσωποι τῶν ἀρχῶν μετὰ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Νομάρχην κ. Θ. Μερτζιάνην, οἱ Πρόεδροι τῶν ἱατρικῶν Ἐνώσεων καὶ Σωματείων, νοσοκομειακοὶ καὶ ἐλεύθεροι γιαιτροί, φαρμακοποιοί, νοσοκόμοι καὶ ἐκπρόσωποι τῶν παραϊατρικῶν ἐπαγγελμάτων. Στὴ συζήτηση ποῦ ἀκολούθησε ἐκφράσθηκαν ἀρκετὲς ἀπόψεις ποῦ ἔδειξαν τὸν ἐντονὸ προβληματισμὸ ποῦ ἀναπτύσσεται περὶ τοῦ θέματος. Ἡ ἐκδήλωση ἐκλείσει μετὰ δεξίωση.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου ἀρχισαν τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς Ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως γιὰ τὸ σχολικὸ ἔτος 1992-93. Στὴν πρώτη τάξη ἐνεγράφησαν κατόπι φωνητικῆς ἐξετάσεως 15 μαθηταί, τὸ δὲ σύνολον τῶν ἐγγραφέντων γιὰ τὸ ἐφετινὸ σχολικὸ ἔτος ἀνέρχεται στοὺς 45 μαθητάς. Ἡ διδασκαλία γίνεται καθημερινῶς σὲ αἴθουσα τῶν Γραφείων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ διδάσκουν ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς κ. Παναγιώτης Ἀχιλλιάς, καθηγητὴς Θεολόγος-Φιλολόγος καὶ ὁ καθηγητὴς Βυζαντινῆς Μουσικῆς κ. Βασίλειος Μπίκος. Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ πρόοδος τῶν μαθητῶν εἶναι ἀξιοθαύμαστος, χάρις στὶς γνώσεις, τὸ χριστιανικὸ ἦθος καὶ τὸν ὑπέρμετρο ζῆλον τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς.

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Λήμνου

Τὰ ὀνομαστήρια τοῦ Σεβ. κ. Ἱεροθέου ἐωρτάσθησαν πανηγυρικῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς εἰς Μύρινα, τῆ παρουσίᾳ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμου, Παροναξίας κ. Ἀμβροσίου, Καρπενησίου κ. Νικολάου καὶ Φωκίδος κ. Ἀθηναγόρα καὶ τῆ συμμετοχῆ πλήθους εὐσεβῶν χριστιανῶν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Σεβ. κ. Ἱερόθεος ἐχειροτόνησε Διάκονον τὸν ἐκ τοῦ χωρίου Θάνος τῆς Λήμνου προερχόμενον Θεοδόσιον Λέττον.

—Τὴν 23ην Ὀκτωβρίου, ἐωρτάσθη πᾶν πανηγυ-

ρικῶς εἰς Μύρινα Λήμνου ἢ ὄγδοηκονταετῆς ἀμφιετηρίδα ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως ὄλων τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου. Κατόπιν παρακλήσεως τοῦ Σεβ. κ. Ἱεροθέου, ὁ Σεβ. Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος τὸ ἑσπέρας, 22 Ὀκτωβρίου, ἐκόμισεν εἰς Λήμνον τεμάχιον τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου Ραφαήλ. Ἡ ὑποδοχὴ ἐπραγματοποιήθη εἰς τὸ Ἀεροδρόμιον ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ τοῦ περὶ αὐτὸν ἱεροῦ κλήρου καὶ σχηματισθεῖσης πομπῆς ἔγινε στάσις εἰς τὸ πρῶτο Στρατόπεδον, ὅπου ἐτελέσθη δέησις καὶ προσκύνημα ἐκ μέρους ὄλων τῶν στρατιωτῶν.

Τὴν λιτάνευσιν τοῦ ἱεροῦ λειψάνου, ἀνά τὴν πόλιν τῆς Μυρίνης, παρηκολούθησε πλῆθος πιστῶν, προηγούμενων τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν τοῦ νομοῦ Λέσβου, τῶν φιλαρμονικῶν τοῦ Δήμου καὶ Στρατοῦ καὶ ἀγνημάτων καὶ τῶν τριῶν ὄπλων.

Ὁ Μητροπολιτικὸς Ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὅπου καὶ ἐναπετέθη τὸν ἱερὸν Λείψανον, εἶχεν ἀσφυκτικῶς κατακλυσθῆ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι προσήρχοντο καὶ καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τοῦ Ἑσπερινοῦ διὰ νὰ λάθουν τὴν ἁγιαστικὴν εὐλογίαν καὶ χάριν τοῦ Ἁγίου.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ἑσπερινοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐχοροστάτησεν ὁ Σεβ. Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, ἄγων καὶ τὰ ὀνομαστήριά του, συμπροσευχήθησαν οἱ Σεβ. Λήμνου κ. Ἱερόθεος καὶ Μηθύμνης κ. Χρυσόστομος, πρὸς τοῦτο καὶ οὗτος ἀφίχθεις εἰς Λήμνον. Ὁ Σεβ. Λήμνου, μὲ ἐμπνευσμένον λόγον, ἐτόνισεν τὸ μέγεθος τῆς χαρᾶς τοῦ Λημνιακοῦ λαοῦ διὰ τὴν παρουσία τοῦ Ἁγίου καὶ τῶν ἐτέρων δύο Σεβ. Ἀρχιερέων τοῦ νομοῦ, ὡς καὶ τὸ ἐθνικὸ γεγονός τῆς ἱστορικῆς ἡμέρας τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου ἐκ τῆς δουλείας ἀλλοφύλων καὶ ἀλλοδόξων ἐχθρῶν.

Τὴν τρισαρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία, τελεσθεῖσαν εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν, παρηκολούθησαν ἅπασαι αἱ ἀρχαὶ καὶ τὸ αὐτὸ πλῆθος τῶν πιστῶν. Τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησεν ὁ Ἱεροκήρυξ τῆς Μητροπόλεως Σύρου, Δωρόθεος Πολυκανδριώτης, μετὰ δὲ τὴν τελεσθεῖσαν Δοξολογίαν ὠμίλησεν δι' ὀλίγων, ἐμπνευσμένως, ὁ Θεολόγος καθηγητῆς κ. Νικ. Πυρομάγλου. Τὸ ἱερὸν Λείψανον παρέμεινε εἰς Λήμνον, τῇ ἐπιμονῇ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, εἰς προσκύνημα ὕφ' ἀπάντων τῶν Λημνίων.

Ἱερά Μητρόπολις Σταγῶν καὶ Μετεώρων

Στις 19 Ὀκτωβρίου συμπληρώθηκε ἕνας χρόνος ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ἐνθρονίσθηκε σὴ νεοσύστατη Ἱερά Μητρόπολη Σταγῶν καὶ Μετεώρων καὶ ἀνέλαθε τὰ καθήκοντά του ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Σεραφεῖμ.

Τὸ νεοσύστατο τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως καὶ ἡ μικρὴ ἔκτασις τῆς περιφερείας τῆς δὲν ἐμπόδισαν τὸν Σεβασμιώτατο ν' ἀναπτύξει πλούσια καὶ πολυσχιδὴ πνευματικὴ δραστηριότητα, πού θὰ μπορούσε νὰ ταξινομηθεῖ σὲ ὁμάδες ἐνεργειῶν, τίς ἀκόλουθε:

1. Ὅσες ἀφοροῦν στὸν ἱερό Κλῆρο, τὴν πνευματικὴ του καλλιέργεια, τὸν ἀνεφοδιασμό καὶ τὴν κάποια μετεκπαίδευσή του (ὅπως π.χ. μηνιαῖες Συνάξεις. Οἱ Συνάξεις πνευματικῶν - ἐξομολόγων, μὲ θέματα καὶ

συζητήσεις σχετικὲς μὲ τὸ συγκεκριμένο ἔργο τους. Ἡ τριήμερη προσκυνηματικὴ, ἐκπαιδευτικὴ καὶ μορφωτικὴ ἐκδρομὴ τῶν Ἑφημερίων μας. Οἱ εἰδικὲς συσκέψεις μὲ τοὺς Ἠγουμένους γιὰ μοναστηριακὰ θέματα, τὸ τριήμερο πνευματικὸ Συμπόσιο στὶς Κατασκηνώσεις γιὰ τοὺς Ἱερεῖς μας, οἱ χειροτονίες πέντε νέων κληρικῶν, γιὰ τὴν κάλυψη κενῶν θέσεων, οἱ μηνιαῖες Συνάξεις τῶν κυριῶν Πρεσβυτέρων γιὰ τὴν πνευματικὴ τους οἰκοδομὴ καὶ ἡ ἡμερησία ἐκδρομὴ αὐτῶν, μὲ προσκυνηματικὸ καὶ μορφωτικὸ χαρακτήρα).

2. Ἄλλη ὁμάδα ἐνεργειῶν εἶναι ἐκείνη, μὲ τὴν ὁποία ἐπιδείχθηκε συμπαράστασις πρὸς τοὺς χριστιανούς τῆς ἐπαρχίας.

3. Τρίτη ὁμάδα ἐνεργειῶν ἀφορᾷ στὴν πνευματικὴ προσφορὰ καὶ συμπαράστασις πρὸς τὴ νεότητα.

4. Στὴν τετάρτη ὁμάδα ἐνεργειῶν μποροῦν νὰ ἐνταχθοῦν ὅσες ἔγιναν γιὰ τὴν πνευματικὴ προσφορὰ πρὸς τοὺς χριστιανούς τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας ἢ γιὰ τὴν ἐπικοινωνία καὶ γνωριμία μαζί τους.

5. Σὲ μιὰ ἄλλη ὁμάδα ἐνεργειῶν ἀνήκουν οἱ γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, ὅπως π.χ. α) Ἡ ἱδρυσις δύο νέων ἐνοριῶν στὴν Καλαμπάκα, β) Ἡ ἐπιστροφή τῆς ἱστορικῆς ἀμφίπλευρης Εἰκόνας τῆς Παναγίας, πού εἶχε κλαπῆ καὶ μετὰ τὴν εὑρεσί της φυλασσόταν στὸ Βυζαντινὸ Μουσεῖο τῶν Ἀθηνῶν, γ) Ἡ μέριμνα γιὰ τίς ἐγκαταλελειμμένες Ἱ. Μονῆς Ἁγ. Νικολάου Ἀναπαυσᾶ καὶ Ἁγίων Θεοδώρων, δ) Ἡ διοργάνωσις τῆς «ΗΜΕΡΑΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ» κ.ά.

Ἀρχιμ. Γ. Σ.

Ἱερά Μητρόπολις Σύρου

ΣΙΦΝΟΣ. Τὴν ἑορτὴν τῆς Μονῆς Βρύσης, ἐτέλεσεν ὁ Σεβ. Σύρου κ. Δωρόθεος τὴν 7ην Σεπτεμβρίου, ἐνῶ τῇ ἐπαύριον θην, ἐτέλεσεν τὴν Θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸν Ναὸν Κορφιάτισσας Μήλου, ὅπου ἐχειροθέτησε οἰκονόμον τὸν Αἰδεσ. Γεώργιον Τσάλλα.

ΑΝΔΡΟΣ. Εἰς τὴν πανήγυριν τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Σοφίας Ἄνω Γαυρίου ὁ Σεβ. ἐχειροτόνησε εἰς πρεσβύτερον τὸν Διάκονον Λεωνίδα Γλυνόν, ὁ ὁποῖος ἐτοποθετήθη ἐφημέριος εἰς Κοχύλου Ἄνδρου.

ΤΗΝΟΣ. Τὴν Κυριακὴν 11ην Ὀκτωβρίου, εἰς τὸν Ναὸν Εὐαγγελιστρίας, ὁ Σεβ. ἐχειροτόνησε Διάκονον τὸν Θεολόγον Πέτρον Μαραγκόν, ὁ ὁποῖος ἐτοποθετήθη εἰς τὸν Ἁγ. Νικόλαον Σύρου.

ΜΥΚΟΝΟΣ. Τὴν ἑορτὴν τοῦ πολιοῦχου Ἁγίου Ἀρτεμίου ἐτέλεσεν ὁ Σεβ. κ. Δωρόθεος τῇ παρουσίᾳ τῶν ἀρχῶν καὶ πλῆθους πιστῶν.

ΣΥΡΟΣ. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Θ. Λειτουργίας εἰς τὸ Προσκύνημα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ὁ Σεβασμιώτατος ἐχειροτόνησε Διάκονον τὸν Θεολόγον, ἐκ Συρίας προερχόμενον, Κων)νον Σαμπούρ, ὁ ὁποῖος ἐτοποθετήθη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Μεταμορφώσεως Σύρου.

Τὴν 1ην Νοεμβρίου εἰς τὸν Ναὸν Ἀναστάσεως Βροντάδου Σύρου, ὁ Σεβασμιώτατος ἐχειροτόνησε Διά-

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἰ. Μητροπόλεως Δράμας: Α'. Χριστιανικὸν Ἑορτολόγιον, Δράμα 1990, σελ. 118. Β'. Τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ Πρεσβυτέρα, Δράμα 1990, σελ. 168.

Πρόκειται γιὰ δύο κομφοὺς τόμους, πού περιλαμβάνουν τὰ κείμενα Εἰσηγήσεων — Διαλέξεων, οἱ ὁποῖες ἔγιναν σὲ δυὸ Συνέδρια στὴν Ἱ. Μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης. Τὰ Συνέδρια αὐτὰ ἔχουν δημιουργήσει παράδοση πιά στὴν Ἱ. Μητροπόλιν Δράμας καὶ ἀπὸ τὸ 1984 καὶ δῶθε, ἔχουμε καὶ τὰ Πρακτικὰ αὐτῶν τῶν Συνεδρίων — Συνάξεων, πού ἀποτελοῦν πηγὴ γιὰ πολλοὺς στοχασμοὺς καὶ γόνιμους προβληματισμούς, γιὰ ἓνα πολὺ εὐρύτερο κοινό.

Στὸν πρῶτο ἀπὸ τοὺς δυὸ παραπάνω τόμους, πού φέρνει τὸν τίτλο Χριστιανικὸν Ἑορτολόγιον περιέχει (μετὰ τὸν Πρόλογο τοῦ Σεβ. ἁγίου Δράμας) ἓνα σύντομο Χρονικὸ καί, στὴ συνέχεια, ὅλες τὶς Εἰσηγήσεις καὶ τὰ Πορίσματα τοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱ. Μ. Δράμας, τοῦ ἔτους 1990. Εἶν' ἓνα ἀπὸ τὰ πῶ ἐνδιαφέροντα Συνέδρια τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ ὁ τόμος τῶν «Πρακτικῶν» εἶναι ὄντως πολὺτιμος. Ἴσως ὁ τίτλος τοῦ τόμου θὰ ἦταν προσφυέστερος, ἂν τὸ «Χριστιανικὸν» γινόταν «Ὁρθόδοξον». Γιατὶ πρόκειται γιὰ τὸν κύκλο τοῦ λειτουργικοῦ ἔτους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, ἰδωμένον ἀπὸ διάφορες πλευρές, ἀλλὰ μὲ τὸ μάτι ἀρμοδίων Καθηγητῶν καὶ ἄλλων ἐπιστημονικῶν Συνεργατῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Τὴν πρώτη Εἰσήγηση κάνει ὁ Καθηγητὴς Ἱ. Μ. Φουρντοῦλης, κορυφαῖος τῶν ἐν ἐνεργ-

γεία Πανεπιστημιακῶν λειτουργιολόγων μας, μὲ θέμα «Τὸ ἑορτολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ γένεση καὶ ἡ διαμόρφωσή του». Ἀκολουθεῖ ἡ Εἰσήγηση τοῦ Παν. Σκαλτσῆ, μὲ θέμα «Ἡ θεολογικὴ διάσταση τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἑορτολογίου». Ὁ Ἄν. καθηγητὴς Χρ. Βάντσος ἔχει ὡς θέμα του «Τὸ Ἑορτολόγιον ἀπὸ ποιμαντικῆς ἀπόψεως», ἐνῶ ὁ Γ. Θ. Βεργωτῆς «Τὸ Λειτουργικὸ ἔτος καὶ ἡ Κατήχηση - Κήρυγμα». Τὸ Συνέδριον κλείνει μὲ τὴν καταληκτικὴν ὁμιλίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας Διονυσίου, πού εἶχε ὡς θέμα «Τὸ νόημα τῶν Ἑορτῶν». Ὁ πολὺ ἐνδιαφέρων αὐτὸς τόμος, μὲ τὶς χρησιμώτατες λειτουργικὰς μελέτες, κλείνει μὲ τὰ σύντομα Πορίσματα τοῦ Συνεδρίου.

Στὸν δεύτερο τόμο, μὲ τὸν τίτλο «Τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ Πρεσβυτέρα», περιέχονται τὸ Χρονικόν, οἱ Εἰσηγήσεις καὶ τὰ Πορίσματα τῆς Συνάξεως τῶν Πρεσβυτερῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, τοῦ ἔτους 1990. Καὶ στὴ Σύναξιν αὐτὴ τὰ θέματα ἔχουν πολὺ ἐνδιαφέρον, γιὰτὶ ἀναφέρονται (μὲ πρακτικώτερο, βέβαια, χαρακτῆρα) στὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ συγκεκριμένα στὰ Ἱερά Μυστήρια. Ἴδου κατὰ σειράν οἱ Εἰσηγήσεις: 1) Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας Διονυσίου, «Τί εἶναι τὰ Μυστήρια». 2) Πηνελόπης Παπαδοπούλου, «Τὰ Μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος καὶ Χρίσματος πηγὴ Χάριτος». 3) Παρθένας Πουλοῦτιδου, «Τὰ Μυστήρια τῆς Μετανοίας - Ἐξομολογήσεως καὶ Εὐχελαίου». 4) Ἐλισάβετ Στάθη, «Τὰ Μυστήρια τῆς Ἱερωσύνης καὶ τοῦ Γάμου». 5) Ἀνατολῆς Μυλωνῆ, «Τὸ Μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας». 6) Στέλλα

καθολικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς «Ἁγία Ἄννα», τοῦ «Ἔργου τῆς Ἀνατολῆς» καὶ τῶν ἱεραποστολικῶν ταγμάτων «Λευκοὶ Πατέρες» καὶ «Λευκαὶ Ἀδελφαί».

—Εἰς ἡλικίαν 92 ἐτῶν ἀπέθανεν ὁ τ. Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Πράγας καρδινάλιος Φραντσεσκ Τωμασέκ, ὅστις διεκρίθη διὰ τὴν ἀντίστασίν του εἰς τὰς κομμουνιστικὰς διώξεις.

—Ὡς Ἐπίσκοπος καὶ «Ἀποστολικὸς Ἐξάρχος» διὰ τοὺς Λατίνους Ρωμαιοκαθολικοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξελέγη ὁ Γάλλος ἀσομψιονιστὴς ἱερομόναχος Λουδοβίκο Πελάτρ.

—Συμπληρώθησαν 50 ἔτη ἀπ' ὅτου ἐξετελέσθη ἐν Ἀουσβίτς ἡ καρμηλίτις μοναχὴ Θηρεσία Βενεδίκτη τοῦ Σταυροῦ, ἥτις εἶναι γνωστὴ διὰ τοῦ κατὰ κόσμον ὀνόματός της Ἔντιθ Στάιν. Αὐτὴ τὴν 1ην Μαΐου 1987 ἀνεκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Πάπα Μακαρία.

—Συμπληρώθησαν 100 ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλγερίου καὶ Καρθαγένης καρδινάλιου Λαβιζερί, ἱδρυτοῦ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ρωμαιο-

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἀπὸ 9ης μέχρι 14ης Ὀκτωβρίου 1992 ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' μετέβη εἰς Ἅγιον Δομνίκον, ἵνα μετάσχη τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων διὰ τὴν 500ῆν ἐπέτειον τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἐγκαινιάσῃ τὴν 4ην Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἱεραρχίας τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς.

—Ἡ διεθνὴς ὀργανωσις Ρωμαιοκαθολικῶν Φοιτητῶν «PAX ROMANA» συνεκάλεσε τὴν ἐτησίαν σύναξιν τῆς ἐν Μπιλμπάο τῆς Ἰσπανίας.

—Συμπληρώθησαν 100 ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλγερίου καὶ Καρθαγένης καρδινάλιου Λαβιζερί, ἱδρυτοῦ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ρωμαιο-

Πλευράκη, «Γενική θεώρηση τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Λατρείας». Καὶ 7) ἡ καταληκτικὴ ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας Διογύσιου, «Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς μυστηριακῆς ζωῆς», μὲ τὰ Πορίσματα τῆς Συνάξεως.

Ἴσως πρέπει νὰ θρεῖ μμητὰς τὸ παράδειγμα τῶν Συνάξεων αὐτῶν, γιατί ἔχει, πιστεύω, λαμπρὰ πνευματικὰ ἀποτελέσματα γιὰ τὶς Πρεσβυτέρους: «Συσφίγγονται οἱ ἀνθρώπινες τους σχέσεις, ἀνταλλάσσουν τὶς ἐμπειρίες τους πάνω στὰ διάφορα προβλήματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, συμπροσεύχονται καὶ μελετοῦν στὴν κοινὴ λατρεία, πού πλούσια προσφέρεται στὸ τριήμερο, καὶ ἀκόμη ἔχουν τὴ δυνατότητα μιᾶς ἀναψυχῆς καὶ μιᾶς ψυχολογίας μὲ τὴ βαθύτερη σημασία τῶν ὄρων» (σελ. 10).

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

★

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ «ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ», Ὡρωπὸς Ἀττικῆς.

Τὸ ἐκδοτικὸ ἔργο τῆς ἀνδρώας ἱερᾶς Μονῆς Παρακλήτου, στὸν Ὡρωπὸ Ἀττικῆς, εἶναι ἄξιο σημειώσεως καὶ προβολῆς, ὄχι μόνο γιὰ τὴν ποσότητα καὶ τὴν ποιότητά του, ἀλλὰ καὶ γιὰ μιὰ μοναδικὴ ἰδιαιτερότητά του: Ἐχοντας ἐπικεφαλῆς ἡ Ἀδελφότητα αὐτὴ τὸν ρωσομαθῆ ἠγούμενό της πανοσ. ἀρχιμ. κ. Τιμόθεο (Σακκά), εἰδικεύεται στὴν προετοιμασία, ἐκτύπωση καὶ ἀποστολὴ στὶς ὁμόδοξες Ἐκκλησίες τῆς πρώην Σοβιετικῆς Ἐνώσεως πληθώρα βιβλίων καὶ φυλλαδίων στὴ ρωσικὴ γλώσσα.

Μνημονεύω ἐδῶ ὠρισμένα ἀπὸ αὐτὰ πού ἔτυχε νὰ ἔχω ὑπόψη μου: 1. Πατερικὸν (φωτογραφικὴ ἀνατύπωση ἀπὸ τὴν ἔκδοση τῆς Μόσχας τοῦ 1899), σσ. 430. 2. Ἰησοῦς Χριστὸς (ἀπὸ ἔκδοση τοῦ ἔτους 1886), σσ. 192. 3. Κλίμαξ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου (τοῦ Σιναΐτου, ἀπὸ ἔκδοση τοῦ 1908), σσ. 382. 4. Ἀγίος Νικόλαος, ἀρχιεπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας (ἐκδόσεως Ὀδησοῦ, 1912), σσ. 80. 5. Ἀγία Βαρθάρα (ἐκδόσεως Μόσχας, 1914), σσ. 46. 6. Οἱ ἅγιοι ἑπτὰ παῖδες οἱ ἐν Ἐφέσῳ (ἐκδόσεως Μόσχας, 1906), σσ. 70. 7. Τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον (σσ. 80). 8. Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον (σσ. 64). 9. Θεολογία ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (σσ. 100). 10. Ἀγία Μαρία ἡ Αἰγυπτία (ἐκδόσεως Ὀδησοῦ, 1893), σσ. 46. 11. Ὁ ἅγιος Σε-

ραφείμ τοῦ Σάρωφ (ἐκδόσεως Ὀδησοῦ, 1903), σσ. 48. 12. Ὁ ἅγιος Γεώργιος (ἐκδόσεως 1908), σσ. 32. 13. Οἱ ἅγιοι Βαλαάμ καὶ Ἰωάσαφ (ἐκδόσεως Μόσχας, 1903), σσ. 94, καθὼς καὶ μερικὰ ἄλλα ἀκόμη.

Σ' ἓνα ἀπὸ τὰ βιβλία, ὑπάρχει καὶ ἡ ἔκκληση: «Ἡ ἐκτύπωση καὶ ἀποστολὴ βιβλίων στὴ Ρωσία συνεχίζεται μὲ πολὺ κόπο καὶ ἀγώνα. Οἱ ἀνάγκες εἶναι τεράστιες καὶ ἐπείγουσες. Ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες ἐπιθυμοῦν νὰ συμβάλουν στὴν ἱερῇ αὐτῇ προσπάθεια πνευματικῆς τροφοδοσίας τῶν ὁμοδόξων Ρώσων ἀδελφῶν μας, ἄς ἀπευθυνθοῦν στὴ διεύθυνση: Ἱερὰ Μονὴ Παρακλήτου, 19015 Ὡρωπὸς Ἀττικῆς, τηλ. 0295 - 32475».

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸ ὀρθόδοξο ἀναγνωστικὸ κοινὸ τῆς Ρωσίας, ἡ Ἀδελφότητα τῆς Μονῆς μεριμνᾷ καὶ γιὰ τοὺς Ἕλληνες ἀναγνώστες ψυχοφελῶν βιβλίων. Δεκάδες ἔχουν ἐκδοθεῖ ὡς τώρα, ἀρκετὰ γνώριαν ἐπανεπιλημμένες ἀνατυπώσεις, ἐνῶ κάποια εἰδικοῦ ἐνδιαφέροντος φυλλάδια κυκλοφοροῦν ἢ διανέμονται σὲ δεκάδες χιλιάδες ἀντίτυπα, γεγονός πού φανερώνει τὴν πνευματικὴ δίψα τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τὴ στέρεη τροφή πού τοὺς παρέχεται ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τοῦ «Παρακλήτου». Ἴδου μερικὲς ἀπὸ αὐτές, σὲ μετάφραση τοῦ ἀρχιμ. Τιμοθέου:

1. Ο ΣΤΑΡΕΤΣ ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ, ἔκδ. Ε' 1988, σσ. 96. Βίος, νοουθεσίες καὶ ἀποφθέγματα τοῦ στάρετς Παρθενίου (1790-1855), λαμπροῦ κρῖκου στὴν ἀλυσίδα τῶν μεγάλων πνευματικῶν μορφῶν τῆς Κιεβο-πετσέρσκαγια Λαύρας, ὅπου τὸ πρῶτον μεταφωτοετύθη ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος ὁ μοναχισμὸς (1051 μ.Χ.). Ἡ ἔκδοση «φέρει κοντὰ μας τὸν ἀγνωστὸ κόσμον τῶν μοναχῶν τοῦ Κιέβου».

2. ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΑΔΕΛΦΕΣ ΜΟΝΑΧΕΣ, ἔκδ. Γ' 1990, σσ. 125. Ἔργο τοῦ Ὁσίου Θεοφάνους τοῦ Ἐγκλείστου. Πρωτότυπο καὶ χρῆσιμο γιὰ τὸ γυναικεῖο μοναχισμὸ ἔργο, ἐπειδὴ γιὰ τὸν μὲν ἀνδρῶ μοναχισμὸ ἔχουν γραφεῖ πάρα πολλὰ ἔργα, γιὰ τὸν γυναικεῖο ὅμως ὑπάρχουν μόνο ὠρισμένα κείμενα Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Μεθοδίου τοῦ Ὀλύμπου, τῆς Ὁσίας Συγκλητικῆς καὶ μερικῶν ἄλλων».

3. ΠΑΤΕΡΙΚΟΝ ΤΩΝ ΣΠΗΛΑΙΩΝ ΤΟΥ ΚΙΕΒΟΥ, ἔκδ. Β' 1990, σσ. 304. Μετὰ ἀπὸ μιὰ καταποιστικὴ εἰσαγωγή-ἐνημερωτικὴ γιὰ τὴ Λαύρα τῶν Σπηλαίων τοῦ Κιέβου, παρατίθενται μὲ γλαφυρὸ τρόπο διηγήσεις ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὰ κατορθώματα τῶν δσίων πατέρων τῆς Κιεβο-πετσέρσκαγια Λαύρας (38 τὸν ἀριθμὸν), καθὼς καὶ δύο διηγήσεις: γιὰ τὴν ἀ-

νεύρωση τοῦ λευπάνου τῆς ἁγίας Ἰουλιανῆς τῆς παρθένου καὶ γιὰ τὸ θαῦμα ποῦ ἔγινε στὸ σπήλαιο κάποιου Πάσχα.

4. ΡΩΣΙΑ: ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΕΙΣ, ἔκδ. 1991, σσ. 126. Περιέχονται συγκινητικές ἐπιστολές ἀποδεκτῶν τῶν ἀποστελλομένων ἀπὸ τὴν ἱ. Μονὴ βιβλίων στὴ Ρωσία. Δὲν ἐκφράζουν μόνον εὐχαριστίες καὶ εὐγνωμοσύνη. Διατυπώνουν καὶ αἰτήματα, διεκτραγωδοῦν τὴν κατάσταση, ὑψώνουν κραυγὴ ἀγωνίας καὶ ἐλπίδος.

5. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ, ἔκδ. Ε' 1991, σσ. 94. Ἔργο τοῦ ἁγίου Δημητρίου, μητροπολίτου Ροστώφ, τοῦ νέου θαυματουργοῦ. Χωρισμένο σὲ 24 κεφάλαια, ὅσα καὶ τὰ γράμματα τῆς ἐλληνικῆς ἀλφαβήτου, «χαράζει βασικὲς κατευθυντήριες γραμμὲς τῆς ὀρθοδόξου πνευματικῆς ζωῆς, ποὺ φέρουν ἔντονη τὴ σφραγίδα σκέψεως... τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος καὶ τοῦ ἁββᾶ Δωροθέου (6ος αἰ.)».

6. ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ, ἔκδ. Θ' 1991 (ἀπὸ τὴν 49η ρωσικὴ ἔκδοση τοῦ 1870). Ἔργο τοῦ ἁγίου Τύχωνος τοῦ Ζαντόσκ (1724-1783). Χαρακτηρίζεται «ἀπὸ δαψιλῆ χρῆσι τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν ἔργων τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου, ἀπὸ ἀπλότητα, χάρι καὶ πειστικότητα. Στὶς σελίδες του ὁ καθένας, ὅποιας ἡλικίας, τάξεως, μορφώσεως, φύλλου, ἐπαγγέλματος καὶ ἂν εἶναι, θὰ συνάντησῃ τὸν ἑαυτό του, τὰ πνευματικὰ του προβλήματα καὶ τὴ λύσι τους. Παράλληλα εἶναι πλούσιο σὲ κατασκευαστικὲς σκέψεις ποὺ ὀδηγοῦν σὲ μιὰ διαρκῆ πνευματικὴ ἀνοδο καὶ στενότερη ἐπαφὴ μὲ τὸν Θεὸν» (σ. 11).

7. ΟΣΙΟΣ ΣΕΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΡΑΝΤΟΝΕΖ, ἔκδ. Γ' 1991, σσ. 120. Ἔργο τοῦ ἀρχιμ. Τιμόθεου (Σακκά), γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μορφή τοῦ ὁσίου Σεργίου, ὁ ὁποῖος «ἐπηρεάσε τόσο βαθιὰ τὴ ζωὴ τοῦ ἔθνους» τῆς Ρωσίας. Παρὰ τὴ συντομία τοῦ βιβλίου, παρουσιάζεται ἀνάγλυφα καὶ γλαφυρὰ ὁ Ὅσιος ἀπὸ τὴ γέννηση (1314) ὡς τὸ μακάριο τέλος του (1392).

8. ΟΣΙΟΣ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΤΗΣ ΟΠΤΙΝΑ, ἔκδ. Ε' 1991, σσ. 256. Ἔργο τοῦ ἰδίου, γιὰ ἓναν ἄλλο χαρισματοῦχο στάρκετς (γέροντα), τὸν «μέγα φωστῆρα τῆς Ρωσίας», ποὺ πρόσφατα (1988) ἀνακηρύχθηκε ἅγιος ἀπὸ τὴν τοπικὴ Ἱ. Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας. Καὶ παράλληλα μ' αὐτὸν προβάλλονται καὶ ἄλλες ἱερὲς ὁσιακὲς μορφές ἀπὸ τὴν Ὀπτίνα, σύγχρονες τοῦ Ἀμβροσίου (1812-1891).

9. ΑΓΙΟΙ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, τόμος 1, ἔκδ. Β' 1988, σσ. 160. Ὁ συγγραφεὺς π. Τιμόθεος μᾶς μεταφέρει νοερὰ στὴ Γεωργία (τὴν ἀρχαία Κολχίδα) καὶ

μᾶς παρουσιάζει, μετὰ ἀπὸ μιὰ κατατοπιστικὴ εἰσαγωγή (σσ. 9-19) μερικοὺς ἀπὸ τοὺς πιὸ λαοφιλεῖς καὶ γνωστοὺς ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς: Τὴν ἁγία ἰσαπόστολο Νίνα (τέλη 3ου αἰ. - μέσα 4ου αἰ.), τὴν ἁγία μάρτυρα Σοβσανίκη (5ος αἰ.), τὸν ὁσιο Ἰωάννη Ζενταξνίκου (τέλη 5ου αἰ.), τὴν ἁγία μεγαλομάρτυρα Κατεβὰν (16ος αἰ.). Ἡ ἐπιλογή καὶ ἡ σύνθεση τῶν κειμένων ἔγινε ἀπὸ ρωσικὰ συναξάρια.

10-12. ΧΑΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΧΑΡΙΣΜΑΤΟΥΧΟΙ, τόμοι τρεῖς ὑπὸ μοναχοῦ Σεραφεῖμ. Μιὰ ὑπεροχὴ κἀνθολογία χαρισματικῶν ἐκδηλώσεων». Στους δύο πρώτους τόμους ἀναφέρονται ἑννέα χαρίσματα, ὁ δὲ τρίτος ἀναφέρεται σὲ ἐκδηλώσεις τοῦ χαρίσματος τῶν ἀρετῶν «ποὺ ἀποτελοῦν καὶ αὐτὲς ἐνέργειες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

13. ΟΣΙΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΤΟΥ ΣΑΡΩΦ, ἔκδ. Γ' 1991, σσ. 400. Κάνοντας «ἐπιλογή καὶ σύνθεσι ἀπὸ ρωσικὲς πηγές» ὁ σ. π. Τιμόθεος (Σακκάς) παρουσιάζει μὲ γλαφυρὸ τρόπο καὶ ὀλοκληρωμένα τὴ μεγάλη ὁσιακὴ μορφή Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ, πολὺ γνωστὴ καὶ ἀγαπητὴ καὶ στὸ ἐλληνικὸ ἀναγνωστικὸ κοινό. Σὲ 15 μεγάλα κεφάλαια ἀναφέρεται στὰ νεανικὰ χρόνια τοῦ Ὁσίου, τὴν περίοδο ποὺ ἦταν δόκιμος καὶ κοινοβιότης μοναχός, ἐρημίτης καὶ πάλι κοινοβιότης, ἔγκλειστος, πνευματικὸς ὀδηγὸς κ.λπ. Ἰδιαιτέρως λόγος γίνεται γιὰ τὶς ὑπὸ τὴν προστασία καὶ πνευματικὴ καθοδήγησι τοῦ Ὁσίου ἱερὲς Μονὲς Ντιβέγιεβο, Ἀρνιάτωφ καὶ Ζελενογκόρσκ, τὶς χαρισματικὲς ἐκδηλώσεις, τὶς μεταθανάτιες εὐεργεσίες, τὶς σύντομες διδασκαλίες καὶ τὴν περὶ Ἁγίου Πνεύματος διδασκαλία του, ἐνῶ μετὰ τὸν Πρόλογο καταχωρίζεται ἡ Πράξις τῆς ρωσικῆς Ἱερᾶς Συνόδου περὶ ἀνακηρύξεως τοῦ Ὁσίου σὲ Ἁγιο καὶ χρονικὸ (στὸ τέλος) τῶν Ἑορτῶν ποὺ συνόδευσαν τὸ γεγονός αὐτό.

Ἐπειδὴ ὁ χῶρος δὲν ἐπαρκεῖ γιὰ παρουσίαση ὅλων τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, σημειώνουμε ὅτι αὐτὲς καλύπτουν 5 βασικὲς ἐνότητες: Σύγχρονες ἀγιορειτικὲς μαρφές. — Μεταφράσεις Πατερικῶν κειμένων. — Μεταφράσεις Ρωσικῶν Κειμένων. — Βίοι Ἁγίων. — Διάφορα.

Ἀπὸ πλευρᾶς ἐμφανίσεως (στοιχειοθεσία, ἐκτύπωση, ἐξώφυλλα — ὅλα σὲ τετραχρωμία) τὰ βιβλία εἶναι πολὺ προεγεμένα. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῆ, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ περιεχόμενό τους, συνιστῶνται ἔνθερμα γιὰ ἀπόκτηση καὶ ἀνάγνωσι (διατίθενται καὶ ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ**

20. Ἀρχιμ. Εὐσεβίου, ΜΙΚΡΗ ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ. Ἀθήνα 1992, σσ. 304 (σχῆμα 14X21 ἑκατ.).

Τὰ φιλοκαλικά κείμενα γνωρίζουν τὶς τελευταῖες δεκαετίες σημαντικὴ ἀνθιση στὸν ἑλλαδικὸ —καὶ ὄχι μόνο— χώρο. Στὸν τομέα αὐτὸ τὴν πρωτοβουλία εἶχαν ἄλλοι ἐκδοτικοὶ οἴκοι. Τώρα ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία δίνει τὸ δικό της στίγμα, ἐγκαινιάζοντας μὴ σειρὰ μὲ τίτλο «Μικρὴ Φιλοκαλία», στὴν ὁποία θὰ περιλάβει ἐκλεκτὰ κείμενα, σὲ ἀπόδοση στὴ νεοελληνικὴ ἀπὸ τὸν π. Εὐσέβιο (Βίττη), λόγιο κληρικὸ καὶ ἀσκητὴ. Στὸν πρῶτο τόμο, πὺ πρόσφατα κυκλοφόρησε, ἀνθολογοῦνται κείμενα σὲ μετάφραση κατ' ἐπιλογὴν ἀπὸ ἔργα τῶν Ὁσίων Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου, Ἡσαΐα τοῦ Ἀναχωρητῆ, Κασσιανοῦ τοῦ Ρωμαίου, Ἡσυχίου τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ Νείλου τοῦ Ἀσκητῆ. Σημειώνει ὁ π. Εὐσέβιος στὰ Εἰσαγωγικά του: «Ἐπιχειρώντας τὴ μεταφορὰ σὲ σύγχρονη γλῶσσα τῶν πνευματικῶτων φιλοκαλικῶν κειμένων ἐπιθυμοῦμε νὰ φέρωμε τὸν νεοελληνα ὀρθόδοξο πιστὸ σὲ μὴ πιὸ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὴ σκέψη τῶν μεγάλων ἀσκητικῶν συγγραφέων...».

21. CAROLINE MASON, PAT ALEXANDER, σημειώσεις ALAN MILLARD, ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΒΙΒΛΙΚΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ, Τοποθεσίες - εὐρήματα - σπουδαιότερα γεγονότα. Ἀθήνα 1992, σσ. 202 (σχῆμα 24X29).

Πρόκειται γιὰ μίαν ἐκπληκτικὴ ἔκδοση ἀπὸ πλευρᾶς ἐμφανίσεως καὶ περιεχομένου, κάτι πὺ ἔλειπε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ βιβλιογραφία. Τυπωμένο τὸ βιβλίον σὲ χαρτὶ ἰλλουστρασιόν, σὲ τετραχρωμία, εἶναι ἕνας πραγματικὸς πανδέκτης πληροφοριῶν καὶ στοιχειῶν θρησκευτικοῦ καὶ ἀρχαιολογικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ὅτι ἔχει σχέση μὲ πρόσωπα, τόπους καὶ γεγονότα τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τὴν Παλαιὰ, κυρίως, Διαθήκη, τοὺς χρόνους τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὶς περιοδεῖες τοῦ ἀποστόλου Παύλου παρουσιάζονται σὲ 317 ὠραιότατες φωτογραφίες, μὲ κατατοπιστικὴς σημειώσεις πραγματολογικοῦ καὶ ἀρχαιολογικοῦ περιεχομένου. Τὴν ἔκδοση προλογίζει ὁ Καθηγητὴς κ. Ἡλίας Οἰκονόμου. Τὴ μετάφραση ἀπὸ τὰ ἀγγλικά ἔκανε ἡ Ἐλένη Γκανούρη καὶ τὴν ἐπιμέλεια εἶχε ὁ Εὐάγγελος Π. Λέκκος.

Τὸ ἔργο συνιστᾶται ἰδιαίτερα γιὰ δῶρο.

22. EN ANAMONHι ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ. Ἐπιλογὴ ὕμνων πρὸς καθημερινὴν προσευχὴν. Ἐκδοση Β', Ἀθήνα 1992, σσ. 344 (σχῆμα 11X18,5 ἑκατ.).

Μιὰ κομψὴ ἔκδοση, μὲ ἐξώφυλλο σὲ τετραχρωμία, πὺ περιέχει ὕμνους ἀπὸ τὶς Ἀκολουθίες τοῦ Ἑσπεριοῦ καὶ τοῦ Ὁρθοῦ τῶν 40 ἡμερῶν πρὸ τῶν Χριστουγέννων (15 Νοεμβρίου - 24 Δεκεμβρίου), καθὼς

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Ἡμεῖς
Ὁ Μητροπολίτης Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας
ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν:

1) Τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Νόμου 590) 1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

2) Τὴν παράγραφον 2 τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1)1969 Κανονισμοῦ.

3) Τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες τοὺς εἰς τὸν Ἐπίσκοπον τὴν φιλανθρωπίαν ἐπιβάλλοντας.

4) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 3083)8-5-1972 ἀπόφασιν ἡμῶν «περὶ ἰδρύσεως ἐν τῇ Ἱερᾷ Πόλει τοῦ Μεσολογίου Ἐκκλησιαστικοῦ Οἰκοτροφείου ἐκ δύο τμημάτων

καὶ σύντομα συναξάρια τῶν Ἁγίων τῆς ἡμέρας. Χρήσιμο βοήθημα γιὰ κάθε χριστιανὸ «πρὸς καθημερινὴν προσευχὴν», καὶ καλύτερη γνωριμία μὲ τὴν ὕμνολογία τῆς περιόδου αὐτῆς. Τὴν ἐπιλογὴ τῶν ὕμνων ἔκανε ὁ Εὐάγγελος Π. Λέκκος.

23. Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ. Τὸ πρωτότυπον κείμενον μὲ νεοελληνικὴν μετάφρασιν. Ἐκδοσις τρίτη. Ἀθήνα 1992, σσ. 1012 (σχῆμα 12X18,5 ἑκατ.).

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1990 ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία εἶχε θέσει σὲ κυκλοφορία 30.000 ἀντίτυπα τῆς Καινῆς Διαθήκης, σὲ 6' ἔκδοση. Ἡ ζήτησις ἦταν τέτοια, ὥστε σὲ μίαν διετίαν χρειάσθηκε νὰ γίνῃ ἡ τρίτη ἔκδοση σὲ 40.000 ἀντίτυπα. Βέβαια πάρα πολλὰ σώματα Κ. Δ. διανέμονται δωρεάν, ἀλλὰ σημειώνεται ὡς ἰδιαίτερα παρήγορο τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ χριστιανοί μας προμηθεύονται τὸ «βιβλίον τῆς ζωῆς», ἀδιακρίτως ἡλικίας. Στὴν πρόσφατη ἔκθεσις βιβλίου (πεδῖον Ἄρεως, Σεπτέμβριος 1992) ἡ Κ. Δ. μὲ ἐρμηνευτικὴ ἀπόδοση ζητήθηκε περισσότερο ἀπὸ ὄλα τὰ ἄλλα βιβλία σὲ περίπτερο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Καὶ ἡ τρίτη αὐτῆ ἔκδοση, μὲ πρόλογο τοῦ ἀρχιμ. κ. Πέτρου Δακτυλίδη, (νῦν) Γενικοῦ Δ)ντοῦ τῆς Ἀποστ. Διακονίας, περιλαμβάνει τὸ πρωτότυπο κείμενον καὶ ἀπόδοση στὴ νεοελληνικὴ τεσσάρων ἀειμνήστων Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν)μίου Ἀθηνῶν, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Βασίλειο Βέλλα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

των ἀρρένων καὶ θηλέων ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός», δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 362)22-5-1972 ΦΕΚ (Τεῦχος Β').

5) Τὸ ἄρθρον 12 τοῦ ἀπὸ 8 Μαΐου 1972 Κανονισμοῦ Διοικήσεως, Διαχειρίσεως καὶ Λειτουργίας τοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Πόλει τοῦ Μεσολογγίου Ἐκκλησιαστικοῦ Οἰκοτροφείου καθ' ὃ «εἰς περιπτώσιν διαλύσεως τοῦ Ἰδρύματος, ἅπαντα ἢ περιουσία αὐτοῦ ὡς καὶ πάντα τὰ ἐπιπλα, σκευή, βιβλία καὶ πᾶν ὅ,τι ἀνήκει εἰς τοῦτο ὡς περιουσία θέλει περιέλθει εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, εἰς ἣν καὶ ὀργανικῶς ὑπάγεται καὶ

6) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 8)3-8-1992 πράξιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Οἰκοτροφείου καθ' ἣν ἡ λειτουργία του ἔχει ἀνασταλῆ ἀπὸ 15 Μαρτίου 1982 διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ λόγους.

Διαλύομεν τὸ ὑφιστάμενον Ἐκκλησιαστικὸν Οἰκοτροφεῖον Ἀρρένων καὶ Θηλέων ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός» ἐν τῇ Πόλει τοῦ Μεσολογγίου καὶ ἡ περιουσία αὐτοῦ νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 4ῃ Αὐγούστου 1992

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ὁ Ἀρχιεραμματεὺς

Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης

★

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔχουσα ὑπ' ὄψει:

1) Τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 1, παράγρ. 4 καὶ 59 τοῦ Ν. 590)1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 55)1973 Κανονιστικὴν Διάταξιν «Περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος Ἀγ. Φωτεινῆς Κορίνθου» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου (ΦΕΚ 297/τ. Α/24-10-1973).

3) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 935)25-7-1992 πρότασιν τοῦ

Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορίνθου κ. Παντελεήμονος.

4) Τὴν ἀπὸ 26.8.1992 Ἀπόφασιν Αὐτῆς.

Ἀποφασίζει:

1) Τὴν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας κατάρτησιν τῆς ὑπ' ἀριθμ. 55)1973 Κανονιστικῆς Διατάξεως «Περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος Ἀγίας Φωτεινῆς Κορίνθου», τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου (ΦΕΚ 297/τ. Α/24.10.1973).

2) Τὴν ὑπαγωγὴν τοῦ Παρεκκλησίου Ἀγίας Φωτεινῆς καὶ ἀπάσης τῆς κινήτης καὶ ἀκινήτου περιουσίας αὐτοῦ εἰς τὸ Νομικὸν Πρόσωπον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου.

3) Ἡ παροῦσα νὰ δημοσιευθῇ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7ῃ Σεπτεμβρίου 1992

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

† Ὁ Πατρῶν Νικόδημος

† Ὁ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης Ἱερόθεος

† Ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης Νικηφόρος

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Θεόφιλος

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Γεώργιος

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς Ἀγαθόνικος

† Ὁ Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσῶν Διονύσιος

† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Μελέτιος

† Ὁ Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου Νικόδημος

† Ὁ Σερρών καὶ Νιγρίτης Μάξιμος

† Ὁ Μηθύμνης Χρυσόστομος

† Ὁ Ἐλευθερουπόλεως Εὐδόκιμος

Ὁ Ἀρχιεραμματεὺς

Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης

★

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ
ΔΙΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ ΔΙΑΚΟΝΟΥΣ
ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Δικαστήριον τῆς Ἐκκλησίας

της Ελλάδος, συνελθόν εις Συνεδρίαν τήν 3ην Νοεμβρίου 1992, ίνα κρίνη και δικάση α) τόν 'Ιεροδιάκονον Γρηγόριον Παπαδόπουλον, κατά κόσμον Θεόδωρον του 'Αλεξίου, Κληρικόν της 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου, κατηγορούμενον επί αντικανονικῶ παραπτώματι και β) τόν Πρεσβύτερον Βασίλειον Μουρτάρων του Σαράντου, Κληρικόν της 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Γυθείου και Οιτύλου, κατηγορούμενον επί αντικανονικοῦ παραπτώμασι, επέβαλεν αὐτοῖς τήν ποιήν της Καθαιρέσεως ἐκ του 'Υψηλοῦ της 'Ιερωσύνης 'Υπουργήματος και της ἐπαναφορᾶς αὐτῶν εις τήν τάξιν τῶν λαϊκῶν, ἐκδοῦν τὰς ὑπ' ἀριθμ. 17)1992 και 18)1992 ἀντιστοίχως ἀποφάσεις Αὐτοῦ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† 'Ο Μεγάρων και Σαλαμίνας ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

'Ο Γραμματεὺς

'Αρχμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

'Ιερὰ Μητρόπολις Σερβίων και Κοζάνης

"Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις του ἄρθρου 38 παράγρ. 2 του Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικῶ Χάρτου της 'Εκκλησίας της 'Ελλάδος» και τῶν ἄρθρων 33-37 του ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ της 'Ιερᾶς Συνόδου «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν και 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τήν κενήν ὀργανικήν θέσιν τακτικῶ ἐφημερίου του 'Ιεροῦ Ναοῦ 'Αγίου Νικολάου Κρόκου (Α' κατηγορίας), καλοῦμεν τοὺς θυλομένους και ἔχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ της δημοσιεύσεως της παρούσης ἐν τῷ Περιδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κατάληψιν της ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

'Εν Κοζάνη τῇ 11η Νοεμβρίου 1992

† 'Ο Σερβίων και Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Πατρῶν

"Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις του ἄρθρου 38 παράγρ. 2 του Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικῶ Χάρτου της 'Εκκλησίας της 'Ελλάδος» και τῶν ἄρθρων 33-37 του ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ της 'Ιερᾶς Συνόδου «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν και 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν του 'Ιεροῦ Ναοῦ 'Αγίου Βασιλείου Βραχνεϊκῶν 'Αχαΐας (δύο θέσεις), καλοῦμεν τοὺς θυλομένους και ἔχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ της δημοσιεύσεως της παρούσης ἐν τῷ Περιδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

'Εν Πάτραις, τῇ 12η Νοεμβρίου 1992

† 'Ο Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Εκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. 72.18.308, Fax 72.26.597

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† 'Ο 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν και πάσης 'Ελλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† 'Ο Μεγάρων και Σαλαμίνας ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

† 'Ο Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

'Ομότ. Καθηγητής του Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν
'Αρχων Διδάσκαλος του Εὐαγγελίου
της 'Αγίας του Χριστοῦ Μεγάλης 'Εκκλησίας

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) 'Εσωτερικῶ: Δραχμαὶ 300 ἔτησίως.

Β) 'Εξωτερικῶ: Δολλάρια 20 ἔτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ του «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγελίου Δ. Θεοδώρου, «Κάθαρσις της μνήμης».

Συνοδικαὶ ἐγκύκλιοι (2540, 2541, 2542 και δύο ἐγκύκλια σημειώματα).

Μητροπ. Σισανίου 'Αντωνίου, 'Η φύσις της κατὰ του 'Ιησοῦ κατηγορίας.

Μητροπ. Γουμένισσης Δημητρίου, 70 χρόνια ἀπὸ τῆ Μικρασιατικῆ τραγωδία.

'Ιωάννου Φουντούλη, Σύγχρονα λειτουργικὰ προβλήματα.

Δημ. Β. Γόνη, Τὸ πατριαρχικὸ στήν 'Εκκλησία της Βουλγαρίας.

Ι. Μ. Χατζηφώτη, 'Η ἐπίσκεψις του Πατριάρχου Μόσχας κ. 'Αλεξίου Β' στήν 'Εκκλησία της 'Ελλάδος (17-26 'Ιουνίου).

'Αρχμ. Εὐθ. Ε. 'Ελευθεριάδη, Τὰ ἐκ της ἐνανθρωπήσεως του Θεοῦ Λόγου ἀπορρέυσαντα ἀγαθά.

'Ανδρέα Ν. Παπαθασιλείου, 'Η 'Εκκλησία καταλύτης στήν προστασία της φύσεως.

Παρατηρήσεις και Σχόλια.

'Εκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Εὐαγγελίου Π. Λέκκου, Παρουσίαση ἐκδόσεων 'Αποστολικῆς Διακονίας.

Παράρτημα.